

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

HISPÁNSKÁ BĀDÁNĪ V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Marek, Ph.D.

Autor: Kamila Prochásková

Studijní obor: Učitelství španělského jazyka pro 2. stupeň ZŠ
Učitelství anglického jazyka pro 2. stupeň ZŠ

Ročník: 6.

2009

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci včetně příloh jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č.111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejnění své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

České Budějovice, 27. listopadu 2009

.....

Ráda bych poděkovala Mgr. Pavlu Markovi, Ph.D. za všestrannou pomoc a cenné rady, které mi v průběhu mé práce s ochotou poskytoval.

Anotace

Diplomová práce “**Vývoj hispánských bádání na území Čech a Moravy**” se zabývá rozvojem hispanistiky v Čechách. První kapitola nastiňuje česko-španělské vztahy od jejich počátků, zabývá se vznikem hispanistiky na přelomu 19. a 20.století, popisuje její etapy až do současnosti a porovnává její úroveň s hispanistikou v jiných evropských zemích. Druhá kapitola chronologicky popisuje nárůst překladů děl španělských autorů do češtiny. Třetí kapitola přináší přehled nejvýznamnějších českých historiků a událostí ze španělských dějin, které upoutaly jejich pozornost. Čtvrtá kapitola se věnuje českým lingvistům zkoumajícím španělské gramatické jevy. Poslední pátá kapitola je zaměřena na literární vědce.

Abstract

The thesis “**The development of research on Spanish cultural issues in Czech countries**“ is concerned with the development of hispanism in the Czech countries. The first chapter is dedicated to Czech-Spanish relations from their beginning which incorporate s the origins of Czech hispanism at the turn of 19th and 20th century and describes its periods to present time. It compares the level of Czech Hispanism with other hispanistics sciences in Europe. The second chapter chronologically represents the increase of works by Spanish authors translated into Czech. The third chapter brings the list of the most significant historiographers and events from the Spanish history which drew their interests. The fourth chapter is dedicated to Czech linguists examining the Spanish grammar. The final chapter is focused on Czech literary scientists.

OBSAH

ÚVOD	4
1. VÝVOJ ČESKÉ HISPANISTIKY	8
2. PŘEKLADATELSTVÍ ZE ŠPANĚLŠTINY	
2.1. POČÁTKY PŘEKLADATELSTVÍ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ ČR	16
2.2. PŘEKLADY ZE ŠPANĚLŠTINY V 19. STOLETÍ	17
2.3. PŘEKLADY ZE ŠPANĚLŠTINY VE 20. STOLETÍ	28
3. HISPÁNSKÁ HISTORICKÁ BĀDÁNÍ V ČECHÁCH	50
4. ŠPANĚLSKÁ LINGVISTIKA NA ÚZEMÍ ČR	
4.1. POČÁTKY ŠPANĚLSKÉ LINGVISTIKY V ČECHÁCH	65
4.2. PŘEHLED NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH ČESKÝCH OSOBNOSTÍ ŠPANĚLSKÉ LINGVISTIKY	66
5. VÝZKUM ŠPANĚLSKÉ LITERATURY V ČECHÁCH A NA MORAVĚ	69
ZÁVĚR	75
SEZNAM LITERATURY	78
PŘÍLOHA	

ÚVOD

Autorka se ve své diplomové práci rozhodla zaměřit na vývoj hispánských bádání na území současné České republiky. Jedním z důvodů pro výběr tohoto tématu bylo, že se za celých pět let studia na pedagogické fakultě nesešla s publikací, jež by tyto informace, včetně přehledu nejvýznamnějších hispanistů, přinášela. V seznamech doporučené literatury k jednotlivým předmětům se vyskytovala díla jen několika málo hispanistů. Nikdo se ale v těchto dílech nezabýval vývojem české hispanistiky od počátků až po současnost a nepřinesl přehled důležitých osobností. Proto si autorka za cíl vytkla zmapování české hispanistiky na polích překladatelství, lingvistiky, literatury a historie od jeho počátku v 19. století až po konec století dvacátého. Diplomandka se rozhodla pro kompilační metodu výzkumu. Bude přitom používat jak dosud publikované přehledy, tak i konkrétní monografie a studie českých hispanistů. V současné době je k dispozici jen malé množství odborných publikací, které by se zabývaly českou hispanistikou. Důležitým dílem o španělských překladech je práce Miloslava Uličného *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*.¹ Životopisy a vydaná díla některých iberoamerikanistů lze nalézt v knize *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*.² Nejdůležitějším zdrojem pro čerpání informací o historících se autorce stala kniha Františka Kutnara a Jaroslava Marka *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*.³ Základní informace pro kapitoly o lingvistech a literárních vědcích čerpala z ročenky *Iberoamericana Pragensia*.

Hned na úvod je třeba si položit otázku, co je to vlastně hispanistika, a kdo je to hispanista. Používání těchto dvou termínů nemá totiž svá pevná pravidla a v tisku se běžně setkáme s výrazy jako je například „amatérský hispanista“ nebo „hispanofil“. Všechna tato slova jsou vytvořená od stejného slovního základu hispan-. V Masarykově ani Ottově naučném slovníku se tato slova nevyskytují. Podle encyklopedie Diderot je hispanistika „vědní obor, zkoumající jazyk, písemnictví, kulturu, dějiny a reálie Španělů a španělsky mluvícího obyvatelstva v jiných zemích. V širším slova smyslu zkoumá i

¹ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005.

² Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999.

³ František KUTNAR – Jaroslav MAREK, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*, Praha 1997.

portugalštinu.⁴ Autorka ve své diplomové práci pod výraz hispanistika zahrnuje pouze realie Španělů žijících ve Španělsku, neboť se domnívá, že pro vědu, která se zabývá realiami španělsky mluvících osob žijících v jiných zemích než ve Španělsku je výstižnější pojem „iberoamerikanistika“. Pro vědu, která studuje realie portugalsky mluvícího obyvatelstva se dnes běžně používá výraz portugalistika. Jiné výrazy od stejného slovního základu v encyklopedii vysvětleny nejsou. Ve *Všeobecné encyklopedii v osmi svazcích* je pak vysvětlen pojem hispanofil jako „příznivec Španělska a všeho, co se Španělskem souvisí.“⁵ Autorka ve své práci tedy bude označovat hispanistikou vědu, která zkoumá jakékoliv realie spojené se Španělskem a jeho obyvateli. Konkrétně se jedná o překlady španělských autorů, historii Španělska, španělskou lingvistiku a španělskou literaturu. Pojmem hispanista pak označuje osoby, které se hispanistice věnují, ať už profesionálně nebo čistě z osobního zájmu. V autorčině podání tedy tento výraz zahrnuje i pojem hispanofil.

Historii a vývoj české hispanistiky doposud nejobsáhleji popsal Josef Opatrný v předmluvě ke knize *Kdo byl kdo: Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*.⁶ V této předmluvě však hovoří jak o vědcích, kteří se zabývají Španělskem, tak i o znalcích Latinské Ameriky, přičemž těm druhým věnuje daleko více prostoru. V období druhé poloviny 20. století byla totiž česká hispanistika na ústupu. Důvodem bylo, že Španělsko bylo až do roku 1975 fašistický stát, a t tedy nepřítel socialistického Československa. Ve stejné době naopak rostl zájem českých vědců o Latinskou Ameriku. Hispanistiku a iberoamerikanistiku však není jednoduché od sebe oddělit. Mimo jiné proto, že spousta událostí v historii jak Španělska, tak Latinské Ameriky, spolu úzce souvisí. Patrné je i vzájemné ovlivňování v literatuře. Z tohoto důvodu se mnoho osobností věnuje věnovalo jak hispanistice, tak i iberoamerikanistice.

Autorka si položila otázku, ve kterém momentu od prvního kontaktu s Pyrenejským poloostrovem se dá mluvit o zrodu hispanistiky. Došla k závěru, že se tak stalo až na přelomu 19. a 20. století, když se někteří čeští intelektuálové projevíli zájem o události z teoretického hlediska a začali pátrat po jejich příčinách. Pro lepší pochopení se autorka rozhodla velice stručně shrnout události, které tomu předcházely.

⁴ *Encyklopedie ve čtyřech svazcích*, Praha 1996, str. 146.

⁵ *Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích*, Praha 1999, str. 183.

⁶ Josef OPATRNÝ, *Kdo byl kdo: Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Libri 1999.

O první kontakt s Pyrenejským poloostrovem se v 10. století postaral diplomat Ibrahím ibn Jakub, jenž navštívil Prahu a začlenil ji do *Knihy cest a zemí*. Historikové se domnívají, že ze stejné doby pochází i svatováclavské mešní roucho, což je nejstarší tkanina vyrobená na Pyrenejském poloostrově dochovaná v českých sbírkách. Dále šířili zvěsti o Španělsku čeští poutníci, kteří se vydávali na svatojakubskou cestu. Svatému Jakubovi pak bylo zasvěceno několik českých kostelů. Od roku 1240 mířilo mnoho českých studentů na univerzitu do Salamanky za touhou po vzdělání. Na politické rovině se o prohlubování česko španělských vztahů postaral Přemysl Otakar II., který podporoval španělského krále Alfonse X. při snaze získat francouzský trůn, a Václav II., který si nechal povolát několik španělských astrologů. Díky králi Jiřímu z Poděbrad vznikl první cestopis o Španělsku. S nástupem Habsburků a krále Ferdinanda I., jenž byl na španělském dvoře vychován, se prohloubily kulturní vztahy a to i díky habsburské sňatkové politice. Ve stejné době přišli do Čech příslušníci tehdy nového řádu Tovaryšstva Ježíšova. Po bitvě na Bílé hoře se začal šířit kult Pražského Jezulátka – dílo vrcholné španělské renesance. Pobělohorskou dobou se nechal inspirovat významný španělský dramatik Lope de Vega a napsal tři hry postavené na české historii. Následovalo 18. století, o kterém se hovoří jako o úpadku španělského vlivu v Čechách, ačkoliv se kníže Lobkovic snažil o propagaci českého skla ve Španělsku. Na přelomu 18. a 19. století se první obrozenecké časopisy zabývaly kritikou španělských děl a popisem Španělska tak, jak ho viděli na svých cestách (*Hlasatel český*, *Česká včela*, *Květy české*). Česko-španělské vztahy v 19. století měly kulturní charakter. V polovině 19. století všechny divadelní fanoušky fascinovala španělská tanečnice Pepita de Oliva, která vystupovala v Praze a jejíž jméno dodnes nese určitý druh látky.⁷ Ve stejné době začal Jaroslav Vrchlický překládat první knihy španělských autorů do češtiny. Na přelomu století se otevřela první hispánská studia na pražské univerzitě. Bylo to přesně roku 1900 a ten lze dle autorčina názoru považovat za počátek hispanistiky v Čechách.

Následně vyvstalo mnoho otázek, na které bylo třeba nalézt odpověď. Zájem o hispánskou problematiku nebyl po celou dobu 20. století rovnoměrný. Cílem práce bylo mimo jiné zjistit, ve kterých obdobích tento zájem stoupá a proč, do jaké míry je tento zájem ovlivněn politickou situací a změnami v české společnosti.

⁷ URL:http://www.mzv.cz/madrid/cz/bilateralni_vztahy/vztahy_se_spanelskem/index.html [cit. 2009-11-25]

V první kapitole se autorka pokusí popsat vznik a vývoj české hispanistiky. Bude si přitom klást otázky obecného rázu. Další kapitoly budou pak zaměřeny konkrétně na každý obor zvlášť.

Ve druhé kapitole se diplomandka pokusí popsat historii překladatelství. Hlavní náplní bude zjistit, o jaké španělské autory byl v českých zemích zájem a do jaké míry zde hrála roli politika, cenzura a dostupnost španělské literatury. Tato kapitola by zároveň měla přinést i chronologický přehled českých překladatelů ze španělštiny. Autorka se zaměří i na jejich životní příběhy a na důležitost jejich překladů.

Následující kapitola bude zaměřena na historiky a přínos jejich snažení pro budoucí generace. Autorka se pokusí zjistit, na kolik byla jejich díla objektivní vzhledem k režimu, který byl v dané době zrovna nastolen, a o jak důvěryhodné zdroje se čeští historici opírali při tvorbě svých prací.

Předposlední kapitola se bude věnovat lingvistům. Je v Čechách pouze hrstka jazykovědců, kteří jsou v popisu zákonitostí španělského jazyka opravdu významní a k jejich publikacím se vrací několik generací studentů.

V poslední kapitole se autorka zaměřila na osobnosti z oblasti literární vědy. Byli tito autoři v druhé polovině 20. století schopni shromáždit tolik materiálu, aby českého čtenáře seznámili opravdu s kompletní historií španělské literatury? Všechny tyto kapitoly mají pak společného jmenovatele, a to, jak moc přispěly vůdčí osobnosti hispanistiky k jejímu rozvoji a propagaci v Čechách a k odkazu, který zanechali budoucím generacím. Diplomandka podrobí pečlivé analýze také životopisy těchto osobností a bude se snažit přijít na to, jak velkou roli hrála například zahraniční inspirace nebo osobní život pro jejich tvorbu.

1. VÝVOJ ČESKÉ HISPANISTIKY

Během 19. a na přelomu 20. století měli česko-španělské vztahy spíše kulturní charakter. Nejvíce k tomu přispívali překladatelé, kteří se zaměřili na španělské autory. V roce 1900 byla otevřena historicky první hispanistická studia na Univerzitě Karlově na katedře romanistiky. Od té doby se až do poloviny 20. století hispanistika pomalu vyvíjela i na dalších československých vysokých školách a v několika samostatných sdruženích.

Významným počinem pro rozvoj hispanistiky bylo založení Španělského kroužku v roce 1918.⁸ Členové tohoto kroužku udržovali velmi živé styky se Španělskem. Jeho zakladatel byl amatérský hispanista Jaroslav Lenz a společně s dalšími členy, mezi nimiž byli Vlastimil Kybal nebo Albert Vojtěch Fryč, pořádali jazykové kurzy, semináře, výstavy, koncerty a zájezdy. Díky činnosti tohoto kroužku zavítalo do Československa mnoho španělských literátů, hudebníků, umělců i studentů. Právě tato skupina lidí stála za opětovným navázáním česko-španělských diplomatických vztahů dne 19. 6. 1919. Roku 1928 byl Španělský kroužek přejmenován na Španělský a iberoamerický ústav. Byl rozdělen na několik sekcí a disponoval vlastní knihovnou čítající 2000 knih. Jaroslav Lenz se stal jeho předsedou.

Nastalo období, ve kterém byl nejdůležitější osobou české hispanistiky Vlastimil Kybal (1880-1958). Tomu se po vyhlášení samostatného československého státu otevřela možnost diplomatické činnosti za hranicemi. Po Římě, Brazílii a Argentině působil Kybal jako velvyslanec ve Španělsku v letech 1927-1933. Po dvouleté pauze následovalo ještě Mexiko. Těchto šest let dalo vzniknout dvěma ojedinělým publikacím. V první⁹ sepsal své myšlenky a dojmy. Ve druhé,¹⁰ s objektivností historika, popsal postavy důležité pro španělskou historii – rytíře Cida, dobyvatele Hernána Cortéze, krále Filipa II., svatou Terezií, spisovatele Cervantese a malíře Francisca de Goyu. Na začátku třicátých let se Kybal zasadil o rozšíření výuky španělštiny i na Masarykově Univerzitě v Brně. Na doporučení excelentního historika Ramóna Menendéze Pidala byl do Československa vyslán učitel galicijského původu Francisco Javier Fariña y Alonso, který v Brně zahájil svou profesionální kariéru v únoru 1933. Na následující školní rok

⁸ URL : < http://www.mzv.cz/madrid/cz/bilateralni_vztahy/vztahy_se_spanelskem/index.html > [cit. 2009-11-05]

⁹ Vlastimil KYBAL, *O Španělsku: cestovní dojmy a úvahy*. Praha 1928.

¹⁰ TÝŽ, *Velikáni španělských dějin*. Praha 1935.

se již přestěhoval do Prahy. V zimním semestru začal vyučovat španělštinu na Karlově Univerzitě a na Vysoké škole ekonomické. Jeho žáci i kolegové si ho cenili nejen kvůli kvalitní výuce jazyka, ale i proto, že v nich dokázal vzbudit zájem o španělskou historii a literaturu a nikdy nešel daleko pro milé slovo nebo sklenku španělského vína. Fariña se v Čechách oženil a založil rodinu. V roce 1936 vypukla ve Španělsku občanská válka. Španělské velvyslanectví v Praze zůstalo poloprázdné. Fariña se distancoval od většiny jeho zaměstnanců, kteří se zastávali Franka. Československo v té době sympatizovalo se španělskou druhou republikou, ale oficiálně zůstávalo neutrální. Fariña byl odvolán z univerzity, údajně, aby se věnoval kulturním záležitostem. Neztrácel však optimismus a s pomocí svých studentů se pokusil vydat informační brožurku o situaci ve Španělsku. Stejným tématem se zabýval i v příspěvcích do českého tisku. Fariña začal vyučovat španělštinu i mimo akademickou obec, a to ve zlínském podniku Baťa. Uzavření Mnichovské dohody mělo na Fariňu neblahý dopad. Poté, co byly v roce 1939 uzavřeny vysoké školy, učil španělštinu pouze v Baťově podniku. Zformoval zde skupinu mladých hispanistů, kteří po druhé světové válce založili katedru hispanistiky na univerzitách v Olomouci a Praze. Na konci druhé světové války byl Fariña i s rodinou deportován do Švýcarska. Po návratu do Československa byl odkázán na pomoc přátel, zejména profesora Václava Černého. Ten mu poskytl provizorní bydlení a Fariña se mohl vrátit k přednášení na univerzitě. Po tvrdém nástupu komunistů v roce 1948 byli Fariña, Černý a mnoho dalších z univerzity opět propuštěni. V roce 1949 ztratil Fariña i svou druhou vlast. Chystal se i s rodinou na odchod do Venezuely. Politické události pak zapříčinily, že se k venezuelským břehům vůbec nedostal a zbytek svého profesionálního života strávil jako hlavní venezuelský konzul v Bonnu.¹¹

Občanská válka ve Španělsku neměla pozitivní dopad na Javiera Fariňu, nicméně vzbudila zájem československé veřejnosti. Mnoho českých a slovenských dobrovolníků odešlo do Španělska jako členové interbrigád a většina z nich se již nikdy nevrátila. V díle některých československých spisovatelů je znát velký vliv, který na ně měly události ve Španělsku. 3. listopadu 1937 byla založena Společnost přátel demokratického Španělska v čele s docentem Josefem Ludvíkem Fischerem a předsedou Emanuelem Voskou.¹² Dalšími členy byly Ludmila Lantová nebo Marek

¹¹ Vít URBAN, *Fundador de la hispanística moderna de Praga*, rozhovor pro Český Rozhlas 20.10.2001.URL: <<http://www.radio.cz/es/articulo/786>>[2007-14-11]

¹² Miloslav ULIČNÝ, *Ještě v 60. letech bylo na Kubě veselo*, in: Literární noviny 3.4.2009.

Frauworth. Tato společnost organizovala pořady ve prospěch španělských partyzánů a snažila se lidem popsat situaci za Frankova režimu. Putovní pořad, který byl na toto téma zaměřen, se jmenoval *Duše španělského lidu*. Její členové také pořádali sbírky a pomáhali Španělům, kteří zůstali v Československu. Spolupracovali taktéž na výstavě španělských malířů v Mánesu v roce 1947. Na 34. schůzi Prozatímního Národního shromáždění republiky Československé, která byla svolána na středu 27. února 1946, bylo jménem tohoto spolku ostře vystoupeno proti Frankově vládě:

„Mír nebude zajištěn, jestliže se dovolí fašismu, aby šířil ze Španělska do Evropy svůj hnědý mor. Učinit konec Francovu režimu je proto dnes jedním z nejhlavnějších úkolů světové demokracie. Společnost přátel demokratického Španělska v Československé republice apeluje dnes mým prostřednictvím na vás všechny, zástupce těžce zkoušeného a nedávno osvobozeného čs. lidu. abyste s této parlamentní půdy před československou i světovou veřejností pozvedli svůj hlas odporu proti popravám a hrůzovládě ve Francově Španělsku, abyste se bratrsky postavili celou svou autoritou a mravní vahou po bok španělského lidu, zápasícího o znovunabytí své svobody.“¹³

Činnost sdružení zastavilo ministerstvo vnitra v roce 1952.

Během druhé světové války došlo k přerušení česko-španělských politických vztahů. Významný český historik a hispanista Vladimír Nálevka však považuje toto období za dobu nebyvalé konjunktury české hispanistiky.¹⁴ Jelikož z divadelních programů v té době z pochopitelných důvodů zmizeli anglosaští nebo ruští autoři, o to víc se hrála představení španělských dramatiků.

Za vlády Franka byly veškeré styky dosti omezeny. Vztahy na diplomatické úrovni neexistovaly a veškeré hospodářské výměny se uskutečňovaly přes Německo. Bylo to však období silné španělské reflexe. Do Československa se dostalo několik španělských komunistů a jeden z nich, Antonio Cordón se pak na mnoho let stal profesorem španělštiny na Karlově Univerzitě.

Diplomatické vztahy se Španělskem byly obnoveny až zřízením konzulárních a obchodních zastoupení v roce 1970. Velvyslanectví byla obnovena až v roce 1977, dva roky po Frankově smrti. To ulehčilo práci mnohým hispanistům. Začalo se bádát ve

¹³ URL : < <http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/034schuz/s034001.htm> > [cit. 2009-11-05]

¹⁴ Herbert BRYNDA, *Česko, svět a Evropa. Díl šestý: česko-španělské vztahy II.*, rozhovor pro Český rozhlas 4.4.2004. URL: < <http://www.radio.cz/cz/clanek/52375> > [cit. 2009-11-25]

španělských archívem a získávání informací o hispánských osobnostech bylo také jednodušší.

Nejdůležitější událostí pro českou hispanistiku 20. století bylo v roce 1967 založení Střediska iberoamerických studií. Jeho zakladatelé byli Josef Polišenský a Oldřich Bělič, společně s lingvisty Josefem Dubským a Oldřichem Tichým. Polišenský se na poli hispanistiky věnoval zejména historii česko-španělských vztahů. Centrum dodnes poskytuje specializované kurzy v rámci historie, etnologie nebo hispanistiky a sídlí na filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Pozornost je věnována Latinské Americe, Španělsku a Portugalsku. Centrum nabízí doktorské studijní programy a předměty pro jednooborové nebo dvouoborové studium. Většina těchto předmětů je zaměřena na Latinskou Ameriku. Knihovna, která ke středisku náleží, nese od roku 1999 jméno Simona Bolívara. Je zaměřena na dějiny Pyrenejského poloostrova a Latinské Ameriky. Součástí jsou i knihy týkající se kultury a historie USA. Knihovna vznikla na základě pozůstalosti po etnografovi a lingvistovi Čestmíru Loukotkovi a Jaroslavu Kuchválkovi. Centrum od svého počátku vydává ročenku *Iberoamericana Pragensia*. Bylo to první španělsky psané odborné periodikum vydávané ve střední a východní Evropě. Díky němu se vývoj hispanistiky ustálil, protože v něm mohli odborníci zveřejňovat výsledky svých prací a ty se staly dostupnějšími. Některé cizojazyčné monografie získává středisko výměnou za tuto ročenku, jiné jsou poskytovány darem různými institucemi. Od roku 1991 vychází společně s *Iberoamericanou* takzvané *Supplementum*. Jsou to jednak monografie, ale také edice odborných studií. Ročenku vydává nakladatelství Karolinum. Žáci zakladatelů střediska publikují v ročence doposud. Jedná se o Františka Vrhela, Hedviku Vydrovou, Bohumila Baďuru, Vladimíra Nálevku, Pavla Štěpánka, odborníka na umění, který se krom jiného zaměřil i na percepci španělského umění v Čechách, nebo Josefa Opatrného, který je v současné době vedoucím střediska.¹⁵

V šedesátých a sedmdesátých letech k rozvoji hispanistiky přispívali i pracovníci Akademie věd. V kabinetu pro moderní filologii to byl Oldřich Bělič nebo Eduard Hodoušek, v orientálním ústavu Miloslav Uličný.¹⁶

Nejdelší tradici má výuka španělštiny na vysokých školách, zejména na Karlově univerzitě. Tam se před válkou vyučoval jen nepovinný kurz španělského jazyka na filozofické fakultě, pravděpodobně pod vedením Jana Rudolfa Slabého.¹⁷ Po válce začal

¹⁵ URL : < <http://sias.ff.cuni.cz/> > [cit. 2009-11-05]

¹⁶ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: , čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999.

¹⁷ Miloslav ULIČNÝ, *Ještě v 60. letech bylo na Kubě veselo*, in: Literární noviny 3.4.2009.

mít profesor Černý přednášky o španělské historii. V roce 1953 byla španělština pro nedostatek zájemců zavřena a znovuotevřena o dva roky později. Největší zájem projeví studenti v roce 1959, po převratu na Kubě.

Poměrně barevnou historii má výuka hispanistiky na univerzitě v Olomouci. Tam se kurzy španělštiny vedly hned od roku 1945 a španělská filologie byla otevřená o rok později. Na olomoucké univerzitě působilo i mnoho známých osobností španělské hispanistiky – Oldřich Bělič, Oldřich Tichý nebo Eugen Spálený, jenž jednu dobu „odskakoval“ jednou týdně na přednášky od soustruhu u Bati. Dalšími, kdo působili na olomoucké univerzitě byli Jaroslav Macháček nebo Zdeněk Plachý. Roku 1959 odešli Bělič s Tichým do Prahy a španělština zůstala na tři roky zavřená. Návštěvnost oboru značně kolísala. V polovině šedesátých let byly počty přijímaných studentů rekordní, po nezdařilém pražském jaru nastala dvacetiletá pauza, ve které dvakrát Anna Mohaplová otevřela kurz španělštiny pro malou skupinku studentů. Bylo to v letech 1981 a 1988. Roku 1990 byla španělská filologie obnovena v plném rozsahu. Po tříletém projektu Temptus Jep 3201 navázala univerzita kontakt s univerzitami ve Španělsku a stala se členem projektu studentských mobilit Sokrates-Erasmus. Od roku 1995 učí na hispanistice v Olomouci Jiří Chalupa, odborník na dějiny, od roku 1998 zde vyučoval Jiří Černý, kterému v roce 2003 byl udělen řád Isabely Kastilské. Černého ocenili i v Polsku, a to za dlouholetou spolupráci při budování tamní hispanistiky. Od té doby se zde habilitují další pracovníci, jiní obhajují dizertační práce a někteří pracují na dokončení doktorandského řízení.¹⁸

Praha, Brno a Olomouc byla tři univerzitní města, kde se hispanistika dala studovat před sametovou revolucí. Po pádu železné opony k nim přibýly ještě univerzity v Ostravě, Českých Budějovicích a Pardubicích. Nejvíce studentů španělštiny má však Vysoká škola ekonomická v Praze, kde je studentům nabízeno studium obchodní španělštiny.

Podle publikace vydané v roce 2000 se počet studentů španělštiny neustále zvyšoval.¹⁹ V roce 1993 ji studovalo okolo dvou a půl tisíce studentů, v roce 1999 to bylo už 15000. S jistotou lze konstatovat že toto číslo neustále narůstá.

Od roku 1992 funguje Asociace učitelů španělštiny pod vedením Anny Mištinové. Je to odborná zájmová organizace učitelů španělštiny všech typů škol i mimoškolních vzdělávacích zařízení. Tato asociace napomáhá koordinovat úsilí o vytvoření podmínek

¹⁸ Eduard KRČ, *Španělská sekce*, in: *Romanica Olomoucensia*, Olomouc 2004, str. 77-80.

¹⁹ Demetrio ESTÉBANEZ CALDERÓN, *El hispanismo en República checa*, Praha 2000.

pro výuku španělštiny, podporuje výzkum v této oblasti, shromažďuje časopisy týkající se španělského jazyka a spolupracuje s podobně zaměřenými organizacemi.²⁰

V roce 2005 byl v Praze slavnostně otevřen Instituto Cervantes za přítomnosti španělského prince Felipeho a princezny Letizie.²¹ Jedná se o instituci podporovanou španělským královstvím za účelem šířit španělskou a hispanoamerickou kulturu. Institut nabízí jazykové kurzy, školení učitelů, pořádá kulturní akce a nemalou měrou podporuje činnosti hispanistů.

Kvalita hispanistiky je u nás srovnatelná se světem. Naši hispanisté jsou schopni podávat stejně kvalitní badatelské výsledky jako zbytek Evropy. Je značný rozdíl mezi hispanistikou českou a například francouzskou nebo anglickou. Je to způsobené hlavně bariérou, která byla dříve mezi západní a východní Evropou. Ve druhé řadě je nutné přihlídnout k velikosti daného národa. Například ve Francii byla hispanistika samostatným interdisciplinárním oborem již koncem 19. století. Podle Dr. Klause Pörtla byl v Německu 19. století zájem především o díla autorů Zlatého věku, jak tomu bylo i v Čechách. Španělský jazyk a literatura se tam dala studovat již od 30. let 19. století. Na prvním španělsko-německém slovníku spolupracoval dokonce Čech Rudolf Jan Slabý. První příručka o španělské literatuře a reáliích byla vydána v roce 1932. Německo má dva instituty, které se věnují iberoamerikanistice – jeden v Hamburku a druhý v Berlíně.²²

Slovenská hispanistika měla těžší postavení kvůli dřívější sounáležitosti s Českou republikou. Centrum veškerého španělského dění na Slovensku představuje především filozofická a pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě. Ta vychovala stovky učitelů španělštiny, překladatelů a literárních kritiků. Hispánsky zaměřená studia mají i univerzity v Nitře, Banské Bystrici, Trnavě, Prešově a Žilině. Mimo univerzitní prostředí se na Slovensku vyučuje španělština ještě v sedmi bilingvních centrech, zejména gymnáziích a to již od roku 1990. Jen pro srovnání – v České Republice je jich minimálně stejný počet.²³ Před pěti lety byla slavnostně otevřena Aula Cervantes v Bratislavě.²⁴

²⁰ URL : < <http://www.aus-ape.wz.cz/Informacion%20AUS/Estatutos.htm> > [cit. 2009-11-05]

²¹ URL : < <http://praga.cervantes.es/cz/default.shtm> > [cit. 2009-11-05]

²² Helena ZBUDILOVÁ, *Herencia cultural hispánica, ayer y hoy, en Bohemia y Alemania*, Iberoamericana Pragensia 39, 2005, str. 229.

²³ Pražské gymnázium Budějovická, Klasické a španělské gymnázium v Brně-Bystrc, Česko španělské gymnázium v Olomouci, Gymnázium Hladnov, dále gymnázia v Ostravě, Plzni a Českých Budějovicích

²⁴ Ladislav TRUP, Jaroslav ŠOLTYS, *Los estudios hispánicos en Eslovaquia*, in: Paralelo 50, 2004, str. 102-105

Kořeny polské hispanistiky sahají do poloviny 19. století. Jednalo se o kulturní zájmy, stejně jako v jiných evropských zemích. Tehdejší hispanisté byli spíše milovníci španělské literatury, co nezůstali jen u jejího čtení. První habilitační práce na téma španělské literatury se objevila v Polsku v roce 1939 na Univerzitě Adama Mickiewicze. Polský romanista Stanislaw Wedkiewitz se o stavu polské hispanistiky v meziválečném období vyjádřil jako o politováníhodném. Jako všude jinde vznikla samostatná hispánská studia na katedrách romanistiky. První skica, která nastiňovala historii španělské literatury vyšla až po roce 1945. Teprve roku 1971 se akademičtí pracovníci rozhodli vytvořit samostatné centrum pro iberologii a iberoamerikanistiku. Španělskou filologii začali studenti v Polsku navštěvovat v roce 1975. Ten byl pro polskou hispanistiku osudný. Zemřelo mnoho romanistů a bylo na jejich žácích, aby v jejich stopách pokračovali. Jejich píle a odhodlanost přinesla své plody. První národní hispanistické sympozium se konalo deset let poté. První habilitační práce se objevila v roce 1984 a její autor se zasadil o zavedení samostatného oboru španělské filologie v roce 1990. Od stejné doby vychází v Polsku časopis *Hispanica Posnaniensis*. V posledním desetiletí vychází z per polských hispanistů velmi kvalitní práce a polská hispanistika se neustále rozvíjí vpřed.²⁵

Překvapivé jsou informace ohledně ruské hispanistiky. Sérguěi Goncharenko tvrdí, že prvotní impulz ruské hispanistiky byl dán návštěvou ruské ambasády ve Španělsku. To znamená před více než 480 lety. Tak jako v ostatních státech, i zde se zájem projevil nejdříve v literatuře. První vydání *Dona Quijota* vyšlo ve Španělsku o sto čtyřicet let dříve než v Čechách. Bylo pořízeno z francouzského originálu. První gramatická příručka vyšla v roce 1811. Nejvíce se zájem o španělštinu projevil na začátku 20. století. F. V. Kellin vydal v roce 1930 první španělsko ruský slovník. I v Rusku vyvolaly španělské politické události konce třicátých let vlnu zájmu. Na univerzitách se začal vyučovat španělský jazyk. Na leningradské univerzitě se zformovala první skupina ruských překladatelů ze španělštiny. Celkem jich bylo přes dvě stě. Ti všichni se po návratu ze španělské občanské války zasloužili o šíření španělského jazyka a kultury. První odborníci na španělskou lingvistiku a filologii studovali na univerzitě v Leningradu roku 1938. Víceméně stejný systém studia funguje dodnes. V roce 1941 vyšla první obsáhlá analýza jazyků, kterými se hovořilo ve španělské části Pyrenejského poloostrova. Po skončení druhé světové války se otevřela studia španělštiny ve čtyřech

²⁵ Piotr SAWICKI, *Hispanismo polaco en el cambio de los milenios*, in: *Paralelo* 50, 2005, str.44-54.

velkých ruských městech, včetně hlavní Moskvy, kde byla otevřena centra hned tři, a to i katedra překladatelství. Na druhou stranu bylo Rusko od Španělska na několik desetiletí odděleno železnou oponou. Až v roce 1975 začaly být vztahy obnovovány. Když se v roce 1985 pořádalo druhé shromáždění ruských hispanistů, účastnilo se ho 550 osob. V roce 1994 byla založena Asociace ruských hispanistů. Ruská hispanistika je výtvozem lidí dvou národů. Mnoho Španělů se po útěku z rodné země po skončení občanské války usadilo právě v Rusku. To je důvod proč lze velmi často mezi nejvýznamnějšími jmény ruské hispanistiky najít i jména španělského původu.²⁶

²⁶ Lilia MOISEENKO – Yuri ROMANOV, *Historia del hispanismo ruso: orígenes y perspectivas*, Paralelo 50 4, 2006, str. 86-89.

2. PŘEKLADATELSTVÍ

2.1. POČÁTKY PŘEKLADATELSTVÍ NA ÚZEMÍ DNEŠNÍ ČR

V období středověku a raného novověku se v Čechách překládala zejména náboženská díla a to z řečtiny nebo latiny.²⁷ Mezi významné renesanční překlady dodnes patří Bible Kralická²⁸ a dva vícejazyčné komparativní slovníky, v nichž bylo možné najít tytéž výrazy ve čtyřech jazycích; latině, řečtině, němčině a češtině²⁹. V 17. století vyšel ilustrovaný slovník Jana Amose Komenského³⁰ v latině, němčině, bulharštině a řečtině. V této době se ještě ze španělštiny nepřekládalo, ale v soukromých sbírkách se již objevovaly španělské originály. Šíření této literatury bránila i neznalost jazyka. Na přelomu 16. a 17. století, kdy byla Praha centrem Habsburské monarchie, se přístup ke španělštině změnil. Španělština byla hlavním jazykem královského dvora a její znalost se rozšířila také mezi českou katolickou šlechtou, jejíž někteří členové byli pokrevně spřízněni s aristokratickými rody Pyrenejského poloostrova. K šíření španělštiny v raně novověkých Čechách také významně přispěli španělští vyslanci u císařského dvora a členové některých církevních řádů, zejména jezuité.³¹ Ve stejné době se španělštinou seznamovali také někteří příslušníci jiných společenských vrstev. Bylo to hlavně díky svatojakubské pouti, kterou každoročně absolvovalo několik poutníků z Čech.

Současné zdroje českých historických knihoven a archívů obsahují celkem početnou sbírku španělské literatury z období Zlatého věku. Lze v nich nalézt práce téměř všech nejdůležitějších spisovatelů od 16. do 18. století. Nacházejí se v nich také španělské gramatiky, konverzační příručky a slovníky italsko-španělské nebo francouzsko-španělské. Slovníky německo-španělské nebo latinsko-španělské se vyskytovaly podstatně méně. Tyto slovníky sloužily pro praktické účely českých čtenářů minulých století. Důležitou součástí tohoto bohatství tvořily i náboženské, filozofické, vědecké a lékařské práce, stejně tak jako španělské verze klasické antické literatury³². Během

²⁷ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 17.

²⁸ *Bible Kralická 1579-1593*, Praha 1913.

²⁹ Zikmund HRUBÝ Z JELENÍ, *Lexicon symphonum*, Basilej 1537, Daniel ADAM Z VELESLAVÍNA *Silva quadrilinguis*, 1598.

³⁰ Jan Ámos KOMENSKÝ, *Orbis Sensualium Pictus Quadrilinguis*, Levoča 1685.

³¹ URL: <<http://www.ff.cuni.cz/edice/prilohy/KASPAR-BOHEMIKA/A-summary.doc>> [cit. 2008-11-06].

³² URL: <<http://www.ff.cuni.cz/edice/prilohy/KASPAR-BOHEMIKA/A-summary.doc>> [cit. 2008-11-06]

celého 19. století se velice často překládalo z němčiny. Za prvé to byla řeč, kterou autoři v době národního obrození velmi dobře ovládali. Za druhé německá podání světových děl vyhovovala běžnému lidu. A za třetí nebyly verze v originálu dostupné. V druhé polovině 19. století němčina hodně napomáhala k překladům složitějších děl včetně básnických.³³

2.2. PŘEKLADY ZE ŠPANĚLŠTINY V 19. STOLETÍ

Za zrod ryzí španělské literatury je obecně považována druhá polovina 12. století, kam významný španělský jazykovědec Antonio Nebrija datoval vydání epické *Písně o Cidovi* (*Cantar del mío Cid*)³⁴. V Českých zemích se španělská literatura začala velice sporadicky překládat až na počátku 19. století. Do té doby se ve spojitosti se Španělskem překládala pouze díla psaná sice španělskými autory, ale v latině. Jako příklad lze uvést dílo španělského jezuita Alonsa Rodríqueze, které v Čechách bylo k dostání v roce 1663.³⁵ První vlaštovky mířící k nám ze španělských břehů měly do klasických knih tištěných v pevných deskách daleko. Jednalo se pouze o příspěvky v časopisech, kde byly zveřejňovány jen určité kapitoly nebo přeloženy jednotlivé básně. V roce 1835 vyšel v časopise *Květy* příspěvek od Luise de Góngory y Argote,³⁶ o pět let později se ve stejném časopise objevil článek od Miguela de Cervantese y Saavedry.³⁷ Oba dva překlady byly dílem Josefa Bojislava Pichla. Není divu, že se rozhodl přiblížit českým čtenářům právě tyto dva autory. V historii španělské literatury bychom jen těžko hledali někoho, jehož díla by byla slavnější, rozšířenější a literární kritici by se k nim vraceli častěji. Cervantes a Góngora si byli navzájem současníky, oba psali v období baroka na přelomu 16. a 17. století. Ačkoli každý pocházel z jiného prostředí a věnoval se jinému žánru, jejich díla se stala nesmrtelnou klasikou reprezentující španělskou literaturu po celém světě. Cervantesův *Don Quijote* (*El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*) je čtivá komedie parodující v té době tak rozšířené rytířské romány. Kromě pobavení zde však také najdeme obraz Španělska té doby, odráží se zde povaha španělského lidu a čtenář je nenásilnou formou seznámen i s místní krajinou, zejména vyprahlou centrální částí, Novou Kastilií. Český čtenář si díky

³³ Jiří LEVÝ, *České teorie překladu*, Praha 1957, s. 414.

³⁴ *Cantar del mío Cid*, 1140.

³⁵ Alonso RODRÍGUEZ, *Cvičení v Dokonalosti o Cnostech Křesťanských*, 1663.

³⁶ Týdeník *Květy*, 2. ročník, vydáno 1835.

³⁷ Týdeník *Květy*, 7. ročník, vydáno 23. července 1840.

tomuto dílu, které bylo poprvé v plném znění vydáno až v roce 1866,³⁸ mohl udělat celkový obrázek o doposud pro něj neznámém Španělsku raného novověku. Na druhou stranu Góngorova poezie je šroubovaná, těžko stravitelná a plná nepochopitelných metafor. Slavný byl Góngora již za svého života, ale jeho dílo bylo ostře kritizováno a nepochopeno ještě celé století poté. Oficiálně nikdy nepublikoval. Jeho verše se šířily díky ručním opisům. Kvalita Góngorových děl byla odhalena až počátkem 20. století, kdy jeho verše byly převedeny do prózy a opatřeny poznámkami. Tímto počinem se jeho komplikovaná poezie stala srozumitelnou a deskriptivní básnické dílo opěvované pro dokonalé prolínání všech prostředků barokní básnické stylistiky.³⁹

První knihou přeloženou ze španělštiny do češtiny byly Cervantesovy *Novelly* (Novelas ejemplares), jež vyšly ve dvou svazcích roku 1838.⁴⁰ Oba dva díly českému čtenáři přiblížil Josef Bojislav Pichl. Překlady pořídil podle francouzského originálu.⁴¹ Ačkoliv tento muž přeložil první texty ze španělštiny a otevřel tím českým čtenářům nové možnosti, nebyl hispanistou. Jeho jméno se neobjevuje v žádném slovníku hispanistů a překladatelů, ani není nikde zapsán jako člen některého ze spolků věnujících se hispanistice. Přesto byl nesporně inspirací pro mnohé další české osobnosti, které se tomuto druhu literatury začaly po jeho vzoru věnovat. Podle dostupných internetových zdrojů to byl člověk všestranný, který působil jako lékař v Pardubicích, politicky angažovaný, hrdý vlastenec a vydavatel prvních pardubických novin. Z pardubických novin však bohužel vyšlo pouze první číslo a Pichl byl poté donucen prchnout doslova ze dne na den z města, kvůli jedné jediné větě, která v nich byla zveřejněna a nelíbila se místnímu purkmistrovi,⁴² který sdílel společné názory s tehdy vládnoucí vrstvou a zároveň nesouhlasil s vlasteneckou euforií, která v roce 1848 propukla po vyhlášení konstituce.⁴³ Vypadá to, jakoby se Pichlovi Cervantesovo dílo dostalo do ruky náhodou a on se prostě rozhodl ho přeložit. I když si díky němu mohli lidé přečíst i díla z jiných jazyků (polština, ruština, němčina), tak Pichlův význam netkví v literárním přínosu, ale spíše v tom kulturním a společenském.⁴⁴

Díla Miguela de Cervantese se stala v 19. století velice oblíbenými. Je s podivem, že český překlad jeho nejslavnější knihy na sebe nechal čekat téměř třicet let od zveřejnění

³⁸ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Don Quijote de la Mancha*, Praha 1866.

³⁹ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 202.

⁴⁰ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Novelly*, 1838.

⁴¹ URL: < http://leccos.hu.cz/index.php/clanky/pichl__josef_bojislav > [cit. 2008-19-11]

⁴² Ta věta zněla: „Někdo u nás pověsil před několika dny konstituční kokardu psu na ocas. Sudťe sami!“

⁴³ URL: < <http://www.csvz.cz/kalendar/vyroci14.htm> > [cit. 2008-19-11]

⁴⁴ URL: < http://leccos.hu.cz/index.php/clanky/pichl__josef_bojislav > [cit. 2008-10-12]

úryvků z některých jeho prací v roce 1840. Cervantesovo dílo bylo v Čechách k sehnání již v padesátých letech 19. století, ale dostupné verze byly pouze v němčině. Pro mnohé čtenáře to jistě nebyl problém, vzhledem k dominantě, jakou u nás německý jazyk v té době měl. Zajisté milejší česká verze vyšla teprve v šedesátých letech 19. století. Na konci šedesátých let 19. století vyšel v pražském nakladatelství Ignác Leopold Kober první díl *Dona Quijota de la Mancha*⁴⁵ od stejného překladatele, který se mu věnoval již v minulosti. Byl doprovázený ilustracemi Quida Mánese. Druhý díl vyšel dva roky poté,⁴⁶ ale přeložil ho Kristián Stefan a ilustroval ho Karel Purkyně. Je třeba podotknout, že tato verze byla první úplná, která byla v Čechách vydána. V roce 1864 Josef Pečírka vydal jakousi dvoudílnou ilustrovanou zjednodušenou adaptaci stejného románu.⁴⁷ V pozdějších letech a během celého následujícího století vyšlo ještě mnoho různých verzí počínaje dětskými až po ty velice obsáhlé a opatřené literárním rozbohem. Některé z nich byly překládané z němčiny. Je zajímavé, že právě Don Quijote byl přeložen relativně pozdě, vzhledem k tendencím a úmyslům, které se objevily na počátku století. V době národního obrození bylo v módě překládat „z druhé ruky“. Z dopisu, který napsal Josef Jungmann Antonínu Markovi na konci roku 1810, je patrné, že o španělské literatuře se u nás vědělo: *“Přitom chci pomaličku překládati Dona Quijota, zatím podle Floriána, nemaje španělského, časem podle originálu to přejudu.”*⁴⁸

Až do osmdesátých let 19. století byli překládáni pouze autoři Zlatého věku. Prvním španělským autorem, jehož dílo se dočkalo překladu ve stejné době, kdy bylo vydáno ve Španělsku, byl Gustavo Adolfo Bécquer. První z jeho knih vyšla ve Španělsku jedenáct let po jeho smrti a o rok později ji do češtiny převedl Jan Červenka.⁴⁹ Bécquerova díla vyšla posmrtně pravděpodobně kvůli náhlé smrti způsobené tuberkulózou.⁵⁰ Během Bécquerova krátkého života (žil v letech 1836-1870) nestihli kritikové ocenit jednoduchost jeho básní, které byly zároveň plné citu a estetiky. Většina publikací o španělské literatuře a spisovatelích považuje Bécquera za předchůdce postmodernismu a následně i modernismu. Jan Červenka (1861-1908) byl tím, kdo u nás přiblížil čtenářům necelé dvě desítky legend od tohoto španělského autora. Ve srovnání s Josefem Bojislavem Pichlem, který se věnoval spíše formování společenského života, měl

⁴⁵ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Don Quijote de la Mancha*, Praha 1866.

⁴⁶ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Don Quijote de la Mancha*, Praha 1868.

⁴⁷ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Bláznivý rytíř. Kratochvilné čtení pro lid.*, Praha 1864.

⁴⁸ Jiří LEVÝ, *České teorie překladu*, Praha 1957, s. 76.

⁴⁹ Gustavo Adolfo BÉCQUER, *Legendy*, Praha 1882.

⁵⁰ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s.113.

Červenka k literatuře daleko blíže. Psal básně, povídky, překládal a byl dokonce dramaturgem. Přesto ho živila práce na městském úřadě a knihám se věnoval pro potěšení ve svém volném čase.⁵¹ Bécquerova díla interpretovali v pozdějších letech také Otakar Janota a Miroslav Uličný. Překladařství v Čechách ještě během celého 19. století hledalo své místo a uznání. Překladařská činnost nebyla patřičně finančně ohodnocena, a proto si překladaři museli zajistit živobytí jinou prací. Podle Jiřího Levého tento „boom“ nastal po revolučních hnutích v západní Evropě v první polovině 19. století, které i u nás způsobilo rozruch a obrat ve smýšlení, a ten se začal objevovat i v literatuře. Lidé chtěli dohonit to, co doposud zameškávali a chtěli uspokojit své duševní potřeby. Právě proto, že překladařství bylo ve svých počátcích nevýdělečné, neexistuje ani žádný překlad vědecké nebo odborné literatury z této doby. Ne, že by se nenašel nikdo natolik schopný, ale překlad takového díla vyžadoval mnoho času a péle, a proto se nikomu nevyplatilo se do takové práce pouštět.

Mezi jmény překladařů ze španělštiny, které se nejčastěji vyskytovaly do konce 19. století patří Hugo Kosterka, O. S. Vetti⁵² a Antonín Pikhart. Ve Španělsku právě vrcholilo období realismu a díla z této doby se dostala i do Čech. Díky Hugo Kosterkovi, který se věnoval spíše překladům ze severovýchodních literatur,⁵³ se v Čechách objevily překlady děl Emilie Pardo Bazán, Pedra Antonia de Alarcóna a Benita Pérez Galdóse, jenž byl bezpochyby nejdůležitějším představitelem kritického realismu ve Španělsku. Je pravda, že jakýsi výtah z děl nejslavnějších španělských autorů, díky kterým si český čtenář mohl udělat obrázek o Španělsku se nám sice do rukou dostal, ale nedá se říci, že by to byla díla největšího významu. Jen pro srovnání – celkem nevýznamný Galdósův román *Mňau* (Miau),⁵⁴ ve kterém se zabývá běžnou problematikou denního života, u nás vyšel v roce 1894, to znamená šest let po prvním vydání ve Španělsku. Na druhou stranu, jeho nejznámější román *Fortunata y Jacinta* do češtiny doposud přeložen nebyl, a to je ve Španělsku považován za jeden z nejlepších románů 19. století. *Doña Perfekta*⁵⁵ (*Doña Perfecta*), ve které se autor soustředí na fanatismus a náboženskou nesnášenlivost vychází v Čechách až v roce 1936, tedy celých šedesát let po vydání španělského originálu.

⁵¹ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 200.

⁵² O. S. Vetti byl pseudonym, pod kterým psal Alois Koudelka.

⁵³ URL: < <http://www.obecprekladatelu.cz> > [cit. 2008-12-11]

⁵⁴ Benito PÉREZ GALDÓS, *Mňau*, Praha 1894.

⁵⁵ Benito PÉREZ GALDÓS, *Doña Perfekta*, Praha 1936.

Za zmínku zajisté stojí i překladatel O. S. Vetti (1861-1942), podle časopisu *Plav*⁵⁶ výjimečný polyglot, který své pseudonymy měnil tak často jako místa působení. Jedním z třiceti jazyků, které ovládal, byla i španělština, ze které přeložil dílo od Pedra Antonia de Alarcóna, Palacia Valdése nebo Antonia de Trueby, což byli přední představitelé španělského realismu.⁵⁷

Nejplodnějším překladatelem ze španělštiny byl v devatenáctém století Antonín Pikhart. Díla, která přeložil, se dají počítat na desítky a do konce dvacátého století nelze najít nikoho, kdo by více rozšířil fond španělské literatury v Čechách. Důvodem bylo zajisté to, že při svých cestách velmi dobře poznal Španělsko a osobně se seznámil s mnoha španělskými autory. To zajistilo, že jeho vztah k překládání byl daleko vřelejší a osobnější. Stejně jako předešní překladatelé, i on se věnoval realismu ve Španělsku a jako pátý v pořadí⁵⁸ obohatil škálu překladů Dona Quijota o novou verzi.⁵⁹ V tom ho poté následovali ještě mnozí, včetně Hugo Kosterky v roce 1924.⁶⁰ Mezi jeho nejznámější překlady patří *Třírohý klobouk* od Pedra Antonia de Alarcóna⁶¹, dílo Pío Barojo⁶², Emilie Pardo Bazán⁶³ a Juana Valery⁶⁴.

Jména autorů, kteří překládali španělskou poezii se ve většině případů shodují s těmi, co překládali prózu. V 19. století bylo v Čechách lidí schopných kvalitně překládat ze španělštiny tak málo, že by se dali spočítat na prstech jedné ruky. Prvním počinem byl příspěvek Václava Bolemíra Nebeského v *Časopise Muzea Království Českého* s titulkem *O španělských romancích. S některými ukázkami z nich*,⁶⁵ který vyšel v roce 1856 ve spolupráci s Josefem Radomilem Čejkou. Byl to článek zaměřený spíše teoreticky, kde se autor vyjadřoval k problematice překladu španělských romancí doplněný o ukázky necelých třiceti překladů. Podle dostupných zdrojů však úplnou premiérou španělského verše u nás byl překlad jedné Góngorovy romance, který v časopisu *Květy* vyšel už v roce 1835.⁶⁶ Z německé verze ho přeložil Josef Bojislav

⁵⁶ Měsíčník pro světovou literaturu *Plav* vydává občanské sdružení *Splav!*, skupina studentů převážně filologických oborů a několika jejich již odrostlejších přátel.

⁵⁷ URL: < file:///D:/Diplomka%20posledni%209.4/%C5%BE%20Vetti.htm>[cit. 2009-11-26]

⁵⁸ Před ním byli Josef Pečírka, Josef Bojislav Pichl, Kristian Stefan a Jan V. Kabelík

⁵⁹ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1899.

⁶⁰ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1924.

⁶¹ Pedro Antonio DE ALARCÓN, *Třírohý klobouk*, Praha 1904.

⁶² Pío BAJORA, *Dědičný pan Labrazský*, Praha 1906.

⁶³ Emilia PARDO BAZÁN, *Uhelný kámen*, Praha 1902, TÁŽ, *Tajemství*, Praha 1907, TÁŽ, *Na ullojském zámku*, Praha 1916, TÁŽ, *Karnarská svatá a jiné povídky*, Praha 1896.

⁶⁴ Juan VALERA, *Doña Luz*, Praha 1894, TÝŽ, *Zelený pták. Parsondes*, Praha 1896.

⁶⁵ Václav Bolemír NEBESKÝ, *O španělských romancích. S některými ukázkami z nich*, in: *Časopis Muzea Království Českého*, 1856.

⁶⁶ Týdeník *Květy*, 2. ročník, vydáno 1835.

Pichl. První velký počín v oblasti poezie se zrodil díky Josefu Radomilu Čejkovi a Václavu Bolemíru Nebeskému. V roce 1864 dokončili projekt, jenž započali o osm let dříve, a nazvali ho *Kytice ze španělských romancí*.⁶⁷ Je to souhrn doposud všech v Čechách vydaných romancí v *Časopise Národního muzea*. K výše zmíněné trojici autorů, kteří se jako jediní u nás věnovali španělské poezii, na konci století přibyl ještě český básník Jaroslav Vrchlický. Ten se rozhodl věnovat celou knihu pouze jedinému hrdinovi, a po vzoru jiných evropských spisovatelů popsal v jednadeceti romancích Cidův život od počátku až do konce. *Cid v zrcadle španělských dějin*⁶⁸ vyšel v roce 1901. Poté z něj byly vybrány příspěvky do druhého vydání *Kytice španělských romancí*⁶⁹. Ačkoliv Vrchlického překlady nejsou kvalitní, vydal jich tolik, že se staly odrazovým můstkem pro další generace. Ty se rozhodly jeho překlady zdokonalit, aby se dostaly do podvědomí českého publika. Podle autorkou sestavených přehledů⁷⁰ Vrchlický obohatil českou literární scénu celkem o devatenáct dramát, v drtivé většině pocházela z pera Pedra Calderóna de la Barky.⁷¹

Počet španělských autorů, kteří byli na konci 19. století v Čechách překládáni se postupně zvyšoval. Našli by se mezi nimi i tací, co ostře hájili své, v té době téměř nepřijatelné, názory. Například Pedro Antonio de Alarcón vydával časopis *El Látigo*, který ostře napadal královnu. Přesto byla jeho díla vydávána a cenzoři je museli strpět se zaťatými zuby. To proto, že knihy, které Alarcón a podobně smýšlející autoři psali, nevybočovaly ze stanovených zásad realismu. To, k jaké politické příslušnosti se autoři hlásili nebo jakého revolučního hnutí se účastnili nemělo vliv na kvalitu jejich děl. Nejsou zde patrné žádné subjektivní připomínky nebo hodnocení současné či minulé politiky. Většina nově vydaných knih se nevyhnula kritickým recenzím. V případě Alarcóna byla jeho díla vydávána bez povšimnutí kritiky. Nebo spíše než bez povšimnutí by se dalo říci, že je s „nevraživým mlčením“ ignorovala. Důvodem bylo to, že jeho spisovatelské kvality převyšovaly nelibost některých lidí vůči němu.⁷²

Nejvýznamnější španělští autoři 19. století se ještě za svého života dočkali překladu některých svých děl do českého jazyka. Zdaleka se však nedá říci, že byli přeloženi všichni autoři. Například od vévody z Rivasu nebo od Martíneze de la Rosa u nás žádný

⁶⁷ Josef Radomil ČEJKA, Václav Bolemír NEBESKÝ, *Kytice ze španělských romancí*, Praha 1864.

⁶⁸ Jaroslav VRCHLICKÝ, *Cid v zrcadle španělských romancí. Parafraze*, Praha 1901.

⁶⁹ Josef Radomil ČEJKA, Václav Bolemír NEBESKÝ, *Kytice ze španělských romancí*, Praha 1957.

⁷⁰ srov. příloha č.1 této práce

⁷¹ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 112.

⁷² Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 83.

dostupný překlad není, a to jsou považováni za autory, u kterých je nejzřejmější přechod mezi klasicismem a romantismem v poezii. Nejryzejšími romantickými básníky byli José Zorrilla y Moral, Gustavo Adolfo Bécquer a José de Espronceda. Kromě Becquerových sbírek, které u nás vycházely ke konci 19. století v poměrně vysokém počtu, jak již bylo zmíněno výše, se nedá říci, že by tehdy byla španělským poetům věnována v Čechách větší pozornost. Od Esproncedy u nás vyšel jen jeden výbor jeho básní a to až ve druhé polovině 20. století.⁷³ Se Zorillou je to obdobné. Vyšlo mu u nás během prvních sedmdesáti let minulého století pouze jediné dílo, ale za to ve dvou různých překladech.⁷⁴

již zde bylo řečeno, že se v 19. století do Čech dostávala v hojném počtu díla realistických autorů, a to hlavně mnoha příslušníků generace 1898. Za připomínku však stojí ještě jeden autor, a to Leopoldo Alas, který je známý spíše pod pseudonymem Clarín. Jeho *La Regenta* vyšla v Čechách teprve v roce 2001⁷⁵. Ale i ve Španělsku se tento román proslavil dlouho poté, co byl napsán. Jeho námětem je nevěra mladé ženy starému muži. V kritice zde Clarín nešetřil ani duchovní. Právě proto trvalo tak dlouho, než byl jeho literární styl a výborný psychologický popis postav uznán za kvalitní. Ačkoliv toho napsal podstatně více, včetně politických statí, Clarín své slávě vděčí právě tomuto jedinému románu.

Již od 19. století byla v česky mluvících zemích k vidění španělská dramata. Jejich počet nepřekonal množství prózy, ale je celkem překvapivé, že španělské hry v českých divadlech bylo možno shlédnout daleko častěji než si koupit nějakou básnickou sbírku. Během celého 19. století byla drtivá většina dramatických děl překládána z německých verzí. Pravděpodobně tomu tak bylo proto, že čeští dramatici a překladatelé měli v této době mnohem blíže k němčině. Překlad z tohoto jazyka byl pro ně daleko snazší, nehledě na to, že v Německu byla taková díla daleko dostupnější. Aby dramata, která česká divadla uváděla, měla úspěch, musela být prezentována s ohledem na potřeby českých diváků. To znamenalo, že se nemohla překládat v plném rozsahu. Proto vznikaly verze zkrácené, a ty se poté vydávaly s přívlastkem „adaptace“. To znamenalo, že například několikasetstránkové dílo Pedra Calderóna de la Barky bylo zkráceno o sáhodlouhé popisy a sekce, které nebylo na divadelních prknech možné vyjádřit pohybem či mluveným projevem. Drama se zakládá hlavně na řeči ve smyslu monologů

⁷³ Vladimír MIKEŠ, *Výbor/José de Espronceda*, Praha 1961.

⁷⁴ José ZORILLA Y MORAL, *Don Juan Tenorio*, překlad Antonín Pikhart, Praha 1902, TÝŽ, *Don Juan Tenorio*, překlad Vl. Šrámek, Praha 1964.

⁷⁵ CLARÍN, *Regenta*, Praha 2001.

a dialogů, a pokud jsou přesprávně dlouhé, čtenář se v nich ztrácí a tím také opadá jeho zájem. Pod pojem „adaptace“ se také schovalo poupravení dialogů. Diváci brali divadlo pro oživení stereotypu, jako určitou formu zábavy, a proto překladatelé často nahrazovali šroubené, těžkopádné výrazy hovorovou řečí. Některé hry měly takový úspěch, že byly následně převedeny na operu nebo balet. Jiné měly zase tak poutavé téma, že podle jednoho originálu vzniklo spousty dalších her se stejným nebo podobným námětem, až by se někdy dalo polemizovat o plagiátorství. Takovým příkladem může být například *Svědce sevillský a kamenný host* (El burlador de Sevilla) od Tirsa de Moliny,⁷⁶ jehož Don Juan v nynější době není pouze jméno hlavní postavy této hry. Přenesený význam tohoto označení se stal součástí běžné mluvy. Překladařům španělských her se v Čechách věnovali spíše literární vědci a dramatikové než překladatelé. To je také důvod, proč většina děl, zejména pak v 19. století, byla nejdříve prezentována v divadlech, a teprve poté byla vydávána knižně. Pokud hra neměla úspěch, nemělo ani cenu ji zpracovávat knižně. Pokud se však lidem líbila, přicházeli na řadu překladatelé, aby jí dali tu správnou formu. Ve 20. století si již někteří autoři vydobyli své místo a jejich díla byla vydávána i bez předchozí divadelní premiéry. Počet dramát, která se do Čech ze Španělska dostávala se neustále zvyšoval a asi by nebylo v silách českých herců a scenáristů všechna zpracovat. Nehledě na to, že divadelní scéna nemohla být zahlcena „pouze“ španělskými dramaty.

Španělské drama v Čechách mělo premiéru roku 1831. Josef Kajetán Tyl uvedl dílo *Preciosa* (Preciosa) od Miguela de Cervantese y Saavedry, které bylo během následujících sedmdesáti let uvedeno ještě třikrát.⁷⁷ Deset let poté stejný literát převedl do češtiny *Lásku v nárožním domě* (Casa con dos puertas mala es de guardar) od Pedra Calderóna de la Barky, spisovatele, který se stal nejpřekládannějším španělským dramatikem nejen u nás. Tyl tuto hru převedl do češtiny svérázným způsobem. Dialogy přednášeli herci v próze a jednotlivé postavy dostaly dokonce česká jména.⁷⁸ Ačkoliv Tyl pro českou předlohu použil německý překlad, a tím se ještě více vzdálil od originálu, vážený literární kritik František Xaver Šalda považoval právě toto dílo za premiéru španělského dramatu v českých divadlech. Podle některých kritiků a badatelů mohla být další dvě Calderónova díla *Srdce náleží Marii* (A María el corazón) a *Veliké divadlo světa* (El gran teatro del mundo), prvními dramaty přeloženými přímo ze

⁷⁶ Tirso de MOLINA, *Sevillský svědce a kamenný host*, Olomouc 1920.

⁷⁷ *Preciosa* byla uvedena dále v letech 1874, 1881 a 1906.

⁷⁸ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 157.

španělštiny. Obě dramata v Čechách vyšla poprvé v roce 1868.⁷⁹ Jejich překladatel Karel Boromejský Císař byl kněz, který ovládal perfektně latinu, a proto pro něj nebylo náročné španělštinu si osvojit na takové úrovni, aby mohl překládat přímo z originálu. Velmi uznávaný hispanista Eduard Hodoušek však tvrdil, že i tyto překlady jsou převedeny z němčiny.⁸⁰ Do konce století bylo zpracováno ještě pět Calderónových dramát. Kromě děl *Lékař své cti* (El médico de su honra), *Divotvorný kouzelník* (El mágico prodigioso), *Dáma skřítek* (La dama duende) a *Soudce zalamejský* (El alcalde de Zalamea) to bylo i jeho nejuznávanější dílo *Život pouhý sen* (La vida es sueño).⁸¹ Calderónovy hry následně provázely českou scénu až do současnosti, to znamená více jak sto padesát let. Během této doby v Čechách vyšlo nebo bylo možno v divadlech shlédnout na dvě desítky jeho her.⁸² Polovinu z nich přeložil Jaroslav Vrchlický. To přiblížilo českým divákům a čtenářům atmosféru španělského Zlatého věku, stejně jako hra *Donna Diana* (El desdén con el desdén) od autora Augustýna de Morety,⁸³ která sklídila nepochybně větší úspěch než všechny Calderónovy hry dohromady. Španělsko si zakládalo na své tradici a zvycích a bylo to znát právě i z toho, že se stále vracelo k barokním autorům, jejichž díla měla vysokou úroveň. Ne nadarmo se 17. století považuje za Zlatý věk španělské kultury.

Ve stejné době bylo i na české divadelní scéně možno shlédnout díla autorů působících v 19. století. Jednalo se zejména o díla Josého Echegeraye. Tři jeho dramata u nás přeložil Jaroslav Vrchlický⁸⁴, ale jeho verze byla odsouzena mladým kritickým Františkem Xaverem Šaldou ještě za Echegerayova života.⁸⁵ Osoba Jaroslava Vrchlického ve spojení s překladatelstvím byla velice často napadána. Jméno hlavního představitele lumírovské generace se vyskytuje v nejedné kritické stati o českém překladatelství, například v *Theorii českého překladu* Jiřího Levého⁸⁶ nebo v příspěvcích Františka Xavera Šaldy. Údajně jsou jeho překlady zkreslené a velmi často i domyšlené. Některé části jsou dost podstatně odlišné od originálu. Bylo to způsobeno tím, že Vrchlický se věnoval i překladům, které byly vzdálené jeho stylu. Nevěděl si

⁷⁹ Pedro Antonio CALDERÓN DE LA BARKA, *Srdce náleží Marii. Veliké divadlo světa*, Praha 1868.

⁸⁰ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 157.

⁸¹ Pedro Antonio CALDERÓN DE LA BARKA, *Život pouhý sen*, Praha 1870.

⁸² Pedro Antonio CALDERÓN DE LA BARKA, *Život je sen*, premiéra 1869.

⁸³ Augustýn de MORETO, *Donna Diana*, Praha 1868.

⁸⁴ José ECHEGERAY, *Velký Galateo*, premiéra 1893, *TÝŽ, Světec či blázen*, premiéra 1889, *TÝŽ, Mariana*, premiéra 1894.

⁸⁵ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 171.

⁸⁶ Jiří LEVÝ, *České teorie překladu*, Praha 1957, s. 414.

s tím rady, a tak si prostě potřebné části domýšlel. Na druhou stranu mu vděčíme za to, že se v Čechách snažil prosadit moderní drama. To se mu také podařilo. Překladatelstvím chtěl strávit zbytek svého života, proto kritiku padající na jeho hlavu dost špatně snášel. Je to patrné například z dopisu, který napsal Elišce Krásnohorské. Naznačoval v něm, že i přes svoji nedokonalost představují jeho překlady důležitý mezník ve vývoji českého překladatelství, a že ve své době nebylo překladatele, který by vynaložil alespoň polovičného úsilí jako Vrchlický.

„A nyní buší zase do nás jako do překladatelů. Věřte, že v tom jsem ještě citlivější než ve svých originálech ... a teď prý vkládáme sebe do jiných ... Jak si ti lidé představují překládání básníka! Já prodělal soustavně všechny ty fáze od překladu až otrockého k volnějším, já jako Vy žil se svými originály, a nyní smí každý nedouk deťat díla let – je to až k smrti smutné ... myslím, že generace pozdější ve vlastní neplodnosti se zadusí, a pak že teprve přijde doba a uzná se, co námi tu vykonáno v poměrech těžkých, ba zoufalých ...“⁸⁷

Vrchlického kritika neodradila a na přelomu století se odhodlal k překladu více Calderónových děl. Během čtyř let jich přeložil více než tucet, ale vzhledem k nezájmu veřejnosti upustil od původního záměru a Calderónovi se přestal věnovat.

V 19. století se do Čech dostala i tragédie, které Manuel Tamayo y Baus vděčil za svou slávu. Jeho *Nové drama* (El drama nuevo)⁸⁸ přeložil Josef Štolba. Ačkoliv autor pocházel z herecké rodiny a podstatnou část svého mládí trávil u divadla, mezi jeho dramaty nenajdeme žádné jiné, které by stálo za zmínku. Dalším autorem, který psal dramata byl Juan Eugenio Hartzenbusch. Jeho příjmení nezní zrovna španělsky, ale i přes to se jedná o španělského dramatika a literárního kritika. Jeho hra *Juan z viñic* (Juan de la viñas) u nás vyšla poprvé sto let po jeho smrti.⁸⁹ Dalším často překládaným dramatikem v 19. století byl již zmíněný José Echegaray. V poslední dekádě byla uvedena tři jeho díla a všechna přeložil Jaroslav Vrchlický. Ani tentokrát mu však kritika neprojevila uznání a jeho překlad napadala negativními ohlasy.

Španělské drama se dočkalo představení dokonce v Národním divadle. Roku 1895 se této pocty dostalo hře *Čarodějka* (La bruja) od celkem neznámého autora José Ruiz de

⁸⁷ Jiří LEVÝ, *České teorie překladu*, Praha 1957, s. 194.

⁸⁸ Manuel TAMAYO Y BAUS, *Nové drama*, Praha 1878.

⁸⁹ Juan Eugenio HARTZENBUSCH, *Juan z viñic*, Praha 1973.

Alarcóna y Mendozy. Dodnes se vedou spekulace o tom, jestli to vlastně nebyl latinskoamerický autor, protože o jeho životě se toho moc neví. Vzhledem k tomu, že veškeré hry zveřejňoval ve Španělsku, je považován za španělského autora, i kdyby snad měl jiný původ.⁹⁰ Ačkoliv se divadelní kritik František Xaver Šalda věnoval spíše dramatům pocházejícím z Německa nebo Anglie, příležitost vyjádřit se k tomuto dramatu si nenechal ujít. Celkem to bylo již druhé španělské drama, ke kterému se Šalda vyjádřil detailněji. Hodně dával na reakce publika, a proto na *Čarodějku* psal jen chválu.

Ve srovnání s prozaickými díly, která u nás v 19. a 20. století vycházela, jsou počty poetických děl daleko slabší. Jako hlavní příčina se jeví náročnost překladů španělské poezie kvůli specifické struktuře španělských básní. Nejjasněji se k tomuto tématu vyjádřil Jaroslav Vrchlický při překladu *Písně o Cidovi* (Cantar del mio Cid):

„Základní známka španělské romance jest pravidelná asonance v sudých verších. Uvedl jsem již v úvodě k prvnímu svazku svého překladu dramát Calderonových, že soustavné provádění její v češtině pokládám za bezúčelné. Ucho české není patrně pro asonanci stvořeno. Jemu bude vždy se zdáti buď špatným rýmem, anebo ji, a to v častějším případě, přeslechne docela. Ucho české vyžaduje plný zvukný rým anebo raději se rýmu vzdá a spokojí se s pouhým rytmem. Pozdržeti jsem mohl tedy jen základní rytmus trochejský, který jest pro poesii španělskou tónem základním. Ale puštěním asonance zdála se mi práce pro tak velký cyklus přece jen příliš lehkou a pohodlnou a tak jsem se odhodlal, bych větší rozmanitosti dosáhl, užívati místo asonance rýmu, a to buď v spřežení – a – a - b – b atd. Anebo jsem se snažil nahraditi asonanci rýmem nepřetržitě plynulým dle schématu – a – a – a – a – a atd. Ale sám se přiznávám, že poslední modus českému uchu je rovněž do jisté míry jednotvárný a únavný, ale že zavádí nejednotou k inversím a odchýlkám přílišným od textu původního, kterým jsem se nejvíc vyhýbal. Třetím útvarem zvlášť v číslech ryze epických byl mi konečně trochej volně rýmovaný bez slokového rozdělení. Připomínám, že ostatní běžné formy románské poesie (ottava rima, decima, glossa) jsem vždy věrně dle předlohy originálu překládal.“⁹¹

⁹⁰ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 163.

⁹¹ Jiří LEVÝ, *České theorie překladu*, Praha 1957, s. 451.

Obecně platným faktem nejen u literatury španělské, nýbrž u literatur všech národů, je to, že poezii se věnuje daleko méně autorů než próze, která je zároveň i oblíbenější mezi širokou veřejností. Ne každý spisovatel může být básníkem. Psaní veršů vyžaduje daleko větší hloubavost, citlivost a nadání. Překlady takových děl jsou mnohem náročnější ve srovnání s psaním povídek nebo románů. Téměř každý překladatel básní řeší dilema, zda se držet doslovného překladu s tím rizikem, že finální podoba básně nebude mít vlastně skoro formu básně, ale zato vyjádří přesně to, co autor chtěl vyjádřit a nebo že se bude snažit přenést jeho myšlenky do daného jazyka, ale použije k tomu jiné prostředky a výrazy. Nejvíce kritiky k tomuto tématu si nejspíše vyslechl Jaroslav Vrchlický, který zjevně dával přednost kvantitě před kvalitou. Ačkoliv děl, která převedl do češtiny je nespočet, nenajdeme snad jediné, které by kritika neodsoudila.⁹²

Během 19. století fungovalo několik nakladatelství. Většina z nich se nacházela v Praze. Ta, která se zabývala španělskou literaturou měla obvykle svého stěžejního autora nebo kmenového překladatele. České překlady španělských autorů od Antonína Pikharta vydávalo pražské nakladatelství František Šimáček. Jaroslav Vrchlický vydával překlady Pedra Calderóna de la Barky u nakladatelství Grosman a Svoboda. O vydání prvního překladu Dona Quijota se u nás postaralo nakladatelství Ignác Leopold Kober a za zmínku stojí zajisté i nakladatelství Jan Otto, v jehož nákladu vyšla díla různých autorů a různých období, od Calderóna přes realisty až k dramatikům konce 19. století.

2.3. PŘEKLADY ZE ŠPANĚLŠTINY VE 20. STOLETÍ

Devatenácté století bylo přelomovým mezníkem ve vývoji překladů obecně. O to více to platilo pro překlady španělské, neboť právě v této době se do Čech začaly dostávat první z nich. Španělští autoři byli stále oblíbenější a vydávání těchto překladů se věnovalo nejedno vydavatelství. V řadách českých překladatelů najdeme i jména takových autorů, co se zaměřili na jednoho jediného španělského spisovatele a snažili se co nejvěrohodněji přiblížit jeho dílo. Stejně tak měla některá nakladatelství tendenci vydat pod svou hlavičkou celou autorovu bibliografii. Tento vývoj přetrvával i ve 20. století a nabýval na intenzitě.

⁹² URL: < <http://www.phil.muni.cz/rom/erb/3hala-69-opraveno.rtf> > [cit. 2008-12-11]

Jak jinak vstoupit do nového století, než s okázalou pompézností. Na přelomu let 1899 a 1900 vyšel moderní překlad Dona Quijota (*El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha*).⁹³ Význam této knihy již netřeba zdůrazňovat. To, že se stal první přeloženou knihou nového století mluví samo za sebe. Don Quijote vycházel sešitovou formou v nakladatelství Jana Ottvy. Přeložil ji Antonín Pikhart, člověk, jehož jméno bylo na poli hispanistiky a iberoamerikanistiky dominantním ještě minimálně patnáct následujících let a nesmazatelně se vrylo do historie českého překladatelství. Tímto počinem byla zahájena nová etapa v historii překladatelství. Téměř vše co se týkalo španělštiny, Španělska a Latinské Ameriky se velkou měrou týkalo i Pikharta. Kromě toho, že tento soudce přeložil pravděpodobně největší počet děl, jejichž originálním jazykem byla španělština, tak měl i další prvenství. Je nejdůležitějším překladatelem z katalánštiny za celé dvě století. Kdyby tento člověk nezemřel v necelých padesáti letech na otravu krve, tak se s jistotou dá říci, že počet jeho přeložených děl by byl daleko vyšší. I přes to je ale jeho přínos pro českou hispanistiku nezanedbatelný. Těsně na sklonku 19. století v Čechách vyšel v Pikhartově podání i první španělský pikareskní román *Lazarillo z Tormesu* (*La vida de Lazarillo de Tormes*).⁹⁴ Jméno původního autora nelze s jistotou určit, neboť dodnes se vedou spekulace o jeho původu. Pikhart se řadil k té skupině lidí, kteří se domnívali, že autorem je Diego Hurtado de Mendoza a toto jméno je uvedeno i v tiráži českého překladu.⁹⁵ Existují dva tábory lidí, kteří zaujímají nějaký postoj k autorství tohoto díla. Jedni mají stejný názor jako Pikhart a ti druzí si myslí, že dílo je anonymní a autor nemůže být v této době už nikdy odhalen. Při porovnání prvních Pikhartových překladů s Lazarillem, je znát překladatelům pokrok a zlepšení. S daleko větším důrazem respektuje a interpretuje originál.

V roce 1904 se na české scéně objevilo ve spojitosti s Antonínem Pikhartem opět jméno Pedra Antonia de Alarcóna. V Čechách vyšel *Třírohý klobouk* (*El sombrero de tres picos*),⁹⁶ delší povídka inspirovaná lidovou romancí, která byla v české verzi k dispozici už deset let před tím, ale pod názvem *Krásná mlynářka*⁹⁷ přeložená Jiřím Vaňkem. Dle názoru kritiků – Alarcónovo nejzdařilejší dílo.⁹⁸ V roce 1908 vydal Pikhart dvě antologie věnované španělské poezii. Byly to *Španělský sborník*

⁹³ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1899.

⁹⁴ Diego HURTADO DE MENDOZA, *Lazarillo z Tormesu*, Praha 1898.

⁹⁵ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 22.

⁹⁶ Pedro Antonio DE ALARCÓN, *Třírohý klobouk*, Praha 1904.

⁹⁷ Pedro Antonio DE ALARCÓN, *Krásná mlynářka*, Praha 1891.

⁹⁸ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 83.

(Almanaque español)⁹⁹ a *Starošpanělský zpěvník* (Cancionero antiguo español).¹⁰⁰ První z nich obsahovala jen malé množství básní a romancí. Ta druhá je celá věnovaná kastilské poezii v rozmezí od 15. do 17. století. Je prvním překladatelem této oblasti, který si jen sporadicky brávil na pomoc německé překlady španělské literatury, což jeho předchůdci činili poměrně často. Některá díla dokonce překládali kompletně z němčiny. Při čtení Pikhartových děl je zřejmé, že byl seznámen se španělskými reáliemi a vyznal se ve španělské literatuře, což mu umožňovalo vyvarovat se chyb, které jsou tak časté například u Vrchlického. Dokonce se i daleko lépe vyrovnal s problematickou asonancí a jeho rýmy v češtině neztráceli na kvalitě. Přitom španělské verše věrohodně transformoval do češtiny.¹⁰¹ Antonín Pikhart byl nejfrekventovanějším českým překladatelem ze španělštiny první dekády dvacátého století a vydobyl si pozici a respekt tím, jak významná díla překládal. V této době publikoval dvanáct knih, které jsou v biografických jednotlivých autorů uváděny jako nejdůležitější či nejznámější a ve školách jsou demonstrativním příkladem daného období a součástí povinné četby. Kromě Pedra Antonia de Alarcóna a Emilie Pardo Bazán se jednalo zejména o *Cervantesovy novely* (Novelas ejemplares).¹⁰² I když některé byly oproti originálu zkráceny, stalo se poprvé, že jich vyšlo všech dvanáct pohromadě. Mezi tituly, které Pikhart převedl do češtiny najdeme i povídky a dokonce jeden román.¹⁰³ Ty vyšly až po jeho smrti. Z předešlého výčtu je do očí bijící Pikhartova nadanost a všestrannost. To, že publikoval takové množství děl, mluví samo za sebe. Z této doby najdeme i několik děl, u kterých není překladatel uveden a vzhledem k plodnosti tohoto překladatele a k faktu, že ne tolik lidí se v této době překladatelství věnovalo, tak je dost dobře možné, že přeložil i tato díla.

Jaroslav Vrchlický po nástupu nového století překládal nadále. Zaměřil se však výhradně na dramatika Pedra Calderóna de la Barku. České verze jeho děl vycházely u nakladatelství Grosman a Svoboda v Praze. Ani tato díla nebyla dle vyjádření Jiřího Levého přetvořena bezchybně. Dialogy z dramát v jeho podání nebylo možné převést do mluvené formy na podiu. Byly plné nesmyslných metafor a obrazů. Díky Jaroslavu Vrchlickému byl v Čechách přeložen první životopis španělského spisovatele Miguela de Cervantese. V stejné době byly oblíbené i knihy literárně nesmírně plodné Emilia

⁹⁹ Antonín PIKHART, *Španělský sborník*, Praha 1908.

¹⁰⁰ TÝŽ, *Starošpanělský zpěvník*, Praha 1908.

¹⁰¹ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 113.

¹⁰² Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Cervantesovy novely*, Praha 1903.

¹⁰³ Emilia PARDO BAZÁN, *Na ullojském zámku*, Praha 1916.

Pardo Bazán, představitelky španělského kritického realismu a naturalismu. Ta působila ve Španělsku zejména ke konci 19. století.

Vedle prózy se počátkem století překládala i dramata. Roku 1901 měla premiéru divadelní hra *Elektra* (Electra), všestranného spisovatele Benita Pérez Galdóse a o rok později *Don Juan Tenorio* (Don Juan Tenorio) od José Zorilly y Morala. V tom je již zřejmý opakující se námět původně vzešlý z pera Tirsa de Moliny. Prvním moderním dramatem, bylo dílo *Ta Dolores* (La Dolores), které mělo premiéru v roce 1906 a ve stejném roce bylo zpracováno i knižně.¹⁰⁴ O jeho překlad se postaral Napoleon Manuel Kheil, který jak rychle se objevil, tak také zmizel. Je jisté, že se jedná o pseudonym, ale v žádných dostupných zdrojích nelze zjistit něco víc o životě tohoto člověka. Popularita španělských děl z počátku 20. století na celou řádku let odsunula do zapomnění Calderóna de la Barku.

Po Pikhartově smrti v roce 1909 nastala dlouhá pomlka ve vydávání španělské literatury v Čechách, způsobená pravděpodobně první světovou válkou a následně občanskou válkou ve Španělsku. Ale i přesto se v této době našli jeho pokračovatelé. Prvním z nich byl hispanista a odborník na Katalánsko a jazyk *quechua*¹⁰⁵ Otakar Jindřich Janota, který své příspěvky věnované španělské literatuře publikoval v časopise *Zvon*.¹⁰⁶ Jména autorů, jejichž knihy za svého krátkého života překládal, se víceméně opakují – Rafael Altamira, Armando Palacio Valdés nebo Gustavo Adolfo Bécquer. Vedle nich přeložil několik menších náboženských pojednání od Svaté Terezie z Ávily. Byl jeden z prvních hispanistů, kteří se zaměřují spíše na Španělsko než na Latinskou Ameriku. Studoval románské jazyky u nás i v jiných částech Evropy a roku 1908 byl dokonce jmenován lektorem španělštiny na pražské univerzitě.¹⁰⁷

Bohumilu Svatoplukovi Kyselému vděčíme za překlady klasických španělských autorů Tirsa de Moliny a Juana Manuela. Tento kněz, kromě toho, že překládal z dvanácti jazyků, byl sám autorem několika knih.¹⁰⁸

V roce 1912 nastupuje na českou scénu poslední překladatel předválečného období, který nepochybně stojí za zmínku. Jmenuje se Karel Veith a psal pod pseudonymem Karel Vít. Dá se říci, že co do počtu přeložených děl se nejvíce blíží Antonínu

¹⁰⁴ José FELIU Y CODINA, *Ta Dolores*, Praha 1906.

¹⁰⁵ Jazyk quechua je původním jazykem obyvatelstva jižní Ameriky. Dodnes ho používá 8-13 milionů lidí zejména v Peru, Bolívii, Kolumbii a Ekvádoru.

¹⁰⁶ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 204.

¹⁰⁷ Josef OPATRŇY, *Kdo byl kdo., čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 218.

¹⁰⁸ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 203.

Pikhartovi. Jeho překlady však nedosahují Pikhartovi kvality ani rozsahu. Stal se téměř výhradním překladatelem děl Vicenta Blasca Ibáñeze. Během dvanácti let přeložil šestnáct jeho titulů z celkových jednadvaceti, co u nás vyšly. Kromě Ibáñeze přeložil i povídky od Armanda Palacia Valdése nebo díla od Pedra Antonia de Alarcóna. Díky jeho profesi soudce vydával i právnické publikace.¹⁰⁹ Stejně jako Unamuno měl Ibáñez kvůli svým politickým názorům problémy. Jako velmi mladý odešel do Francie a v roce 1896 byl vězněn pro účast na několika revolučních akcích. Byl přívržencem Republikánů a nestyděl se za svůj antimonarchistický postoj. Psát začal ještě na konci 19. století, ale proslavil se až po první světové válce, které se sám zúčastnil. Jeho román inspirovaný právě válkou vyšel už ve Španělsku v roce 1916. Stal se bestsellerem a byl dokonce zfilmován. V Čechách tento román vyšel knižně o osm let později.¹¹⁰ Téměř všechny překlady Ibáñezových knih vycházely s několikaletým zpožděním. Pravděpodobně proto, že jejich autor byl ve své zemi značně politicky aktivní a čeští vydavatelé si nebyli jisti, zda tím, že budou podporovat šíření jeho děl, nevrhnou špatné světlo na svá nakladatelství.

K nakladatelstvím, která se věnovala španělské literatuře kromě těch přetrvávajících z minulého století, přibylo již zmiňované Grosman a Svoboda, které za své krátké doby působení vydalo nemalý počet děl. Rovněž je třeba zmínit nakladatelství Josef Richard Vilímek, které sice vydávalo již v 19. století, ale jen minimálně a ve větší míře začalo působit až po roce 1911. Nespecializovalo se na žádného autora, ani nemělo svého kmenového překladatele. Nejvíce knih výše zmiňovaného autora Vicenta Blasca Ibáñeze vyšlo pod záštitou nakladatelství Miloslava Nebeského. Stejně nakladatelství vydalo také *Bronislavino štěstí* od Pedra Antonia de Alarcóna¹¹¹.

První světová válka zahýbala celým světem a to se projevilo i na literárním poli. K utvrzení identity a znovudefinování standard národních literatur se nakladatelství vrátila k takovým dílům, která pomáhala poznat i připomenout, kdo jsou to Španělé a jaký je život na Pyrenejském poloostrově. Nejlépe k tomu samozřejmě sloužilo období realismu z konce 19. století. Proto opět vycházela díla Pedra Antonia de Alarcóna nebo Benita Pérez Galdóse. Objevilo se také několik dalších překladů Dona Quijota, což jen zpevnilo povědomí českých čtenářů o základech španělské literatury. Jeho překladatel Hugo Kosterka používal ve svém překladu archaické výrazy, aby se styl psaní co

¹⁰⁹ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 203.

¹¹⁰ Vicente BLASCO IBÁÑEZ, *Čtyři příšerní jezdci z Apokalypsy*, Praha 1923.

¹¹¹ Pedro Antonio de ALARCÓN, *Bronislavino štěstí*, Praha 1923.

nejvíce přiblížil době, ve které byl Don Quijote napsán. Přesto je toto téměř sto let staré vydání pro současného moderního čtenáře zcela srozumitelné.¹¹²

S počátkem Československého státu se literatura rozdělila do tří různých proudů. Jednak se vydávala díla moderních autorů, jako byli již zmínění Vicente Blasco Ibáñez nebo Miguel de Unamuno. Další skupinu tvořila díla katolického rázu od Svatého Ignáce z Loyoly nebo Svaté Terezie z Ávily. Třetí směr se držel moderních klasiků – Gustava Adolfa Bécquera, Pedra Antonia de Alarcóna, Benita Pérez Galdóse.¹¹³

Svatá Terezie z Ávily¹¹⁴ je nejslavnější mystičkou španělské literatury. Ačkoliv žila v 16. století, její díla, která byla psaná s neobyčejnou upřímností a odrážela se v nich leckdy tvrdá životní zkušenost, nebyla do současnosti překonána. Ve Španělsku spolu s Janem od Kříže představuje vrchol mystiky.¹¹⁵ Na překladu její biografie se podílelo více překladatelů, například Jaroslav Durych, Rudolf Linhart, Bohumil Kyselý, Otakar Janota nebo Josef Koláček. Dála Svaté Terezie z Ávily v Čechách vydávalo nejedno nakladatelství. V první polovině 20. století to byla Benediktýnská tiskárna v Brně, Revue Meditace, Stříž nebo Ladislav Kuncíř. Na konci dvacátého století byla její díla vydávána hlavně v nakladatelství Tiskárny Vimperk. Všechna tato nakladatelství jsou nebo byla zaměřena na vydávání katolických děl. Svatý Jan od Kříže¹¹⁶ nebyl tak známý a oblíbený jako jeho soudobá kolegyně. Její odhodlání ho ale inspirovalo, aby se v této oblasti také angažoval. Podle kritiků jsou jeho díla z literárního hlediska kvalitnější. První překlady děl Svatého Jana od Kříže byly dílem Jaroslava Štěpána Ovečky a objevily se ve čtyřicátých letech 20. století. Ovečka sám byl římskokatolickým teologem, členem jezuitského řádu a působil jako profesor na arcibiskupském gymnáziu v Praze, a proto mu toto téma bylo zajisté blízké. Překládal i díla Ignáce z Loyoly a stal se jeho jediným překladatelem v Čechách. Díla obou výše zmíněných mystiků se v devadesátých letech 20. století dočkala znovu vydání. O takovém úspěchu se u děl Loyoly mluvit nedalo. Každé jeho dílo u nás vyšlo jen jednou a to ještě před koncem druhé světové války.¹¹⁷ Do nástupu komunistů fungovalo ve Staré Říši na Moravě nakladatelství Josef Florian, které se specializovalo na katolickou literaturu. Během necelých dvaceti let svého působení stihlo obohatit literaturu o tituly

¹¹² Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Don Quijote de la Mancha*, Praha 1924.

¹¹³ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 25.

¹¹⁴ Santa Teresa de Jesús je také známá pod jmény Santa Teresa de Ávila nebo Santa Teresa de Cepeda y Ahumada.

¹¹⁵ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 343.

¹¹⁶ Svatý Jan od Kříže psal některá díla i pod svým pravým jménem Juan de Yepes.

¹¹⁷ URL: < [http:// www.obecprekladatelu.cz](http://www.obecprekladatelu.cz) > [cit. 2008-08-16]

jako jsou například *Kniha o zakládání* (Libro de las fundaciones) od Svaté Terezie z Ávily,¹¹⁸ částečně filosofická díla od Jaime Luciana Balmese nebo *Obrazy z utrpení Páně* (Figuras de la pasión del Señor) od Gabriela Miró.¹¹⁹ Tato díla sice nepatřila mezi klasickou beletrii, za to je ocenili stoupcí náboženských, zejména křesťanských, skupin u nás. Počínání tohoto nakladatelství alespoň částečně zaplnilo mezeru, kterou ještě zbývalo zacelit. Revue meditace a Benediktýnská knihtiskárna v Brně, která se věnovala duchovní literatuře, totiž vydala dohromady pět knih a poslední z nich v roce 1911.¹²⁰ Nakladatelství Ladislav Kuncíř vydávalo španělské náboženské tituly v letech 1922 až 1930. V polovině 20. století v Čechách kromě nakladatelství Josefa Floriana fungovalo jen nakladatelství Edice Krystal, které vydalo dvě knihy od Svatého Jana od Kříže. Pravděpodobně by ve svém počínání nakladatelství Josefa Floriána pokračovalo, kdyby nepřišla komunistická diktatura. Na duchovní literaturu se začala některá nakladatelství specializovat až na konci dvacátého století.

V roce 1923 u nás vyšla kniha španělského spisovatele Ramóna Goméze de la Serny *Torero* (El torero Caracho).¹²¹ Díla tohoto autora jsou originální díky novému stylu. Autor byl inspirován surrealismem, a to se promítá i v textu této knihy a vůbec celé Gomézovy tvorby. Jako jeden z mála byl politicky neutrální a ve svých dílech se vyvaroval subjektivnějších postojů a názorů k současnému politickému dění. Byl velice všestranný. S výjimkou poezie se věnoval snad všem literárním odvětvím. Psal povídky, romány, divadelní hry i novinové články.¹²² Na překladu výše zmíněného díla se podíleli dva výborní čeští hispanisté. Byli to Václav Jiřina a Jan Rudolf Slabý. Pravděpodobně to bylo kvůli náročnému tématu knihy. Celý děj se odehrává v prostředí býčích zápasů, což znamenalo jisté komplikace s obtížnější slovní zásobou z oblasti, ve které se toreadoři pohybují. Ke konci 20. století se stejnému autorovi věnoval i Josef Forbelský, jeden z nejzasloužilejších českých hispanistů.

Největším tajemstvím je v oblasti překladu opředena postava Miloslavy Novákové, která zasvětila svou práci výhradně dílům Benita Pérez Galdóse. Přeložila tři jeho notoricky známá díla. Byla to díla *Marianela* (Marianela),¹²³ *Žebráci* (Misericordia)¹²⁴

¹¹⁸ Svatá TEREZIE, *Kniha o zakládání*, Stará Říše na Moravě 1917.

¹¹⁹ Gabriel MIRÓ, *Obrazy z utrpení Páně*, Stará Říše na Moravě 1925.

¹²⁰ Svatá Terezie z Ávily, *Život svatě Terezie z Ježíše. Svěžívotopis*, Stará Říše na Moravě 1911.

¹²¹ Ramón GÓMEZ DE LA SERNA, *Torero*, Praha 1923.

¹²² Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s.199.

¹²³ Benito PÉREZ GALDÓS, *Marianela*, Praha 1936.

¹²⁴ Benito PÉREZ GALDÓS, *Žebráci*, Praha 1928.

a Doña Perfekta (Doña Perfecta).¹²⁵ O jejím životě se toho mnoho neví, dokonce ani její životní data nelze s přesností určit. Jisté je jen to, že se živila jako učitelka. Stala se inovátorkou a lídrem v používání hovorového jazyka. Nešlo pouze o jednotlivé výrazy, ale i z morfologického a syntaktického hlediska používala tato autorka zcela běžnou mluvu. Její perfektní práci však nelze ocenit jinde než u těchto tří děl, neboť v historii španělského překladu není bohužel žádná další kniha, kterou by přeložila.¹²⁶

V překladatelství se kromě tajemných osobností a profesionálních překladatelů našly i lidé, kteří jeho pověst kazili. Marie Luisa Kühnlová přeložila v roce 1928 Dona Quijota (El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha).¹²⁷ Podle Uličného se některé pasáže až příliš shodují s verzí Hugo Kosterky vydanou v roce 1924.¹²⁸ Nepovažuje ji za odborníka i z jiných důvodů. Části některých vět v originále byly v české verzi zcela vynechány. Dalším nedostatkem byl více jak stoletý rozdíl v životopisných datech Quijotova autora, o kterém se psalo v předmluvě. Otázkou zůstává, proč byl tak negativně hodnocený překlad Dona Quijota vůbec vydán. Odpověď je snadná – otec Marie Luisy Kühnlové byl Jan Kühnl. Ten přeložil *Velkého Galatea* (El Gran Galateo) od Josého Echegeraye¹²⁹. Vynaložil proto pravděpodobně značné úsilí, aby jeho dcera mohla pokračovat v jeho stopách. Jan Kühnl byl také obviněn z neoprávněného kopírování. Bylo to ve spojitosti se zneužitím soudních spisů.¹³⁰

Za důležitý počín překladatelské meziválečné éry je také považován překlad *Tragického pocitu života v lidech a národech* (Del sentimiento trágico de la vida en los hombres) Miguela de Unamuna.¹³¹ Jeho autor Jaroslav Zaorálek překládal díla zejména z francouzštiny, italštiny a angličtiny. Tato kniha byla v Čechách od Unamuna první a pro Zaorálka to byla také jediná kniha, kterou přeložil ze španělského originálu.¹³²

Navzdory těžké politické a finanční situaci se ve třicátých letech 20. století počet překladů v Čechách zvyšoval. Tato generace překladatelů se vyznačovala tím, že se nevěnovala pouze překladatelství, ale jejich zájmy se prolínaly i s jinými odvětvími. V tuto dobu přibyl další Don Quijote (El ingenioso hidalgo Don Quijote de la Mancha),

¹²⁵ Benito PÉREZ GALDÓS. *Doña Perfekta*, Praha 1936.

¹²⁶ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 24.

¹²⁷ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný Don Quijote de la Mancha*, Praha 1928.

¹²⁸ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Don Quijote de la Mancha*, Praha 1924.

¹²⁹ José ECHEGERAY, *Velký galateo*, Praha 1892.

¹³⁰ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 23.

¹³¹ Miguel de UNAMUNO, *Tragický pocit života v lidech a v národech*, Praha 1927.

¹³² Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 25.

tentokrát od Václava Černého.¹³³ Ten patřil mezi nové osobnosti české hispanistiky a přinesl nové myšlenky a nápady. Zasloužil se o založení nového časopisu věnujícího se literatuře *Kritický měsíčník* a objevil i jedno dílo Pedra Calderóna de la Barky, které bylo považováno za ztracené. Černý působil také jako univerzitní profesor. Jeho život byl velice pestrý, ačkoliv ne všechny události v něm byly pozitivní. Byl několikrát uvězněn, musel ukončit vydávání *Kritického měsíčníku* a roku 1951 dostal výpověď z Karlovy Univerzity. Jeho díla následně vycházela pouze v zahraničí.¹³⁴ Na Karlovu Univerzitu v roce 1968 opět vrátil a dával přednášky. O dva roky později byl donucen odejít do důchodu.

V roce 1933 u nás v překladu Václava Černého vyšla publikace s názvem *Vzpouřa davů* (La rebelión de las masas).¹³⁵ Její autor José Ortega y Gasset doposud zůstává nejznámějším španělským filosofem. Jeho sláva se rozšířila daleko za hranice Pyrenejského poloostrova. Tento člověk se celý život snažil podporovat intelektuální hnutí, vydával časopis *Revista del Occidente*, který doposud vychází. Ačkoliv jeho prvotním zájmem byla filosofie inspirovaná Hermanem Cohenem, jeho díla jsou velice kvalitní i po literární stránce.¹³⁶ *Vzpouřa davů* je čistě filosofické dílo, které podporuje všechny nelevicově smýšlející občany. Zajisté i proto bylo znovu vydáno v Čechách až v roce 1993, šedesát let po prvním vydání. Po jeho přečtení není těžké si domyslet, proč byla kniha za vlády komunistické diktatury zakázána. Problémy na politickém poli měl i v rodném Španělsku, ze kterého v období druhé španělské republiky v třicátých letech dobrovolně odešel do exilu.

Po roce 1933 roste na poli hispanistiky a zejména pak překladatelství přínos Zdeňka Šmída. Tento doktor filosofie s moravským původem působil kromě jiného také jako literární kritik, publicista a básník. Důležitý je také proto, že patřil k zakladatelům překladatelství latinskoamerických autorů. Část jeho překladů ze španělštiny spadá do roku 1945. Znovu přeložil Dona Quijota,¹³⁷ několik dalších esejů Ortegy y Gasset a v neposlední řadě i dílo *Celý muž* (Todo el hombre) od Miguela de Unamuna.¹³⁸ Tento

¹³³ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1931.

¹³⁴ URL: < [http:// http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_%C4%8Cern%C3%BD](http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_%C4%8Cern%C3%BD) > [cit. 2008-08-16]

¹³⁵ José ORTEGA Y GASSET, *Vzpouřa davů*, Praha 1933.

¹³⁶ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 283.

¹³⁷ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1952.

¹³⁸ Miguel de UNAMUNO, *Celý muž*, Praha 1933.

román vykazuje typické prvky Unamunovy tvorby. Život hlavních postav je založen zejména na duševních konfliktech a zcela zde chybí popisné prvky.¹³⁹

Lumír Čivrný začal jako překladatel poezie působit v roce 1938, kdy se uvedl dílem *Španělské romance*.¹⁴⁰ Během následujících let se věnoval zejména poezii Federica Garcíi Lorky, ale mimo to i například Blasovi de Otero nebo Rafaelu Albertimu. Byl to člověk, který aktivně působil i na politické scéně, a právě kvůli těmto aktivitám mu bylo v roce 1970 zakázáno veřejně cokoliv publikovat. Odešel tehdy do důchodu.

Od počátku druhé světové války procházel protektorát Čechy a Morava tolika změnami, že se nelze vyhnout politickému okomentování situace v té době. Ačkoliv se na první pohled může zdát, že soudobý politický režim nemá na literaturu až takový vliv, je toto tvrzení velice zavádějící.

Na začátku čtyřicátých let 20. století, pravděpodobně pod vlivem německé okupace, kdy lidé hledali jistotu a stálost, se zvedl zájem o barokní poezii, konkrétně o díla Svatého Jana od Kříže. Během tří let mu u nás vyšly dvě knihy. Byly to *Výstup na horu Karmel* (Subida del Monte Carmelo)¹⁴¹ a *Temná noc* (Noche oscura).¹⁴² Obě v překladu Jaroslava Štěpána Ovečky. V roce 1943 vychází nová antologie španělské poezie pod názvem *Poesie hrdinů a světců*.¹⁴³ I přesto, že zde jsou uvedena i díla latinskoamerických autorů, což bylo zřejmě způsobeno nedostatečnou informovaností autorů Olgy Frankové a Jana Fischera, najdeme ukázky děl, které panoramaticky pokrývají celou španělskou historii v českém jazyce. Ačkoliv byl zrod této publikace hojně podporován levicovými politiky, neměla po jejím vydání zdaleka takový úspěch, jak by se čekalo a to kvůli kvalitě překladu, která byla na nízké úrovni.¹⁴⁴

Za doby nacistické okupace vyšlo v Čechách velice málo nových překladů prózy. Několik publikací bylo reeditováno. Bez problémů mohla být publikována pouze díla náboženská. Čeští hispanisté a překladatelé si na toto přechodné období volili pseudonymy, pod jejichž jménem publikovali, aby se vyhnuli pronásledování všemocné nacistické cenzury. Mezi takové patří například Emil Janovský,¹⁴⁵ který pocházel z českoněmecké rodiny s židovskými kořeny. Tento muž ovládal třináct světových jazyků a je velká škoda, že své znalosti nemohl plně uplatnit. I přes to se mu podařilo

¹³⁹ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s.351.

¹⁴⁰ Lumír ČIVRNÝ, *Španělské romance*, Praha 1938.

¹⁴¹ Svatý JAN OD KŘÍŽE, *Výstup na horu Karmel*, Olomouc 1940.

¹⁴² Svatý JAN OD KŘÍŽE, *Temná noc*, Olomouc 1941.

¹⁴³ Olga FRANKLOVÁ, *Poesie hrdinů a světců*, Praha 1943.

¹⁴⁴ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 115.

¹⁴⁵ Emil Janovský vlastním jménem Pavel Eisner.

vydat více jak sto knih přeložených z různých světových jazyků. Ze španělštiny pod svým pseudonymem vydal dvě povídky od Miguela de Cervantese y Saavedry. V roce 1944 to byla *Cikánečka* (*La gitanilla*)¹⁴⁶ a o šest let později *O žárlivém Extremadurci* (*El celoso extremeño*).¹⁴⁷ Menší počet vydaných knih byl způsoben i tím, že někteří spisovatelé byli obviněni ze spolupráce s nacisty, což znamenalo zákaz vydávání. Z nových děl, která byla v Čechách vydána nelze opomenout drama Lope de Vegy *Otrokyně svého milence* (*La esclava de su galán*).¹⁴⁸ Jak už je zmíněno výše, i v této době v Čechách vycházela náboženská díla. Jaroslav Štěpán Ovečka se zasloužil o překlad dvou děl *Duchovních cvičení Ignáce z Loyoly* (*Ejercicios espirituales*)¹⁴⁹ a třech děl Svatého Jana od Kříže. Zdeněk Šmíd v Brně konkretizoval jedno dílo Azorína a *Promethea* (*Prometeo*)¹⁵⁰ Peréze de Ayaly.

V období mezi koncem druhé světové války a nástupem komunismu mnoho španělských děl v Čechách nevyšlo. Ačkoliv censura trochu polevila a dalo by se říct, že panovala „přísnější“ demokracie, počet nových děl, které v této době vyšla, by se dal spočítat na prstech jedné ruky. Byla to již zmiňovaná díla Jaimeho Luciana Balmese a Šmídova verze *Třírohého klobouku* (*El sombrero de tres picos*).¹⁵¹

Po roce 1948 si začala nakladatelství pečlivě hlídat a vybírat, které španělské autory budou vydávat, a kdo jim bude poskytovat jejich překlady. V roce 1949 vyšla v překladu Jana Otakara Fischera kniha s názvem *Řeka Tajo* (*El río Tajo*) od Césara Muñoze Arconady.¹⁵² Jak španělský autor, tak český překladatel, byli přívrženci komunistické politiky, což byl nejspíše i důvod bezproblémového uvedení této knihy na trh a dokonce jejího znovuvydání v roce 1964. Jedná se o historický román z období občanské války. Ta zasadila španělské literatuře téměř smrtelné rány. Mnoho autorů ve válce zahynulo. Ti, kteří měli to štěstí a přežili, utekli nebo byli vyhoštěni do jiných zemí a na Španělsko ve svých dílech zapomněli. Buď přestali psát úplně anebo se adaptovali na literaturu dané země. V klasické próze nebylo najednou ve Španělsku co vydávat a dominantní pozici si vydobyla poezie.¹⁵³

¹⁴⁶ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Cikánečka*, Praha 1944.

¹⁴⁷ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *O žárlivém Extremadurci*, Praha 1950.

¹⁴⁸ Lope Felix DE VEGA CARPIO, *Otrokyně svého milence*, České Budějovice 1942.

¹⁴⁹ Ignác Z LOYOLY, *Duchovní cvičení Ignáce z Loyoly*, Hostýn na Moravě 1921.

¹⁵⁰ Ramón PERÉZ DE AYALA, *Prometheus*, Brno 1941.

¹⁵¹ Pedro Antonio DE ALARCÓN, *Třírohý klobouk*, Praha 1947.

¹⁵² César Muñoz ARCONADA, *Řeka Tajo*, Praha 1949.

¹⁵³ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 26.

Ve stejné době vychází i román *Život, ne smrt* (El Doble esplendor),¹⁵⁴ komunistického autora Constancia de Mora v překladu Libuše Prokopové.¹⁵⁵ Tato žena nebyla překladatelkou klasické beletrie. Její přínos tkvěl spíše na poli teoretické lingvistiky. V druhé polovině 20. století to bylo hlavně v podobě psaní učebnic španělštiny, manuálů a konverzačních příruček. V polovině dvacátého století se soustředila spíše na ideologický boj proti dělení států železnou oponou. Mimo jiné překládala i skvělé latinskoamerické autory, například Maria Vargase Llosu.

V padesátých letech 20. století se v Čechách se doslova roztrhl pytel se španělskými dramaty, vyšlo jich přes pět desítek. Velkou zásluhu na tom měla pražská nakladatelství Dilia a ČJDL, která se obecně věnovala zejména divadelní tvorbě a působí až do současnosti. K nově uváděným autorům patří Ferdinando de Rojas nebo Rafael Alberti. Jinak se vydávala stále oblíbená díla Pedra Calderóna de la Barky, Lope de Vegy, Miguela de Cervantese a Tirsa de Moliny.

V roce 1952 vychází doposavad poslední verze Dona Quijota od Zdeňka Šmída. Je záhadou, proč od posledního vydání dodnes uběhlo více jak padesát let a nikdo se do nového překladu Quijota nepustil, když před rokem 1952 neuběhlo snad ani pětiletí bez minimálně jednoho nového překladu tohoto díla, nebo přinejmenším adaptace. Je možné, že Eisnerův překlad byl tak dobrý, že nemělo cenu dělat další.

Více jak padesát let po Pikhartově verzi prvního španělského pikareskního románu vyšel *Život Lazarilla y Tormesu* (Lazarillo de Tormes)¹⁵⁶ v přepracované verzi Otakara Běliče. Je opatřená podstatně větším množstvím poznámek. Zajímavé také je, že pro překlad druhé části tohoto kratšího románu Bělič použil francouzskou verzi této knihy. Tento odborník na hispanistiku, který se značně zasloužil o její šíření v Čechách, působil na několika univerzitách současně a věnoval se zejména studiu španělské literatury, jak historické, tak současné. V popředí jeho zájmu stojí Miguel de Cervantes a teorie pikareskního románu.¹⁵⁷ V roce 1956 přeložil i dílo *Tyran Banderas* (Tirano Banderas)¹⁵⁸ od Ramóna Valle Inclána, které bylo znovuvydáno dvacet let poté. Společně s Lumírem Čivrným se podílel i na překladu Chabásových Dějin španělské literatury, což je u nás doposud nejpodrobnější a nejobsáhlejší dílo věnované španělské literatuře.

¹⁵⁴ Constancio DE MORA, *Život, ne smrt*, Praha 1948.

¹⁵⁵ Libuše Prokopová vlastním jménem Jitka Průšová.

¹⁵⁶ *Lazarillo z Tormesu*, Praha 1953.

¹⁵⁷ URL: <<http://www.obecprekladatelu.cz>> [cit. 18.6.2008].

¹⁵⁸ Ramón de VALLE INCLÁN, *Tyran Banderas*, Praha 1956.

Po roce 1953 se rozšířilo české povědomí o díle Benita Peréze Galdóse. Po tradičních románech tohoto autora u nás bylo Jarmilou Kvapilovou přeloženo dílo *Generál Juan Martín* (Juan Martín el Empecinado).¹⁵⁹ Studená válka byla v rozpuku, a proto byla válečná témata jen vítána.

O čtyři roky později v Čechách vyšla *Celestina* (Celestina) Fernanda de Rojase,¹⁶⁰ dílo, které je bezpochyby zmíněno ve všech análech týkajících se španělské literatury. S jeho překladem se bez nadsázky popral Eduard Hodoušek, redaktor, překladatel a neunavitelný badatel na poli nejen španělské, nýbrž i latinskoamerické literatury. Stal se zároveň jedním z nejdůležitějších překladatelů Státního nakladatelství krásné literatury, hudby a umění a více než dvacet let se specializoval na překlady nejen ze španělštiny, ale i portugalštiny. Věnoval se i historii literatury, zaměřil se na díla Pedra Calderóna de la Barky a spisovatelů Zlatého věku. Pod jeho vedením vyšel v několika vydáních slovník spisovatelů éry Španělska a Portugalska.¹⁶¹ Obec překladatelů mu udělila cenu Josefa Jungmanna za převod románu *Regentka* (La Regenta)¹⁶² Leopolda Alase do češtiny.¹⁶³ Eduard Hodoušek byl skutečným odborníkem a téměř vždy své překlady doprovázel vlastním úvodem nebo doslovem či komentářem.¹⁶⁴

První a zároveň poslední kompletní verze *Příkladných novel* (Novelas ejemplares) vyšla v roce 1957¹⁶⁵ tedy více než sto let od publikování první povídky, znovu pak o dvacet let později. Zdeněk Šmíd ji přeložil stejným způsobem jako Dona Quijota, s nadbytkem zdrobnělin, které jsou tolik specifické pro moravskou oblast.¹⁶⁶

V druhé polovině 20. století se dočkala znovuvydání *Kytice ze španělských romancí*.¹⁶⁷ Předmluvou ji opatřil Václav Černý a byla rozšířena o několik romancí věnovaných Cidovi od různých autorů. Nechybí zde ani teoretická část, kde se autoři vyjádřili ke španělské poezii a seznámili čtenáře s podmínkami, za kterých tyto romance vznikly. Nemalou měrou se věnovali i problematice samotného překladu, protože podle Černého není české ucho přivyklé na španělskou asonanci, a proto ji považuje jen za nezdařilý rým. Černý zde porovnává překlady Čejky a Nebeského s překlady Jaroslava

¹⁵⁹ Benito PÉREZ GALDÓS, *Generál Juan Martín*, Praha 1953.

¹⁶⁰ Fernando ROJAS, *Celestina*, Praha 1957.

¹⁶¹ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo.: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 179.

¹⁶² CLARÍN, *Regentka*, Praha 2001.

¹⁶³ URL: < <http://www.svetovka.cz/archiv/2007/03-2007-prekl.htm> > [cit. 18.6.2008].

¹⁶⁴ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo.: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 179.

¹⁶⁵ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Příkladné novely*, Praha 1957.

¹⁶⁶ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 31.

¹⁶⁷ Josef Radomil ČEJKA, Václav Bolemír NEBESKÝ, *Kytice ze španělských romancí*, Praha 1957.

Vrchlického. Zatímco ty první označil za „znamenité“ a „příliš povedené“, Cida v podání Vrchlického ostře kritizoval. Podle Černého Vrchlický překládal ve spěchu a s nedostatečnou znalostí španělštiny. Romance tím značně utrpěly, protože místy se význam v češtině absolutně rozchází s významem ve španělském originále. Přesto byly tyto překlady, vzhledem ke své důležitosti v historii španělské literatury, zařazené do Kytice, i když postrádají profesionální úroveň.

V období poloviny 20. století slavila historie španělských překladů v Čechách sto let. Byly v ní zastoupeny všechny žánry. Prózou počínaje, což byla nejpočetnější skupina, přes dramata a poezii, odbornou literaturou konče. I v podskupinách jednotlivých žánrů najdeme mnoho příkladů. Za celou historii hispanistiky byl v Čechách publikován pouze jeden pikareskní román, který je pro Španělsko zvláště typický. V roce 1954 u nás vyšel druhý překlad *Lazarilla z Tormesu* (Lazarillo de tormes)¹⁶⁸, který publikoval Eduard Hodoušek. Některé rysy pikareskního románu má i *Rinconete y Cortadillo* od Cervantese, ale ten je kritiky zařazován spíše mezi povídky.¹⁶⁹ O tři roky déle už nebyl Lazarillo jediným šibalem, o kterém si mohli čeští čtenáři číst. Přibyl k němu Quevedův hrdina, o kterém píše v *Životě rošťáka* (Historia de la vida del buscón),¹⁷⁰ kterou přeložil Eduard Hodoušek. V roce 1980 vydal Josef Forbelský publikaci *Tři španělské pikareskní romány*. Ke dvěma již zmíněným přibyl ještě příběh Estebanilla Gonzáleze.

Režim, kterým se řídil život v tehdejší Československu, nastolil tvrdá a nekompromisní pravidla na celém kulturním poli. V šedesátých letech 20. století se striktnost těchto zákazů začala uvolňovat a pravidla se stala benevolentnějšími. To znamenalo, že všechna státní nakladatelství si mohla vybrat z daleko širší nabídky autorů a děl, která mohla publikovat, než jak tomu bylo doposud. Volnost výběru však nebyla umožněna českým nakladatelství ze dne na den, nýbrž se vyvíjela po celé desetiletí a vyvrcholila na konci šedesátých let.

Po neblahých následcích španělské občanské války byla situace s literaturou na Pyrenejském poloostrově nevalná. To bylo v zemi s dlouhou literární historií, jakou Španělsko má, problém. Ten se jala vyřešit nová generace spisovatelů. Ze starších autorů psal pouze Pío Baroja. Vedle jeho děl vycházely jen knihy, které již dávno upadly v zapomnění a jména jejich autorů stejně tak. Na začátku druhé poloviny dvacátého století se našla skupina nových, mladých a ambiciózních spisovatelů, kteří

¹⁶⁸ *Život Lazarilla z Tormesu, jeho příhody a nehody*, Praha 1953.

¹⁶⁹ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 33.

¹⁷⁰ Francisco de QUEVEDO, *Život rošťáka*, Praha 1957.

vrátili španělské literatuře slávu, za kterou se nemusela stydět před zbytkem světa. Jejich tvorba šla proti klasické ideologii a byla plná novátorství a objevování nových literárních stylů. Zakladatelem této moderní literatury byl Camilo José Cela. Ve Španělsku vycházela jeho díla již na počátku čtyřicátých let. Některá z nich byla pro své implicitní vyjadřování názorů na tehdejší společnost zakázána. I třeba proto, že Cela ve svých knihách hanil optimismus, který byl po Frankově zvolení všudypřítomný, a nazýval ho falešným. Takovým příkladem je třeba kniha *Úl* (*La colmena*),¹⁷¹ která byla zakázána censurou, proto ji Cela vydal nejprve v Buenos Aires, a teprve několik let poté, a s jistými úpravami, vyšla v Madridu. *Úl* přeložila ho Alena Ondrušková, což byl vzhledem ke složitosti díla jistě nelehký úkol. Je nutno podotknout, že pracovala pouze s čistým textem, který nebyl opatřen předmluvou ani okomentován poznámkami. Přesto jí pozdější hispanisté, kteří měli možnost porovnat její překlad s originálem, nic nevyčítají, ale naopak uznávají, že se s náročností textu na danou dobu a s dostupnými prostředky vypořádala, jak nejlépe to bylo možné. Camilo José Cela se stal bezpochyby vzorem pro spoustu dalších autorů. V Čechách bylo jeho první dílo *Rodina Pascuala Duarte* (*La familia de Pascual Duarte*) vydáno teprve v roce 1960, tedy osmnáct let po vydání ve Španělsku¹⁷².

V šedesátých letech 20. století ztrácí literatura jednotvárnost dřívější epochy. Z USA se k nám dostávají díla „beatníků“, která si hrála s takovými tématy jako jsou drogy, homosexualita nebo prostituce. Kontroverznější díla se k nám dostávají i ze Španělska. Jednalo se vedle již zmíněného Cely i o Vicenta Blasca Ibáñeze nebo Josého Ortegu y Gassetu a jejich díla, která dříve buď zakazovala cenzura v samotném Španělsku nebo v Čechách. Zároveň vycházejí reedice děl již dávno vydaných. Nejspíš proto, že původní vydání už nebyla k sehnání. Jednalo se o dnes už díla klasická, kterým propadliště dějin dnes už nehrozí. Patří mezi ně třeba Miguel de Cervantes nebo Juan Manuel. Zmiňovat to, že v této dekádě vyšel *Don Quijote* několikrát je snad již redundantní. Objevují se však i jména pro české čtenáře zcela nová – Ana María Matute, Caballero Bonald, Ignacio Aldecoa, Juan Antonio Bardem nebo García Hortelano. Sociální a politická podstata této doby je nám prezentována v dílech Juana Goytisoly, Lopéze Salinase a Lopéze Pacheca. V padesátých a šedesátých letech se objevují také nová jména překladatelů. Byli to Miloš Veselý, Vladimír Hvizďala, Josef Forbelský a Lumír Čivrný. Ten se zaměřil hlavně na dílo Federika Garcíi Lorcky. Po něm se dramátům

¹⁷¹ Camilo José CELA, *Úl*, Praha 1968.

¹⁷² Camilo José CELA, *Rodina Pascuala Duarte*, Praha 1960.

začali v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století věnovat i Jan Fischer, Ladislav Cvach a manželé Makariusovi, kteří se zaměřili zejména na moderní autory jako byli například Buero Vallejo, Sastre, Mihura nebo Gala.

Perličkou této doby je to, že přísné oko komunismu nejenom, že hlídalo, co se vydávat nesmí, ale i to, co se vydávat musí a v jakém nákladu. Proto bylo časté, že kniha nějakého levicového autora, který byl v té době upřednostňován, zůstala ležet skladem. Takové množství, v jakém šla do tisku prostě nebylo možné prodat. Takový osud potkal třeba třetí vydání *Řeky Tajo* (Río Tajo),¹⁷³ jejíž autor, César Arconada, byl jednou z nejpropagovanějších levicových osobností Španělska, stejně tak jako její překladatel Jan Otakar Fischer v Čechách. Přestože o tato díla zájem nebyl, byla vydávána.¹⁷⁴

V roce 1961 začíná vedle Čivrného působit také překladatel Vladimír Mikeš. Ten se nevěnoval pouze španělské poezii, ale románské poezii obecně. A i když se nespecializoval pouze na jednu jedinou národní poezii, tak ze španělštiny nás obohatil o pět knih různých autorů. Byli to Lope Felix de Vega Carpio,¹⁷⁵ Miguel Hernández,¹⁷⁶ Francisco de Quevedo,¹⁷⁷ José de Espronceda¹⁷⁸ a Miguel de Cervantes y Saavedra.¹⁷⁹ V šedesátých letech 20. století vyšly celkem tři sborníky španělské poezie. V roce 1962 vydal Vladimír Holan, jeden z nejúžasnějších českých básníků, téměř šestisetstránkový výbor *Cestou* (Por el camino)¹⁸⁰ a v roce 1964 *Ty uvězněný strome*,¹⁸¹ do kterého vybíral a překládal básně Lumír Čivrný a ve kterém se objevilo mnoho básní, které vydal již v roce 1960. V roce 1967 vyšlo *Kéž hoří popel můj*¹⁸² od Jiřího Pechara za nemalého přispění profesora Václava Černého.¹⁸³

V roce 1962 publikoval Josef Forbelský svůj první překlad v Odeonu.¹⁸⁴ Jeho jméno nelze v této práci opomenout, protože na poli iberoamerikanistiky a hispanistiky působí dodnes a jeho dílo je jedním z nejpřínosnějších. Do konce dvacátého století přeložil více

¹⁷³ César Muñoz ARCONADA, *Řeka Tajo*, Praha 1964.

¹⁷⁴ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 34.

¹⁷⁵ Lope Felix de VEGA CARPIO, *Proč unikáš mi*, Praha 1975.

¹⁷⁶ Miguel HERNÁNDEZ, *Vítr v olivách*, Praha 1975.

¹⁷⁷ Francisco de QUEVEDO, *Kruté sny*, Praha 1963.

¹⁷⁸ José ESPRONCEDA, *Výbor*, Praha 1961.

¹⁷⁹ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Cesta na Parnas*, Praha 1981.

¹⁸⁰ Vladimír HOLAN, *Cestou, Výbor z překladů*, Praha 1962.

¹⁸¹ Lumír ČIVRNÝ, *Ty uvězněný strome*, Praha 1964.

¹⁸² Jiří PECHAR, *Kéž hoří popel můj*, Praha 1967.

¹⁸³ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 117.

¹⁸⁴ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Numancie*, Praha 1962.

jak dvacet knih ze španělské prózy. Díky němu se opět zvedl zájem o filosofa Josého Ortegu y Gassetu. Forbelský se španělštině věnoval již od mládí. Studoval ji spolu s francouzštinou a češtinou na Karlově Univerzitě, kde následně působil i jako pedagog překladatelství a tlumočnictví. Stal se také vedoucím Ústavu románských studií a vydával teoretická díla zaměřená na španělskou literaturu. Publikoval také v několika časopisech a psal doslovy, předmluvy i k jiným, než pouze svým překladům.¹⁸⁵ Dělal také jakéhosi prostředníka mezi českým básníkem Vladimírem Holanem a Španělskem. Holanovy verše překládal do španělštiny. Stal se i průvodcem barcelonské spisovatelky Clary Janés, která byla Holanovým dílem tak unešená, že se kvůli němu naučila česky. Čechy několikrát navštívila a zasloužila se o vydání mnoha Holanových děl ve Španělsku. Vzhledem k tomu, že tato žena je v jádru básnířka, přetlumočila z české literatury i některá díla od Františka Halase, Vítězslava Nezvala či Karla Hynka Máchy. O jejím vztahu k Holanovi a Praze vyšla knížka s názvem „Oféliin hlas“. Její překlad pořídil opět Josef Forbelský. Ačkoliv tato báseň v próze má pouze asi sto stran, vznikala dlouhých dvanáct let.¹⁸⁶

Mezi autory nové generace patří i Juan García Hortelano. V češtině díky Libuši Prokopové vyšla v roce 1966 jeho kniha *Letní bouře* (*Tormenta del verano*)¹⁸⁷ a v Časopise *Světová literatura* ukázky z díla *Para vivir aquí* a povídka *Lidé z Madridu* (*La gente de Madrid*). U těchto překladů je třeba ocenit zejména živost dialogů a detailní znalost španělských reálií.¹⁸⁸

V období normalizace se v Čechách z dramát opět objevila díla Alejandra Casony. Tři z nich přeložila Hana Posseltová. Opět se u ní objevuje stejný nešvar jako u překladu prózy. Občas chybí v české verzi dokonce celé odstavce ve srovnání se španělským originálem.¹⁸⁹ Z novodobějších překladatelů v sedmdesátých letech působili Vladimír Mikeš, Jiří Kasl, Blanka Stárková nebo Ivana Vadlejchová. Moderní doba jim umožňuje věnovat se více činností, takže vedle překladatelství mohou také přednášet a učit na univerzitách nebo pracovat v rádiu, jako tomu bylo v případě Blanky Stárkové.

¹⁸⁵ URL: < <http://www.obecprekladatelu.cz> > [cit. 18.6.2008].

¹⁸⁶ Clara JANÉS, *Oféliin hlas*, Praha 2008.

¹⁸⁷ Juan García HORTELANO, *Letní bouře*, Praha 1966.

¹⁸⁸ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 34.

¹⁸⁹ Miloslav ULÍČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s.35.

Sedmdesátá léta 20. století byla navzdory normalizaci doposud nejbohatší na překlady ze španělské literatury. Vyšlo u nás okolo sedmdesáti děl všech možných autorů i žánrů. Ačkoliv se politická situace vyhrotila a byla v lecčems podobná té z padesátých let, na světovou literaturu to naštěstí nemělo vliv. Vedle klasických autorů, kteří byli českému publiku už dobře známi, jako například Pío Baroja, Camilo José Cela nebo Azorín, se objevilo v roce 1972 *Pět hodin s Mariem* (Cinco horas con Mario) autora Miguela Delibese.¹⁹⁰ V následujících letech mu vyšly ještě dva další romány¹⁹¹ a jedna novela.¹⁹² Delibes se tak zařadil mezi nejpřekládanější španělské autory v Čechách v tomto období, vedle Lope de Vegy, Alejandra Casony nebo Antonia Buera Valleja, kteří se věnovali spíše dramatu. Delibesovy knihy jsou důkazem toho, že intelektuální témata jako je válka nebo společnost se dají popsat i zábavnější, odlehčenou a stravitelnější formou s drobným přispěním humoru.¹⁹³

Normalizace v sedmdesátých letech 20. století měla na básníky stejný efekt jako na prozaiky. Jak je již zmíněno dříve, Čivrný byl donucen přestat psát a pak se tu našli další, kteří z politických důvodů nemohli ve své práci pokračovat. Měli dvě možnosti, buď emigrují a budou působit jinde nebo zůstanou, ale nebudou moci vydávat. Mnozí využili té první šance. Proto jsou sedmdesátá léta na překlady poezie obecně značně chudá. Kromě již zmíněného Vladimíra Mikeše u nás vyšla až v roce 1979 *Knihá pravé lásky* od Juana Ruize,¹⁹⁴ kterou měl anglicista Antonín Přidal připravenou již několik let, jen čekal na správný okamžik, kdy ji nechat spatřit světlo světa. Ve stejném roce vyšla i antologie *Obrys mušle*,¹⁹⁵ která vznikla spoluprací hispanistů Miloslava Uličného, Pavla Šruta a Jana Hlouška. Tento výbor se zaměřil na básníky avantgardní Generace 27. V následujících deseti letech vycházejí pouze dvě nové básnické sbírky. Autorem jedné z nich je Miguel de Cervantes a té druhé Juan Ramón Jiménez.

Dramata, ať už komedie či tragedie, sloužila pro vyplnění volného času veřejnosti. Byl to způsob zábavy, který ve většině případů lehkou formou vzdělával lidi, a proto na něj politická situace a historický vývoj neměly takový vliv. Oproti prozaickým dílům, která často vyjadřovala pohrdání systémem a společností, byla tudíž oproštěna od censury a zákazů. Měřítkem nebyla neutrálnost a nezaujatost autora či překladatele, ale

¹⁹⁰ Miguel DELIBES, *Pět hodin s Mariem*, Praha 1972.

¹⁹¹ Miguel DELIBES, *Spor o hlas pana Caya*, Praha 1983, TÝŽ, *Můj synáček Sisí*, Praha 1978.

¹⁹² Miguel DELIBES, *Podobenství o trosečnickovi*, Praha 1986.

¹⁹³ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968, s. 164.

¹⁹⁴ Juan RUIZ, *Knihá pravé lásky*, Praha 1979.

¹⁹⁵ Pavel ŠRUT (ed.), *Obrys mušle. Poezie španělské avantgardy*, Praha 1979.

ohlas publika. Proto se díla, která neměla úspěch neopakovala a sláva některých, jako tomu bylo v případě Lorky, přetrvávala celé desítky let.

Vedle odborníků jako je Eduard Hodoušek nebo Josef Forbelský, kteří své kvality již několikrát prokázali, se v českém překladatelství sedmdesátých let objevují jména zcela nová, mezi nimi například Vít Urban, František Vrhel, Ladislav Cvak, Jaroslav Jemelka. Alena Ondrušková v této dekádě převedla do češtiny dalších pět děl, z toho *Větrný mlýn*¹⁹⁶ od Camila José Cely s pomocí Josefa Forbelského. Její práce vykazovala značkou míru kvality, proto je škoda, že ve své činnosti nepokračovala a k českým hispanistům se přestala aktivně hlásit. Španělština nebyla její jedinou zálibou. Stejnou měrou přispívala i do francouzského literatury.¹⁹⁷ Neobvyklým činem byl druhý překlad *El torero Caracho*, který do češtiny převedl bilingvní překladatel Felipe Serrano.¹⁹⁸ Podle Uličného je tento překlad zdařilejší a daleko podobnější originálu než verze z roku 1931. Vyčítá mu však, že se neobtěžoval českému čtenáři vysvětlit některé výrazy týkající se býčích zápasů a nepřeložil je do češtiny.

Aby si noví překladatelé vydobyli své místo mezi těmi uznávanými, sáhli často po starší knize a její překlad se snažili dovést k dokonalosti, o stupeň ho vylepšit oproti těm dosavadním, a získat si tak uznání. Zdeněk Šmíd po sedmdesátileté pauze přeložil dílo Pía Barojy a vrátil se také k *Příkladným novelám* (Novelas ejemplares).¹⁹⁹ Libuše Prokopová v roce 1980 vydala opět soubor tří pikareskních románů. Druhou část *Lazarilla z Tormesu* přeložil Oldřich Bělič tentokrát již ze španělštiny a ne z francouzštiny, jak tomu bylo dříve.²⁰⁰ Vychází také nepříliš povedená verze *Marianely* (Marianela)²⁰¹ od Hany Posseltové-Lederové. Nepovedená proto, poněvadž zde chybí celé pasáže ve srovnání s originálem, a tudíž nelze tento překlad považovat za plnohodnotný.

Osmdesátá léta příliš novinek ze španělské literatury nepřinesla. Na věhlasu však získává nakladatelství Odeon, kterému se daří neustále rozšiřovat škálu svých autorů z celého světa. Toto nakladatelství si tím získává publicitu, kterou neztratilo dodnes a stále se řadí k těm nejznámějším. Novinkou této doby byl i překlad knihy určené

¹⁹⁶ Camilo José CELA, *Větrný mlýn*, Praha 1977.

¹⁹⁷ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 34.

¹⁹⁸ Gómez de la SERNA, *Torero*, Praha 1975.

¹⁹⁹ Miguel DE CERVANTES Y SAAVEDRA, *Příkladné novely*, Praha 1977.

²⁰⁰ Juan de LUNA, *Druhá část Lazarilla z Tormesu*, Praha 1980.

²⁰¹ Benito PÉREZ GALDÓS, *Marianela*, Praha 1979.

dětským čtenářům. Václav Cibula přeložil *Španělské pohádky* (Cuentos de hadas españoles), které vyšly v roce 1984.²⁰² Zároveň to byla i poslední kniha, kterou přeložil.

Přišel rok 1989 a pád železné opony. Hranice Československa se otevřely světu a nic nebránilo literaturám ostatních států světa, aby proudily do našich knihoven. Žádný závratný přísun do té doby zakázaných děl se ale nekonal. Možnost vycestovat za hranice bez pocitu viny využilo i několik překladatelů, aby mohli na vlastní kůži zažít, jaké jsou země autorů, jejichž díla doposud jen překládali. Patří mezi ně například Jana Novotná, překladatelka zejména Delibesových děl, která se dokonce na určitou dobu usadila v Madridu. Mnoho překladatelů v této době nepřišlo. O to větší boom však zažila nakladatelství. Ta začala růst jako houby po dešti a k dnešnímu dni je zaregistrováno něco okolo dvou tisíc soukromých podnikatelů věnujících se vydávání knih. Vysoký počet španělských prací přineslo Karmelitánské nakladatelství v Kostelním Vydří, které se specializuje na náboženská díla Juana de la Cruz. Pro toto nakladatelství překládal Eduard Hodoušek, Miloslav Uličný a Terezie Brichtová. Nakladatelství Tiskárny Vimperk vydává hlavně díla Svaté Terezie z Ávily v překladu Josefa Kolářka. V roce 1993 vyšlo v Mladé Frontě další dílo Josého Ortegy y Gasset,²⁰³ opět díky Josefu Forbelskému. V polovině devadesátých let vyšla další dětská literatura autorky Any Maríi Matute, jejíž *Luční kobylka* (El saltamontes)²⁰⁴ přeložil Luděk Hartel. Je určená těm úplně nejmenším. Z knih určené pro děti vyšly ještě dva díly příběhy o Celií²⁰⁵ od Eleny Fortún. Ty přeložila Blanka Stárková. Ke konci 20. století se objevily již poněkolikáté tituly starších autorů – Gómez de la Serna, Unamuno nebo Ortega y Gasset.²⁰⁶

V posledních dvaceti letech minulého století byl neplodnějším překladatelem poezie Miloslav Uličný. Kromě u nás již známých autorů, jako je například Gustavo Adolfo Bécquer, Federico García Lorca nebo Luis de Góngora y Argote mu vděčíme za první překlad *Slok na otcovu smrt* (Coplas por la muerte de su padre) od Jorge Manriqueho.²⁰⁷ Ke konci století se nakladatelství vrací k znovu vydáním nejvýznamnějších děl, které nám historie zatím dala, a to Lorkovy *Cikánské romance* (Romancero gitano)²⁰⁸ a

²⁰² Václav CIBULA, *Španělské pohádky*, Praha 1984.

²⁰³ José ORTEGA Y GASSET, *Vzpouřa davů*, Praha 1993.

²⁰⁴ Ana María MATUTE, *Luční kobylka*, Praha 1994.

²⁰⁵ Elena FORTÚN, *Cecilie si vymýšlí*, Praha 1995, TÁŽ, *Cecilie spisovatelkou*, Praha 1996.

²⁰⁶ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005, s. 36.

²⁰⁷ Jorge MANRIQUE, *Naše životy jsou řeky/Sloky na otcovu smrt*, Kostelní Vydří 1996.

²⁰⁸ Federico GARCÍA LORCA, *Cikánské romance*, Brno 1999.

Góngorovy *Z pěny zrozená*²⁰⁹. Karmelitánské nakladatelství v Kostelní Vydří opět zveřejňuje díla Svatého Jana od Kříže, tentokrát v novém podání V. A. M. Kofroňové, Terezie Brichtové a Vojtěcha Kohuta.

Spektrum překládaných knih se po revoluci rozšířil. Kromě prózy, poezie a dramatu se začala překládat i literatura faktu.²¹⁰ V roce 1995 skupina překladatelů, ve které byl například Jan Kasl nebo Vít Urban, přeložila *Dějiny Španělska* (Introducción a la historia de España) od Antonia Ubieta Artety.²¹¹ V roce 1966 Jana Novotná překládá průvodce po Španělsku a Andoře.

Úpadek divadla obecně nebyl způsoben nízkou kvalitou her nebo nečinností autorů, ale moderní dobou v podobě nových technologií a vynálezů, která má za následek degradaci tohoto žánru. Lidé považují stále častěji návštěvu divadla za přežitek. V devadesátých letech byla v pražském divadle Komédie uvedena nové verze hry *Dcera vichřice* (La hija del aire) od Calderóna.

Na sklonku nového tisíciletí se konečně objevují zcela nová jména – román od Javiera Mariáse²¹², historické romány s detektivní zápletkou Artura Pérez Reverteho,²¹³ psychologicko-feministická literatura Carmen Rico Godoy²¹⁴ vydávaná v nakladatelství Motto nebo překlad z francouzštiny španělského autora Jorge Sempruna²¹⁵. V této době vychází z univerzit generace nových překladatelů a hispanistů, kterým revoluce umožnila věnovat se španělštině. Noví autoři jsou překládáni novými překladateli – Zdena Kovářová, Marie Jungmannová, Bronislava Skalická nebo Helena Beguivínová.

Efekt na poli literatury, který by člověk očekával hned po revoluci, se pozvolna dostavil až ke konci devadesátých let. Starší generace překladatelů přeci jen asi nebyla připravená na takovou vlnu novátorství a dále se držela zavedených klasiků. A zrod nové generace, která by moderní dobu považovala za sobě vlastní chvíli trval. Po roce 2000 přibývají překlady španělských autorů neustále se zrychlujícím tempem a časový rozdíl mezi vydáním ve Španělsku a u nás se zkracuje na dobu měsíců. Mezi soudobé a u nás nejoblíbenější autory patří Arturo Pérez Reverte, Carlos Ruiz Zafón, Clara Janés

²⁰⁹ Luis de GÓNGORA Y ARGOTE, *Z pěny zrozená*, Brno 1999.

²¹⁰ Vicente SEGRELLES, *Zbraně, které zasáhly do vývoje lidstva, 1*“, Bratislava 1991, TÝŽ, *Zbraně, které zasáhly do vývoje lidstva, 2*, Bratislava 1992.

²¹¹ Antonio Ubieta ARTETA, *Dějiny Španělska*, Praha 1995.

²¹² José MARIÁS, *Vzpomínejte na mě zítra při bitvě*, Praha 1999.

²¹³ Arturo PÉREZ REVERTE, *Vlámský obraz*, Frýdek-Místek 1997, TÝŽ, *Šermířský mistr*, Frýdek-Místek 1998.

²¹⁴ Carmen RICO GODOY, *Jsem žena, ale jak to přežít?*, Praha 1998, TÁŽ, *Užívám si života*, Praha 1999.

²¹⁵ George SEMPRUN, *Psaní nebo život*, Praha 1997.

nebo Ildefonso Falcones. Nakladatelství L. Marek vydává odborné publikace se španělskou tematikou.²¹⁶

²¹⁶ Miguel Angel LADERO QUESADA, *Španělsko katolických králů*, Brno 2003, Juan VERNET, *Arabské Španělsko a evropská vzdělanost*, Brno 2007.

3. HISPÁNSKÁ HISTORICKÁ BĀDÁNÍ V ČECHÁCH

Španělskou historií a historií česko-španělských vztahů se historikové začali detailněji zabývat teprve na začátku 20. století. Do té doby existovaly jen kusé zmínky o Španělsku ve spisech zaměřených na jiná témata. Úplně první zmínky o Španělsku pocházejí z konce 15. století. Nacházejí se v deníku Václava Šaška z Břkova.²¹⁷ Ten byl na popud Jiřího z Poděbrad vyslán na diplomatickou cestu na jihozápadní cíp Evropy. Důležitý poznatek z této práce spočívá v tom, že Pyrenejský poloostrov byl branou do Afriky a především do zámoří. Toto zjištění vedlo i k dodatečnému rozšíření *České kosmografie* z roku 1554.²¹⁸ Rožmberkové si do svého sídla v Třeboni nechávali posílat rukopisné noviny a *Historický kalendář Daniela Adama z Veleslavína*, který je informoval o hispánské monarchii. Zajímavé je, že ve všech zmíněných pracích bylo na Pyrenejský poloostrov nahlíženo spíše jako na celek a stírala se hranice mezi Španělskem a Portugalskem. Náčrt učebnice dějepisu od Jana Ámose Komenského pořízený okolo roku 1630 dokazuje, že i on měl dostatek informací o soudobém Španělsku.²¹⁹ Vzhledem k tomu, že byl členem Jednoty bratrské, tak je jasné, že s nimi příliš nesympatizoval. Stejný názor s ním sdílel i vysokoškolsky vzdělaný botanik Tadeáš Haenke (1761-1816), který projížděl Španělskem do Cádizu, aby se odtud pod vedením Alejandra Malaspiny zúčastnil expedice do Latinské Ameriky.²²⁰ V dopisech, které posílal do Prahy roku 1789, kritizoval španělský režim. Další osvícenec Jan Jeník z Bratřic, který psal kroniku národního obrození, v ní obviňuje Španělsko jako prvotní příčinu, která odstartovala bitvu na Bílé hoře.²²¹ V roce 1844 napsal Karel Johann Vietz první výběrovou bibliografii obecných dějin, v níž se zmínil i o Iberském poloostrově.²²²

V 19. století žili tři historikové, kteří se mimo jiné vyjádřili k situaci ve Španělsku. Byli to Antonín Heinrich Springer a jeho následovníci Konstantin von Höfler a

²¹⁷ Václav ŠAŠEK Z BŘKOVÁ, *Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa v letech 1465-1467*, Praha 1951.

²¹⁸ Sebastian MÜNSTER, *Kozmograffia Česká: Praha 1554*, München 1988.

²¹⁹ Josef POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska (do přelomu 19. a 20. st.)*, Ostrava 1994, s. 8.

²²⁰ Josef OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 156, srov. František KHOL, *Tadeáš Haenke, jeho život, dílo a listy ze zámořských krajín*, Praha 1911.

²²¹ Josef POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska (do přelomu 19. a 20. st.)*, Ostrava 1994, s. 9, srov. Ella ILLINGOVÁ, *Jan Jeník rytíř z Bratřic jako historik XVIII. století*, Praha 1951.

²²² Karel Johann VIETZ, *Das Studium der allgemeinen Geschichte nach dem gegenwärtigen Stand der historischen Wissenschaft und Literatur*, Praha 1844.

Ferdinand Blumentritt. Všichni tito autoři psali německy. Springer, docent pražské univerzity, přednášel o španělském starém řádu, protinapoleonských bojích a karlistických válkách. Jeho přednášky, které se týkaly i Portugalska, byly následně vytištěny.²²³ Höfler se zaměřil spíše na komparativní historii a hledal souvislosti mezi vývojem střední Evropy a Pyrenejského poloostrova.²²⁴ Srovnával například Čechy s Kastilií a Německem. Souvislosti hledal mezi husitskými válkami, povstáním kastilských komunerů a německou selskou válkou. Specializoval se na španělskou monarchii v 16. století. Höflerův žák, Ferdinand Blumentritt se věnoval španělskému kolonialismu.²²⁵ Pod vlivem rodinné tradice se tento rodák z Litoměřic již jako mladý student zajímal o španělštinu a španělské kolonie. Nakonec se zaměřil na Filipíny, kde se stal pro svůj přínos v oblasti geografie, historie, etnografie a jazykovědy známějším než v Čechách. Filipínci za ním jezdili na konzultace až do Litoměřic. Byl oceněn Řádem Isabely Kastilské. Po jeho smrti byla jeho památka uctěna veřejně v Manile na shromáždění pořádaném Filipínskou akademií. Ta následně vydala i publikaci o jeho životě. Vděk Filipínců dokazují do dneška návštěvy filipínských státníků i obyčejných turistů mířících do Litoměřic, kde se Blumentritt narodil.²²⁶

V polovině devatenáctého století začali čeští historikové bádát ve španělském Generálním archívu v Simacasu. Tam hledali důkazy o španělských kontaktech s ostatními zeměmi světa, včetně Čech. V Národním archívu v Praze je uložená obsáhlá sbírka těchto opisů, která svědčí o opravdu propracovaném výzkumu bohatých španělských pramenů.²²⁷ Průkopníkem v tomto směru byl Antonín Gindely.²²⁸ Informativní studii o tomto archívu napsal na počátku dvacátého století Josef Borovička,²²⁹ který společně s Vlastimilem Kybalem²³⁰ na Gindelyho práci navázal.²³¹

²²³ Antonín Heinrich SPRINGER, *Geschichte des Revolutionszeitalters (1789–1848)*, Prag 1849.

²²⁴ Konstantin VON HÖFLER, *Monumenta hispánica*, Prag 1881-82.

²²⁵ Josef POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska (do přelomu 19. a 20. st.)*, Ostrava 1994, s. 9.

²²⁶ Josef OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 82.

²²⁷ Národní archiv Praha, *Sbírka opisů – cizí archívy, Simancas*, kart. 1-4.

²²⁸ Antonín GINDELY, *Dějiny českého povstání léta 1618 I-IV*, Praha 1870-1880; Týž, *Geschichte der Gegenreformation in Böhmen*, Leipzig 1894; Týž, *Rudolf II. und seine Zeit*, Prag 1863.

²²⁹ Josef BOROVIČKA, *Archív v Simacasu - příspěvek ke kritice zpráv španělských vyslanců*, Zprávy zemského archívu Království českého 3, 1910.

²³⁰ Vlastimil KYBAL, *Drobné spisy historické. 1. Z cest a archivů*, Praha 1915; Týž, *Über die Bedeutung des General-Archivs zu Simancas für die neuere Geschichte Österreichs*, Wien 1910; Týž, *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609 a 1610: kritický rozbor pramenů a literatury*, Praha 1909.

²³¹ srov. Václav CHALOUPECKÝ, *Simancas (stati hejtmana Paldusa a Drů. Kybala a Borovičky o archívu v Simacasu)*, in: *Český časopis historický* 17, Praha 1911, s.103; František HRBATA, *El historiador checo Vlastimil Kybal sobre España*, Ibero-americana pragensia 25, 1991, s. 87-106.

Borovička také sepsal kapitoly o španělských dějinách, které se staly součástí *Dějin lidstva* vydaných v třicátých letech 20. století Josefem Šustou.²³²

Nicméně i ve spisech jiných historiků a dějepisců bylo možné nalézt zmínky o Španělsku. Za všechny lze zmínit dílo Josefa Pekaře²³³ a Karla Stloukala.²³⁴ Při jejich bedlivějším čtení bylo možné zjistit, že se Španělé významně podíleli na utváření českých dějin. Významnou roli sehrála i jejich účast v bitvě na Bílé hoře. V roce 1907 vyšla společná práce historika umění Maxe Dvořáka a Bohuslava Matějky, věnovaná historickým památkám roudnického zámku.²³⁵ I zde lze nalézt řadu památek španělského původu. V jejich stopách pokračovali Zdeněk Kalista²³⁶ a Josef Vraštil,²³⁷ kteří se zabývali vlivem hispánského světa na země Koruny české a počínání českých misionářů ve španělských koloniích. Ačkoliv se jednalo o kolonie v Jižní Americe, bylo nutné je zmínit, protože byly založeny Španěly a řídily se jejich zákony. Přesto, že si později uhájily svou samostatnost, byly španělským vlivem poznamenány. Tudíž ani čeští misionáři se nemohli zcela vyhnout zmínkám o Španělsku při podávání svých zpráv. Zdeněk Kalista byl historik tragického osudu. Jeho profesionální růst provázela smůla. Jmenování profesorem plánované na rok 1938 bylo zrušeno kvůli situaci v Čechách, kterou ovlivnila Mnichovská dohoda. V roce 1945 jeho jmenování neschválili komunisté. V roce 1951 byl zatčen a odsouzen za velezradu. Roku 1966 byl rehabilitován, ale plnohodnotný návrat na akademickou půdu mu umožněn nebyl. Po celou tuto dobu mu bylo zakázáno publikovat a v sedmdesátých letech 20. století zmizel z literární a historické scény úplně. Zájem o jeho práce se projevil až po roce 1989. Ve svých spisech se soustředil zejména na období baroka.²³⁸ Jedna z mnoha publikací, jež vydal, se týkala českých misionářů působících v Novém světě.²³⁹ V devadesátých letech

²³² Josef ŠUSTA (ed.), *Dějiny lidstva od pravěku k dnešku*, Praha 1936.

²³³ Josef PEKAŘ, *Bílá hora a její příčiny a následky*, Praha 1921.

²³⁴ Karel STLOUKAL, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na přelomu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925.

²³⁵ Max DVOŘÁK, Bohuslav MATĚJKA, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese roudnickém. 2. díl Zámek roudnický*, Praha 1907.

²³⁶ Zdeněk KALISTA, *Čechové, kteří tvořili dějiny světa*, Praha 1939, více o jeho historickém zaměření v František KUTNAR – Jaroslav MAREK, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepiscetví*, Praha 1997, s. 784-788.

²³⁷ Josef VRAŠTIL, *Seznam zámořských misionářů staré české provincie Tovaryšstva Ježíšova*, 1934.

²³⁸ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 231.

²³⁹ Zdeněk KALISTA, *Cesty ve znamení kříže. Dopisy a zprávy českých misionářů 17. a 18. věku ze zámořských krajů*, Praha 1947.

20. století byla Karmelitánským nakladatelstvím publikována jeho kniha dotýkající se duchovního tématu.²⁴⁰

Na počátku třicátých let vyšel v Čechách cestopis významného českého spisovatele Karla Čapka.²⁴¹ Ačkoliv tato publikace byla řazena do klasické beletrie, měla i svou historickou hodnotu. Přestože Karel Čapek nebyl historik, objektivně v ní podal zprávu o geografii Španělska. Zabýval se popisy obyvatel, jejich zvyků a způsobem jejich oblékání. Nemalou část věnoval býčím zápasům.

Jedním z prvních historiků, kdo se cíleně zaměřil pouze na Španělsko, byl Jaroslav Lenz (1868-1955). Byl to lékař, původem z Litoměřic, později primář nemocnice Alžbětinek a nadšený hispanofil. V roce 1918 založil Španělský kroužek, jenž byl o deset let později přejmenován na Španělský a iberoamerický ústav a Lenz se stal jeho předsedou. Jako ex-vicekozul dával podněty k prohloubení vztahů mezi Španělskem a tehdejším Československem. Organizoval konference a vydával informativní a odborné publikace.²⁴² Vydal dvě díla zaměřená pouze na Španělsko. V prvním se snažil zmapovat česko-španělské vztahy od jejich počátků až do současnosti.²⁴³ Druhé se věnovalo památkám španělského původu, které lze najít v Praze.²⁴⁴ Kromě toho publikoval i mnoho odborných prací s lékařskou tematikou. V jeho bibliografii bylo dokonce možné povšimnout si odborné lékařské knihy, vydané podle španělského vzoru.²⁴⁵ Pod pseudonymem Jaroslav Lenský psal učebnice španělštiny.²⁴⁶

Stejně tak nadšeným hispanofilem byl i filolog Jan Rudolf Slabý (1885-1957). Tento čínorodý člověk, který několik let žil v Barceloně kvůli studiu hudby, založil ve Španělsku jazykovou školu a překladatelskou firmu. Českou literaturu obohatil o překlady z katalánštiny a katalánštinu naopak o překlad *Babičky* Boženy Němcové²⁴⁷ nebo dílo Julia Zeyera.²⁴⁸ Do španělštiny přeložil díla dalších českých spisovatelů, například Karla Jaromíra Erbena nebo Jana Nerudy.²⁴⁹ Z historického hlediska bylo

²⁴⁰ Zdeněk KALISTA, *Ctihodná Marie Elektra Ježíšova. Po stopách španělské mystiky v českém baroku*, Kostelní Vydří 1992.

²⁴¹ Karel ČAPEK, *Výlet do Španěl*, Praha 1930.

²⁴² František HRBATA, *a en lãLa historia moderna de Espan historiografía y el publicismo checos entre las dos guerras mundiales*, in: *Iberoamericana Pragensia*, 5. ročník, Praha 1971, s. 174.

²⁴³ Jaroslav LENZ, *Kulturní styky česko-španělské v zrcadle dějin*, Praha 1930.

²⁴⁴ TÝŽ, *Španělské kulturně-historické památky v Praze*, Praha 1945.

²⁴⁵ Jaroslav LENZ, *Tři úvahy o pohlavním životě*, Praha 1935.

²⁴⁶ URL: < http://www.zdravcentra.sk/cps/rde/xbcr/zc/INT2005_08_11.pdf > [cit. 2009-04-07]

²⁴⁷ Božena NĚMCOVÁ, *La Abvela : cvadros de campesinas costumbres de Bohemia*, Barcelona, před r. 1925.

²⁴⁸ Julius ZEYER, *Sor Pascualina*, Barcelona 1927.

²⁴⁹ URL: < <http://www.obecprekladatelu.cz/S/SlabyRudolfJan.htm> > [cit. 2009-19-10]

hodnotné jeho dílo o Československu a česko-španělských vztazích.²⁵⁰ Rok poté co vyšlo v Čechách, bylo publikováno i jedním madridským nakladatelstvím.²⁵¹

V třicátých letech 20. století se odehrály dvě historicky významné události, které ovlivnily zájem zbytku Evropy o Španělsko. V dubnu roku 1931 byla vyhlášena ve Španělsku druhá republika. To přilákalo historiky, kteří začali bádát v oblasti španělské interní politiky. V letech 1936 až 1939 soužila Španělsko občanská válka. Neznalost příčin pramenících z historických souvislostí donutila české historiky detailněji prozkoumat dějiny této země. V meziválečném období vznikla další důležitá díla historiků zaměřených na Španělsko. Mezi ně patřil Vlastimil Kybal, Gustav Winter a Kurt Konrad.

Největším přínosem pro seznámení se Španělskem byly publikace prof. Vlastimila Kybala (1880-1958). Jeho zájem o dějiny a kulturu románského světa posilovaly studijní pobyty v zahraničí. Po dokončení vysoké školy odjel do Francie, Itálie, Španělska a Portugalska.²⁵² Jako historik se dočkal mezinárodního uznání zejména díky životopisným dílům o Jindřichu IV., Rudolfu II. a Janu Husovi.²⁵³ Byl také zaměstnán v diplomatických službách. V letech 1927 – 1933 pobýval ve Španělsku, kde působil jako velvyslanec. Díky této zkušenosti pomohl českým historikům i čtenářům poznat nejen španělskou historii, ale seznámil je i s bohatou kulturou této země. Kybal byl očitým svědkem událostí, jež se za doby jeho diplomatické činnosti ve Španělsku odehrály. To mu dalo impulz k tomu, aby se zabýval příčinami a průběhem vzniku druhé republiky. Některé jeho statě byly zveřejněny v politicky a kulturně zaměřených časopisech, které v Čechách vycházely.²⁵⁴ Aby se Kybal přiblížil širšímu zájmu veřejnosti, publikoval některé své články i v československých a německých novinách.²⁵⁵ V nich se prezentoval jako výtečný komentátor. Stal se expertem na španělskou historii. Již od roku 1909 sbíral poznatky, které vydal knižně o téměř dvacet let později.²⁵⁶ Po svém návratu ze Španělska zorganizoval v roce 1934 několik

²⁵⁰ Jan Rudolf SLABÝ, *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España*, Praha 1932.

²⁵¹ Jan Rudolf SLABÝ, *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España*, Madrid 1933.

²⁵² Josef OPATRŇY, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 290.

²⁵³ Vlastimil KYBAL, *M. Jan Hus : život a učení. Díl 2, Učení.*, Praha 1923-1931, TÝŽ, *Jindřich IV. a Rudolf II : dvě studie o zahraniční politice Francie a domu rakouského v letech 1592 až 1610*, Praha 1907, TÝŽ, *Jindřich IV. a Evropa v letech 1609 a 1610 : kritický rozbor pramenův a literatury*, Praha 1909.

²⁵⁴ Jedná se zejména o časopisy *Zahraniční politika* a *Naše doba*.

²⁵⁵ Jedná se zejména o noviny *Národní listy*, *Prager Presse* a *Národní večerník*.

²⁵⁶ Vlastimil KYBAL, *O Španělsku*, Praha 1928.

konferencí a přednášek na pražské univerzitě. Jejich obsahem nebyla pouze španělská historie, ale dotýkal se i témat politických, vojenských, náboženských a kulturních. Za své diplomatické kariéry obdržel Řád Isabely Kastilské.²⁵⁷ Po ukončení své diplomatické funkce ve Španělsku vydal v roce 1935 útlou publikaci, díky níž představil českým čtenářům nejslavnější osobnosti španělských dějin jako například rytíře Cida, dobyvatele Hernána Cortése, vládce Filipa II., sv. Terezii, spisovatele Miguela de Cervantese a malíře Francisca de Goyu. Kromě Španělska se zajímal i o Latinskou Ameriku. Mnohé z jeho prací zůstaly dodnes nepřekonány.²⁵⁸

Dalšími díly o Španělsku přispěl Gustav Winter (1889-1943), který byl zaměstnaný jako novinář a publicista. Než se začal naplno věnovat Španělsku, publikoval v mnoha novinách články o Švýcarsku a Francii, kde několik let žil. V první knize zaměřené na Španělsko²⁵⁹ detailně zachytil politický a historický vývoj země od roku 1931 do roku 1934. Než se ovšem čtenář dostane k tomuto období, je mu krátce nastíněna i předešlá historie španělského národa. Popud k druhému dílu mu dala občanská válka.²⁶⁰ Winter v ní českému čtenáři objasnil okolnosti, které vedly k jejímu vzniku a její počáteční průběh. Ačkoliv autor veřejně sympatizoval se španělskými republikány, povedlo se mu nezaujatě popsat situaci očima obou dvou válčících stran.

Kurt Konrad (1908-1941), jehož život byl brutálně ukončen německými nacisty během druhé světové války, byl mladým a talentovaným historikem. Jeho nejdůležitější kniha zabývající se Španělskem²⁶¹ vznikla z několika článků uveřejněných v levicovém časopise *Tvorba*, který vycházel v letech 1927-1947. Jeho publikace byla určená nejen historikům, ale i široké veřejnosti. Možná proto občas postrádala charakteristické rysy odborné práce. Přestože Konrad neuváděl kompletní citace a mnohdy se o historických událostech zmiňoval velice stručně, jeho dílu to na důležitosti a zajímavosti neubralo. Právě naopak, čtení jeho spisu je mnohem snazší a poutavější, než by se na první pohled mohlo zdát. Konrad novou knihu rozdělil na tři kapitoly. První se zabývá obdobím od *reconquisty* po úpadek Španělska v sedmnáctém století. Ve druhé kapitole autor popisuje protinapoleónský odpor a ve třetí líčí nejkomplikovanější události, revoluce a boje ve 20. století. Na konci objasnil příčiny vzniku druhé republiky a občanské války. Hodnota díla může být uznána s přihlédnutím k faktu, že do této doby se nikdo

²⁵⁷ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 290.

²⁵⁸ František HRBATA, *a en lãLa historia moderna de Espan historiografía y el publicismo checos entre las dos guerras mundiales*, in: *Iberoamericana Pragensia*, 5. ročník, Praha 1971, s.175.

²⁵⁹ Gustav WINTER, *Don Quijote na rozcestí*, Praha 1935.

²⁶⁰ TÝŽ, *Oč jde ve Španělsku*, Praha 1937.

²⁶¹ Kurt KONRAD, *Španělské revoluce*, Praha 1937.

podobným tématem nezaobíral a materiály pro svou knihu si Konrad překládal z angličtiny, němčiny a španělštiny. Důležitým zdrojem informací pro něj byla i publikace *Don Quijote na rozcestí*,²⁶² od Gustava Wintera.²⁶³

Stejně smutný osud, jako Kurta Konrada, potkal i Bedřicha Mendla. Ten pomohl svými příspěvky rozšířit kapitoly Josefa Borovičky, věnované Španělsku a publikované v *Dějínách lidstva* Josefa Šusty.²⁶⁴ Mendlovo dílo zůstalo nedokončené, protože i on se stal obětí nacistické okupace. Svou historickou hodnotu mají i eseje publicistů a novinářů Antonína Jaroslava Kožíška, Emanuela Vajtauera a Jaroslava Kratochvíla, kteří se snažili podat podrobné zprávy o událostech ve Španělsku v době občanské války mezi lety 1936 a 1939.

Antonín Jaroslav Kožíšek (1848-1932) vycestoval během občanské války do Španělska celkem třikrát. První jeho návštěva se odehrála mezi republikány, během dalších dvou byl ve styku s falangisty. Z první zkušenosti vznikla krátká publikace, ve které popisuje své dojmy z občanské války.²⁶⁵ I když v úvodu uvedl, že jeho názory jsou zcela nestranné, pozdější nezaujatí čtenáři tvrdili opak. Druhé jeho dílo se týkalo také občanské války.²⁶⁶ Oproti tomu předešlému bylo podstatně rozsáhlejší a objektivnější. Autor jej psal z pozice profesionálního novináře, jenž se snažil objektivně posoudit situaci ve Španělsku, aniž by se přikláněl na stranu republikánů či nacionalistů. Kniha je soupisem reportáží, které měly českému čtenáři objasnit příčiny války a vylíčit, kdo měl největší podíl viny na tehdejší situaci ve Španělsku. Do té doby, než Kožíšek vydal svou druhou publikaci, mohli čeští čtenáři čerpat pouze z informací pocházejících z teritorií ovládaných republikány. Kožíšek svým počinem rozšířil obzor jejich vnímání a vědění. Svou knihu také doplnil o životopisy důležitých státníků té doby, jako například generála Franka, zavražděného diktátora Calva Sotely, generálního tajemníka falangy²⁶⁷

²⁶² Gustav WINTER, *Don Quijote na rozcestí*, Praha 1935.

²⁶³ František HRBATA, *a en la historiografía y el publicismo La historia moderna de Espana checos entre las dos guerras mundiales*, in: Iberoamericana Pragensia, 5. ročník, Praha 1971, s. 177.

²⁶⁴ Josef ŠUSTA (ed.), *Dějiny lidstva od pravěku k dnešku*, Praha 1936.

²⁶⁵ Antonín Jaroslav KOŽÍŠEK, *Španělsko krví zborcené*, Brno 1937.

²⁶⁶ Antonín Jaroslav KOŽÍŠEK, *Zakrvácené arény*, Brno 1938.

²⁶⁷ Španělská falange je politická strana ve Španělsku založená 29. října 1933 Josém Antoniem Primo de Riverou, Juliem Ruizem de Alda a Alfonsem Garcíou Valdecasou. Později se strana spojila s uskupením Juntas de Ofensiva Nacional-Sindicalista (JONS), založené Onésimem Redondem a Ramirem Ledesmou Ramosem, kteří proklamovali na jedné straně ekonomická omezení měšťanů, a na straně druhé kritizovali protiklerikální republikánské zákony. Fúzí obou stran došlo k přejmenování na Falange Española de las JONS (FE de las JONS) a nakonec Falange Española Tradicionalista y de las J.O.N.S (FET y de las JONS) a sjednocení ideálu Karlistů s Národním sindikalismem (Falangismus), jež vyneslo do čela generála Francisca Franca. URL: <[http://cs.wikipedia.org/wiki/Falanga_\(%C5%A0pan%C4%9Blsko\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Falanga_(%C5%A0pan%C4%9Blsko))> [cit. 2009-21-10]

Fernándeze Cuesty a dalších významných příslušníků nacionalistické skupiny. V závěru si celkem odvážně troufl odhadnout výsledky občanské války.²⁶⁸

Formou reportáží vyšla i kniha dalšího novináře, Emanuela Vajtauera (1892-1945?).²⁶⁹ Ačkoliv navštívil Španělsko také v době největších bojů, nikdy se na delší dobu nedostal přímo do ohniska nepokojů. Události pozoroval z povzdálí, dokonce až z Portugalska a Maroka. Z tohoto důvodu nelze v jeho knize nalézt tolik osobních zkušeností a pocitů jako u Kožíška. Jeho kniha má však jiné přednosti. Vajtauer jí dodal atraktivitu kombinací uměleckého a novinářského stylu. Jeho dílo je spíše zamýšlením nad podstatou španělského národa a jejími vlivy na občanskou válku. Dělí se na čtyři části, v nichž se autor zabývá svými bezprostředními pocity, příčinami války, vlivem komunistů a Sovětského svazu na Španělsko a konečně postavením katalánských anarchistů, karlistického hnutí a falangy včetně podrobného popisu těchto skupin. Třetí kapitola je považována za nerelevantní, neboť autor mnoho teorií založil na vlastních hypotézách a nespolehlivých zdrojích. Vajtauer nebyl tak troufalý jako Kožíšek, aby si dovolil odhadnout konec občanské války, ale ve své knize vyjádřil názor, že ať vyhraje jakákoli strana, Španělsko už nebude nikdy tím, čím bývalo.²⁷⁰

Jaroslav Kratochvíl (1885-1945) byl český spisovatel. V roce 1937 se ale zúčastnil mezinárodního spisovatelského kongresu, jenž se mimo jiné konal i ve Španělsku. Události, které viděl na vlastní oči, ho přiměly k napsání reportáže o situaci v zemi.²⁷¹ Kratochvíl byl známý pro svůj pacifistický postoj. Ten často vyjadřoval ve svých novelách zabývajících se první světovou válkou. Jeho soupis reportáží o občanské válce byl proto čtený hlavně mezi levicovými československými intelektuály.

Ve třicátých letech vyšly ještě dvě práce, které se dotýkaly španělského tématu. František Modráček (1871-1960) největší pozornost věnoval španělské občanské válce, a to v časovém úseku po dubnu 1931. Neopomenul se ani vyjádřit k příčinám této války.²⁷² Brožura Jaroslava Vozky (1904-1954) měla pouze jeden jediný účel. Sloužila jako zdroj informací, jelikož představovala obecné shrnutí politických souvislostí, jež měly vliv na období od roku 1931 do roku 1936.²⁷³ Vozka se zmínil o rozhodujících

²⁶⁸ *Iberoamericana Pragensia*, 5. ročník, 1971, s.178.

²⁶⁹ Emanuel VAJTAUER, *Španělsko v ohni*, Praha 1937.

²⁷⁰ *Iberoamericana Pragensia*, 5. ročník, 1971, s. 179.

²⁷¹ Jaroslav KRATOCHVÍL, *Barcelona – Valencia – Madrid*, Praha 1937.

²⁷² František MODRÁČEK, *Fašistické převraty*, Praha 1937.

²⁷³ Jaroslav VOZKA, *Tragedie španělské demokracie*, Praha 1936.

momentech té doby. Jeho názory byly často ovlivněny názory jeho kolegů, zejména Gustava Wintera.²⁷⁴

Mezi významné publikace přibyla v polovině čtyřicátých let 20. století kontroverzní kniha Bohdana Chudoby,²⁷⁵ ve které se zabýval vlivem španělské účasti v bitvě na Bílé hoře. Kontroverzní proto, že již v době, kdy byla publikována, se setkala s kritikou nejen španělských historiků. Počátkem šedesátých let 20. století ji ve své učebnici španělských dějin nepřímo napadl i Antonio Ubieto Arteta.²⁷⁶ Podle Josefa Polišínského bylo jedinou zásluhou této knihy to, že poukázala na bohatství českých archívů. Detailně je v ní rozebírán vývoj dvou habsburských impérií v 16. a na počátku 17. století. Kromě politického významu je kniha ocenitelná i pro kulturní přínos a z heuristického hlediska, ze kterého je patrný Chudobův přehled o zahraničních i domácích pramenech. Nad objektivností historika zde bohužel vyhrálo jeho vyznání. Chudobovo náboženské přesvědčení ho dovedlo k obhajobě španělského jednání a přesprávnému zveličování významu španělského počínání. Chudoba byl přesvědčen, že bitva na Bílé hoře znamenala vítězství španělské politické myšlenky a moci ve střední Evropě. Spolu s vlnou španělských vlivů se podle Chudoby do Čech vrátilo ryzí katolictví, které ubránilo tento národ před germanizací.²⁷⁷ Přesto patřil Bohdan Chudoba mezi přední české historiky. Pracoval v mnoha archivech po celé Evropě. Překládal z angličtiny a němčiny. Hlásil se k lidové straně a v roce 1946 byl zvolen poslancem Československé strany lidové. Svůj život trávil převážně v exilu, nejvíce času prožil v Madridu. Působil jako univerzitní profesor historie a politologie v USA a Španělsku.²⁷⁸ Obohatil české dějepisectví o mnoho publikací.²⁷⁹

V padesátých letech nastala pomlka ve vydávání publikací zabývajících se španělskou historií, česko-španělskými vztahy nebo historií španělské kultury. O to intenzivněji začali čeští badatelé a historici zkoumat bohatství českých archívů. Mezi ně patřil například Bohumil Baďura. On a jemu podobní se snažili najít příspěvky důležité

²⁷⁴ Iberoamericana Pragensia, 5. ročník, 1971, s. 180.

²⁷⁵ Bohdan CHUDOBA, *Španěle na Bílé hoře*, 1945.

²⁷⁶ Antonio Ubieto ARTETA, *Introducción a la historia de España*, Barcelona 1963.

²⁷⁷ František KUTNAR – Jaroslav MAREK, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví*, Praha 1997, s. 804-806.

²⁷⁸ URL:< <http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/chudob.html>> [cit. 2009-22-10]

²⁷⁹ srov. Bohdan CHUDOBA, *Jindy a nyní, dějiny českého národa*, Praha 1946; TÝŽ, *Las relaciones de las dos cortes Habsburgesas en la tercera asamblea del concilio tridentino*, Madrid 1933; TÝŽ, *La casa de Dietrichstein y España*, IAP 33, 1999, s. 47-67; TÝŽ, *Markýza de Mondejar I*, Jižní Morava 40, 2004, s. 81- 108, II. Jižní Morava 41, 2005, s. 59-82; TÝŽ, *Los Borja y el Reino de Bohemia*, IAP 39, 2005, s. 43-72; TÝŽ, *Los intereses económicos de los Dietrichstein en España en los siglos XVI-XVIII*, IAP, Supplementum 20, 2007, s. 47-93; TÝŽ, *Los países checos y España: dos estudios de las relaciones checo-españolas*, Praga 2006 (=IAP, Supplementum 16, 2006).

pro pochopení španělských a portugalských dějin. Na jejich základě, i s přispěním i cizího materiálu, se začaly v padesátých letech objevovat dizertační práce, které se zabývaly kromě Španělska i Latinskou Amerikou. Hlavními tématy byly občanská válka, Španělsko v době frankismu, Malaspinova výprava nebo válka o španělské dědictví. Najdeme mezi nimi i práce věnované specifickým odvětvím. Například Bohumil Baďura a Drahomíra Štrýtrová se v jedné ze studií zajímali o dějiny vývozu českého skla do španělských oblastí.²⁸⁰

V šedesátých letech 20. století se obnovilo studium česko-španělské problematiky a španělské historie, a to hlavně díky historikovi Josefu Polišenskému. Ten, jak již bylo uvedeno výše, společně s Otakarem Běličem v roce 1967 založil Středisko Iberoamerických studií Univerzity Karlovy, které má dodnes největší podíl na šíření hispanistiky v České republice.

Josef Polišenský (1915-2001) studoval historii a anglistiku na Karlově univerzitě. Později byl jmenován docentem a roku 1957 dokonce doktorem historických věd. V šedesátých letech působil jako hostující profesor na mnoha latinskoamerických univerzitách, například v Chile, Kolumbii a v Mexiku.²⁸¹ V té době vydal skripta zabývající se historií dějin a kultury Španělska a Latinské Ameriky.²⁸² Tato práce byla znovu vydána o pouhé tři roky později. V sedmdesátých letech 20. století byla publikována i její španělská verze.²⁸³ Josef Polišenský byl členem několika spolků a nositelem španělského Řádu Isabely Katolické v hodnosti komtura. Ten mu byl udělen králem Juanem Carlosem I. v roce 1991.²⁸⁴ Autor vydal také množství knih s historickou tematikou, která se týkala zejména Anglie a států Latinské Ameriky, méně pak Španělska. V roce 1970 vydává knihu, ve které se zmiňuje o Španělsku ve spojitosti s třicetiletou válkou.²⁸⁵ V této knize Polišenský podtrhl, jak moc Španělsko ovlivňovalo středoevropský život díky svým politikům, diplomatům a vojákům. V neposlední řadě samozřejmě i šířením své kultury. Podle Polišenského pronikalo španělské umění, jazyk a literatura během 16. a 17. století kromě císařského dvora a paláců šlechty i do prostředí českých měst. Na počátku devadesátých let je jedna jeho kniha vydána

²⁸⁰ Josef POLIŠENSKÝ, Ivo BARTEČEK, *Dějiny Iberského poloostrova do přelomu 19 a 20. století*, Olomouc 2002, s. 209.

²⁸¹ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 396.

²⁸² Josef POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Latinské Ameriky*, Praha 1963.

²⁸³ TÝŽ, *Historia y cultura de España y América Latina. Introducción*, Praha 1972 a 1978.

²⁸⁴ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 396.

²⁸⁵ Josef POLIŠENSKÝ, *Třicetiletá válka a evropská krize XVII. století*, Praha 1970.

dokonce v angličtině.²⁸⁶ V této knize se vyjádřil ke spolupráci habsburských rodů v počáteční fázi třicetileté války.

Se vznikem Střediska Iberoamerických studií v roce 1967 se začala vydávat i ročenka *Iberoamericana Pragensia*. Na jejích stránkách byly publikovány příspěvky související s iberoamerickým světem od jejích členů a spolupracovníků, mezi které patřili například Bohumil Baďura, František Hrbata, Josef Opatrný, Vladimír Nálevka, Bohumír Roedl, Pavel Štěpánek, Oldřich Kašpar, Jarmila Kašparová, Ivo Barteček a Simona Binková. Mezinárodního uznání dosáhly práce zejména Simony Binkové a Oldřicha Kašpara o misijní činnosti Tovaryšstva Ježíšova.²⁸⁷ Binková pracovala také jako překladatelka ze španělštiny. Oldřich Kašpar strávil spoustu času v knihovnách a archívech a poté vydal soupisy španělských a portugalských tisků z bývalé zámecké roudnické knihovny, lobkovické knihovny a Národní knihovny v Praze.²⁸⁸ Také vytvořil seznam španělské literatury přeložené do češtiny od 16. do 18. století.²⁸⁹ Kašpar se kromě jiného věnoval i česko-španělským stykům.²⁹⁰ Jeho příspěvek *Nástin dějin česko-španělských vztahů* vyšel v *Dějínách Španělska* roku 1995.²⁹¹ Česko-španělsko-hispanoamerické vztahy jsou jeho dominantou, stejně jako působení českých jezuitů v Novém světě v 16. a 17. století.²⁹² Na Kašparově osobních webových stránkách je zveřejněn kompletní seznam všech jeho prací.²⁹³

Všichni historici a hispanisté, kteří od této doby v Čechách působili a publikovali, byli se Střediskem Ibero-amerických studií úzce či vzdáleně spjati. Snad nikdo z nich se nevěnoval pouze Španělsku, ba právě naopak. Příspěvky týkající se Latinské Ameriky jednoznačně převažovaly. Jednak to bylo dáno tím, že v době normalizace nebylo vhodné, aby se příslušníci socialistického Československa věnovali fašistickému Španělsku. Dalším důvodem bylo blížící se pětisté výročí objevení Nového světa. Začaly vycházet publikace věnující se zejména španělským a portugalským zaoceánským koloniím. V desetiletém rozmezí vyšly dvě knihy věnující se tématu války

²⁸⁶ TÝŽ, *Tragic triange. The Netherlands, Spain and Bohemia*, Praha 1991.

²⁸⁷ Oldřich KAŠPAR, *Jesuitas checos en la Nueva España*, México 1991; Simona BINKOVÁ, *La Problemática de la Etnicidad en el Noroeste Novohispano y la Actitud de los Misioneros Jesuitas de Bohemia, Siglos XVII y XVIII*, in: *Iberoamericana Pragensia*, Praha 1991, s. 171-176.

²⁸⁸ Oldřich KAŠPAR, *Soupis španělských a portugalských tisků bývalé pražské lobkovické knihovny nyní deponovaných ve Státní knihovně ČSR v Praze*, Praha 1984; TÝŽ, *Soupis španělských tisků bývalé zámecké knihovny v Roudnici nad Labem nyní deponovaných ve Státní knihovně ČSR v Praze*, Praha 1983.

²⁸⁹ Oldřich KAŠPAR, *České překlady španělské literatury v 16. – 18. století*, Praha 1987.

²⁹⁰ TÝŽ, *Španělsko. Encyklopedický přehled*, Pardubice 1997.

²⁹¹ Antonio Ubieto ARTETA, *Dějiny Španělska*, Praha 1995.

²⁹² Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 239.

²⁹³ URL: < http://www.oldrichkaspar.cz/bibl_1_cz.htm > [cit. 2009-11-27]

mezi Španělskem a USA na konci 19. století. Autorem jedné z nich byl Josef Opatrný.²⁹⁴ Ten zasvětil svojí práci hlavně Kubě a historii formování států Latinské Ameriky. Spolu s Viktorem Krupou a Josefem Kolmašem vydal v rámci oslav 650. výročí založení Univerzity Karlovy slovník českých a slovenských historiků, včetně podskupiny badatelů z oblasti hispanistiky a iberoamerikanistiky.²⁹⁵ Druhou knihu věnovanou tématu španělsko-americké války napsal Bohumil Baďura.²⁹⁶ Ten se specializoval hlavně na výzkum vnitřních dějin Španělska a na historii česko-španělských vztahů. Zaměřil se zejména na detailní analýzu prohispanické orientace Dichtnštejnů.²⁹⁷ Další jeho výzkumy se týkaly různých aspektů španělského koloniálního systému.²⁹⁸

Z předchozího výčtu je očividně jasné, že zájem českých historiků se upínal spíše na historii bývalých kolonií Španělska a Portugalska v zámoří, než na samotný Iberský poloostrov. Větší pozornosti se těmto zemím dostalo až při vysvětlování historických a kulturních kontextů, jež měly vliv na česko-španělské vztahy. V roce 1983 byla vydána první novodobější publikace o Španělsku.²⁹⁹ Jejím autorem byl Pavel Štěpánek, který je považován za největšího současného odborníka na historii španělského umění v Čechách. Už jeho diplomová práce se týkala španělského umění ve sbírce Národní galerie v Praze. Pracoval jako redaktor ČTK ve španělské sekci. Byl hostujícím profesorem na mnoha univerzitách po celém světě. Zabývá se dějinami umění nejen španělských, ale i portugalsky mluvících zemí. Spolupracuje s mnoha časopisy, které se zabývají uměním.³⁰⁰ Napsal mnoho knih a jeho publikace vychází často i v cizině.³⁰¹ V roce 1980 vydal práci, na níž spolupracoval s Evou Bukolskou.³⁰² V ní bylo možné se na několika stránkách dočíst o uměleckých dílech, které ukrývala roudnická zámecká obrazárna. Tento soubor je vzácným dokladem o španělském portrétním umění a v evropských sbírkách zcela ojedinělý. Pavel Štěpánek vydal o pět let později sbírku o

²⁹⁴ Josef OPATRŇÝ, *Španělsko a USA v zápase o Kubu*, Praha 1978.

²⁹⁵ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999.

²⁹⁶ Bohumil BAĐURA, *Španělsko-americká válka 1898*, Praha 1989.

²⁹⁷ TÝŽ, *La casa de Dietrichstein y España*, IAP 33, 1999, s. 47-67; TÝŽ, *Markýza de Mondejar I*, Jižní Morava 40, 2004, s. 81-108, II. Jižní Morava 41, 2005, s. 59-82; TÝŽ, *Los Borja y el Reino de Bohemia*, IAP 39, 2005, s. 43-72; TÝŽ, *Los intereses económicos de los Dietrichstein en España en los siglos XVI- XVIII*, IAP, Supplementum 20, 2007, s. 47-93.

²⁹⁸ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 59.

²⁹⁹ Pavel ŠTĚPÁNEK, *Španělsko*, Praha 1983.

³⁰⁰ Jedná se zejména o časopisy *Umění*, *ol de ArtēIbero-Americana Pragensia*, *Goya*, *Archivo Español a Colóquio*.

³⁰¹ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 478.

³⁰² Pavel ŠTĚPÁNEK, Eva BUKOLSKÁ, *Španělské podobizny*, Praha 1980.

španělském umění 14. až 16. století.³⁰³ Deset let po revoluci mu Univerzita Palackého v Olomouci vytiskla skripta, jež jako první kompletně zahrnovala celou historii španělského umění.³⁰⁴ Ta popisovala stručně a jasně nejdůležitější malířská, sochařská a stavitelská díla na území Španělska. Skripta byla napsána formou přednášek a sám autor v úvodu uvedl, že v publikaci o umění je velice důležitý obrazový doprovod.

V devadesátých letech 20. století vyšlo mnoho spisů českých historiků, kteří se věnovali španělským dějinám. Některá díla, vydaná v dřívějších letech, byla rozšířena a znovu vydána. V roce 1992 byla zveřejněna vysvětlující publikace Josefa Forbelského o Pražském Jezulátku.³⁰⁵ Snažil se vysvětlit, proč se stalo Pražské Jezulátko pro Španěly symbolem takového významu. Josef Polišenský vydal v roce 1994 skripta, určená nejen vysokoškolským studentům. V nich se snažil své čtenáře zavést do dějin Španělska a Portugalska, od jejich počátku až na přelom 19. a 20. století.³⁰⁶ V roce 2002 vyšly tyto dějiny přepracované a rozšířené.³⁰⁷ Úvod zůstal stejný, byl pouze obohacen o některé informace z předcházejících osmi let.

V osmdesátých a devadesátých letech 20. století se často objevovaly příspěvky vzniklé spoluprací již výše zmíněného Oldřicha Kašpara a Jaroslavy Kašparové. V těch se autoři zabývali vlivem španělské kultury na české země, zejména literatury.³⁰⁸ Dalším takovým příspěvkem bylo zkoumání česko-španělských vztahů v období středověku Bohumila Baďury.³⁰⁹ V druhé polovině devadesátých let vyšel sborník, ve kterém se také dostalo pozornosti česko-španělským stykům.³¹⁰

V poslední dekádě 20. století se mezi uznávané hispanisty dostal Jiří Chalupa, jenž vystudoval českou a španělskou filologii. Poté se na Univerzitě Palackého zaměřil na dějiny a literaturu Španělska a Latinské Ameriky.³¹¹ Oproti ostatním historikům se zajímá spíše o moderní dějiny Španělska 20. století. Se zvláštním zaujetím na diktátorské režimy.³¹² Námět jeho dalších knih se shodoval s tématy, o kterých již

³⁰³ Pavel ŠTEPÁNEK, *Španělské umění 14. – 16. století*, Praha 1985.

³⁰⁴ Pavel ŠTEPÁNEK, *Od Altamiry po Picassa*, Olomouc 1998 a 2002.

³⁰⁵ Josef FORBELSKÝ, Jan RYOT, Mojmír HORYNA, *Pražské Jezulátko*, Praha 1992.

³⁰⁶ Josef POLIŠENSKÝ, *Úvod do studia dějin Španělska a Portugalska. Do přelomu 19. a 20. století*, Ostrava 1994.

³⁰⁷ Josef POLIŠENSKÝ, Ivo BARTEČEK, *Dějiny Iberského poloostrova do přelomu 19 a 20. století*, Olomouc 2002.

³⁰⁸ Miloslav NOVOTNÝ, *a y los países checos en los siglos Espan XVI-XVIII. V Opera romanica 3*, České Budějovice 2002, s. 12.

³⁰⁹ Bohumil BAĎURA, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, Praha 1995-1996.

³¹⁰ Ivo BARTEČEK, Jaroslav RESKA, *České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů*, Ostrava 1996.

³¹¹ srov. Jiří CHALUPA, *Španělsko*, Praha 2005;

³¹² Jiří CHALUPA, *Jak umírá diktatura. Pád Frankova režimu ve Španělsku.*, Olomouc 1997.

několik publikací vyšlo. Psal například o karlistických válkách³¹³ nebo španělské občanské válce.³¹⁴

K současné generaci novodobých historiků patří například Pavel Marek,³¹⁵ který zaměřuje svou pozornost na problematiku císařského dvora nebo Filip Vurm,³¹⁶ jež se věnuje moderní historii česko-španělských vztahů ve 20. století.

I když patří Josef Forbelský spíše k literárním vědcům, tak jeho poslední vydaná kniha je publikace o diplomatických vztazích Španělska a České republiky, třicetileté válce a generálu Baltasarovi Madarrasovi,³¹⁷ Kniha vyšla v roce 2006 a pojednává především o zahraniční politice Filipa III. a Filipa IV. Forbelský zde mimo jiné klade důraz na ohlasy třicetileté války či rozpory v jiných částech Evropy. Povedlo se mu také formulovat hlavní politické cíle španělských Habsburků.

V roce 2007 se Španělsku dostalo ze strany Iberoamerické společnosti pozornosti v podobě pravidelně vydávaného Supplementa, jež bylo celé věnované česko-španělským vztahům.³¹⁸ V příspěvcích všech dvaadvaceti českých i zahraničních autorů byla zmapována prakticky celá historie česko-španělských vztahů, která byla rozdělená do různých období. K výše zmíněným novodobým historikům tak přibyl například Jiří Stýskal,³¹⁹ Hana Bortlová³²⁰ nebo Helena Konrádová.³²¹ K přečtení jsou zde příspěvky týkající se ekonomiky, španělského velvyslance na českém dvoře, výprav Čechů na jih Evropy, sbírek na zámku v Českém Krumlově a Pražském hradě, vědeckých poznatků

³¹³ TÝŽ, *Don Carlos a ti druhí. Karlistické války ve Španělsku 1833-1936*, Praha 2008.

³¹⁴ TÝŽ, *Zápisky o válce občanské*, Praha 2002.

³¹⁵ Pavel MAREK, *La red clientelar en Praga*, in: José Martínez Millán - Maria Antonietta Visceglia (dirs.), *La monarquía de Felipe III I-IV*, Madrid 2008, zde IV. (Los Reinos), s. 1349-1373; TÝŽ, *Klientelní strategie španělských králů na pražském císařském dvoře konce 16. a počátku 17. století*, ČČH 105, 2007, s. 40-89; TÝŽ, *Patronagepolitik der spanischen Könige Philips II. und Philips III. am Prager Kaiserhof*, in: das Tagungsband zu den Österreichisch-Tschechischen Historikertagen 2006, *Las damas de la emperatriz Maria y su papel en el sistema clientelar de los reyes españoles. El caso de María Manrique de Lara y sus hijas*, in: José Martínez Millán - María Paula Marçal Lourenço (dirs.), *Las Relaciones Discretas entre las Monarquías Hispana y Portuguesa: Las Casas de las Reinas (siglos XV-XIX) I-III*, Madrid 2008, zde II., s. 1003-1037; TÝŽ, *Los viajes al sur. Sdenco Adalberto Popel de Lobkowitz y sus primeros encuentros con el mundo hispano*, Ibero-americana pragensia, Supplementum 20, 2007, s. 119-136.

³¹⁶ Filip VURM, *Las relaciones hispano-checoslovacas 1939-1946*, Ibero-americana pragensia, Supplementum 20, 2007, s.287-292.

³¹⁷ Josef FORBELSKÝ, *Španělé, Říše a Čechy v 16. a 17. století*, Praha 2006.

³¹⁸ Josef OPATRŇÝ (ed.), *Iberoamericana Pragensia, Supplementum 20,2007*.

³¹⁹ Jiří STÝSKAL, *La imagen de España en las páginas de la prensa checa durante la primera mitad del siglo XIX.*, Ibero-americana Pragensia, Supplementum 20, 2007, s.181-198.

³²⁰ Hana BORTLOVÁ, *Los españoletes checoslovacos – intento de reconstrucción de algunos denominadores comunes de sus vidas*, Ibero-americana Pragensia, Supplementum 20, s.253-270.

³²¹ Helena KONRÁDOVÁ, *Relaciones entre España y Checoslovaquia. El comercio en los años cincuenta*, Ibero-americana Pragensia, Supplementum 20, 2007, s.293-306.

vzniklých spoluprací Čechů a Španělů i představ, které mají Češi 20. století o Španělsku.

4. ŠPANĚLSKÁ LINGVISTIKA NA ÚZEMÍ ČR

4.1. POČÁTKY ŠPANĚLSKÉ LINGVISTIKY V ČECHÁCH

Španělská lingvistika jako vědní obor je ve srovnání s historií, translatoologií nebo literární vědou oborem nejmladším a počet odborníků, kteří se jí věnují, je ve srovnání s ostatními odvětvími hispanistiky dost nízký. Její počátky lze nalézt až po vzniku samostatného Československého státu, kdy bylo vynaloženo úsilí o prohloubení česko-španělských kulturních a ekonomických vztahů. Se španělštinou se do té doby dostávali do styku převážně jen diplomaté na svých cestách nebo překladatelé. Ti si vystačili s rozšiřováním slovní zásoby, k čemuž jim stačilo osvojení španělštiny z praktického hlediska. Žádná učebnice španělštiny v té době neexistovala, a pokud měl někdo o španělštinu zájem, musel se k ní dostat vlastními prostředky. Nejčastější formou do té doby bylo samostudium. Mnoho tehdejších překladatelů nebo hispanistů se naučilo španělsky díky vlastnímu úsilí, nebo kontaktem s rodilými mluvčími v Čechách. Tak tomu bylo v případě známé české hispanistky Libuše Prokopové. Nejsnazší cestou jak se naučit bylo samozřejmě odjet do nějaké španělsky mluvící země. Do Španělska to bylo z politických důvodů téměř nemožné a vycestovat do Latinské Ameriky si z finančních důvodů nemohl dovolit každý. Největší štěstí měli ti, co mohli vycestovat díky různým grantům a dotacím na studijní nebo vědecké pobyty. Jednalo se především o historiky, zeměpisce a literární vědce. Ti pak po návratu nepřímo podporovali šíření zájmu o španělštinu jako takovou.

Po vzniku samostatného Československého státu rostl zájem o mezinárodní styky na všech úrovních a to vyžadovalo, aby byly jazykové překážky nějakým způsobem odstraněny. Španělština se v Čechách začala vyučovat až ve čtyřicátých letech. K zavedení tohoto jazyka jako studijního oboru na vysokých školách dal podnět profesor Jaroslav Kuchválek. Před tím se jednalo pouze o jazykové kurzy. Teprve poté, projevíli odborní pracovníci větší zájem o teoretickou stránku španělského jazyka. V momentě, kdy se tento jazyk stal dostupnější veřejnosti, vznikla přirozená potřeba hledat pravidla pro gramatické jevy a popsat celistvě španělskou gramatiku pro české studenty. Příspěvky týkající se španělské lingvistiky vycházely už na počátku 20. století. Nejstarší česko-španělský slovník dochovaný v Národní knihovně v Praze je

datován rokem 1917.³²² Tyto počiny však byly ojedinělými. Souvisle a systematicky se španělština a její jazyková teorie začaly zkoumat až v polovině 20. století. První učebnice španělštiny dochovaná v Národní knihovně v Praze je datována rokem 1940 a její autor je Antonín Vratislav Bejček.³²³ O čtyři roky později vyšla další učebnice v soukromém tisku samotného autora Aloise Přívratského.³²⁴ Na kolik je tato učebnice přínosná zůstává otázkou, neboť kromě španělské učebnice vydal její autor stejným stylem i příručky angličtiny, italštiny, arabštiny nebo perštiny. První učebnice uznávaného lingvisty 20. století vyšla v roce 1944.³²⁵ Jejím autorem byl Josef Dubský.

4.2. PŘEHLED NEJVÝZNAMNĚJŠÍCH ČESKÝCH OSOBNOSTÍ ŠPANĚLSKÉ LINGVISTIKY

Za posledních šedesát let najdeme hned několik lingvistů, kteří se věnovali hispanistice, konkrétně jazykové teorii, a jejich díla zůstávají dodnes nepřekonána. Mezi takové patří česko-španělský a španělsko-český slovník Josefa Dubského.³²⁶ Ačkoliv první slovník tohoto autora vyšel již několik let před tím,³²⁷ je stále používán jako základní pramen při sestavování moderních česko-španělských slovníků novodobými jazykovými nakladatelstvími a někteří vysokoškolští učitelé na něj dodnes nedají dopustit. Dubský se kromě přípravy slovníků věnoval například i obchodní a ekonomické španělštině³²⁸ a spolupracoval na mnoho učebnicích pro jazykové školy³²⁹ a vysokoškolské posluchače.³³⁰ Roku 1995 se stal emeritním profesorem filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Za svůj život stihl být předsedou Česko-Španělské společnosti, Asociace učitelů španělštiny ČR, byl jmenován komturem Řádu Isabely Katolické a lze jej považovat i za zakladatele české hispanistické lexikografie.³³¹ Hlavní objekty jeho zájmů byly španělská stylistika, lexikologie a psaní učebnic. Kromě španělštiny svůj čas zasvětil i francouzštině.

³²² Oldřich HEIDRICH, *Slovníček španělsko-český a česko španělský*, Praha 1917.

³²³ Antonín Vratislav BEJČEK, *Španělsky rychle, správně, vesele*, Praha 1940.

³²⁴ Alois PŘÍVRATSKÝ, *Učebnice španělštiny*, Česká Třebová 1944.

³²⁵ Josef DUBSKÝ, *Učebnice španělského jazyka pro I. a II. ročník vyšších obchodních škol*, Praha 1944.

³²⁶ TÝŽ, *Velký španělsko-český slovník = Gran diccionario español-checo*, Praha 1977-78.

³²⁷ TÝŽ, *Španělsko-český slovník*, Praha 1959.

³²⁸ TÝŽ, *100 španělských obchodních dopisů*, Praha 1947.

³²⁹ TÝŽ, *Španělština pro jazykové školy 1*, Praha 1973; TÝŽ, *Španělština pro jazykové školy 2*, Praha 1976.

³³⁰ TÝŽ, *Španělština pro ekonomy*, Praha 1964; TÝŽ, *Mluvnické minimum ze španělštiny*, Praha 1966.

³³¹ Jiří ČERNÝ, *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, Praha 2008, str. 138.

Vzhledem k tomu, že lingvistika je relativně mladý obor, většina lingvistů je dodnes aktivně činných a svá díla stále rozšiřují. Mezi takové, co svůj život zasvětili zkoumání španělského jazyka, patří i Lubomír Bartoš, který v současné době působí na filozofické fakultě v Ostravě, Brně a Praze. Společně se španělštinou vystudoval i francouzštinu. Cílem jeho zájmů je fonetika a fonologie, lexikologie a sémantika, frazeologie, morfologie, syntax, americká španělština, dialektologie a argot.³³² Bartoš publikuje články ve sbornících, píše odborné posudky, vydává učební texty,³³³ skripta a odborné knihy.³³⁴ Mnoho jeho prací se věnuje americké španělštině.³³⁵ Několik publikací se týká španělských dějin a kultury.³³⁶

Mnoho publikací věnovaných vývoji španělského jazyka napsal Bohumil Zavadil. Ten španělštinu studoval od roku 1958 na pražské univerzitě společně s italštinou. V šedesátých letech absolvoval dva postgraduální studijní pobyty – v Santiagu de Chile a v Madridu. Už jeho diplomová práce byla zaměřená na lingvistiku.³³⁷ Zavadil se věnuje španělštině celý svůj život. V Havaně dělal rok překladatele a po vojenské službě nastoupil jako asistent na katedru romanistiky Univerzity Karlovy, kde působí dodnes, od roku 2005 jako profesor románských jazyků. Po roce 1989 se stal členem mnoha rad a komisí. V současnosti vede přednášky o vývoji románských jazyků, zabývá se rozbořem starých španělských textů a syntaxí současné španělštiny. Mezi jeho dlouhodobé zájmy patří modalita ve španělštině, syntax španělštiny a baskičtina.³³⁸ Účastní se přednášek v Čechách i v zahraničí. Od roku 2000 je předsedou Česko-baskické společnosti.

Obrovský přínos nejen pro španělskou lingvistiku, ale pro jazykovědu obecně má Jiří Černý. Ten se jí intenzivně věnuje již od doby, kdy ji vystudoval společně s ruštinou v roce 1959. Černý byl překladatelem a tlumočnickem v Havaně, absolvoval postgraduální kurz španělské lingvistiky v Madridu, působil na mnoha zahraničních univerzitách. Nelze mu upřít zásluhy za usilovné prohlubování česko-španělských spolupráce a obětavou pomoc při rozvoji evropské hispanistiky. Okruhem jeho zájmů jsou i dějiny lingvistiky.³³⁹ Většina jeho publikací se zabývá španělským slovesným

³³² URL: < <http://www.osu.cz/ffi/index.php?idc=13460> > [cit. 2009-10-28].

³³³ Lubomír BARTOŠ, *Neología en el español actual*, Ostrava 2006.

³³⁴ TÝŽ, *Zvukový a pravopisný rozbor španělštiny*, Praha 1965.

³³⁵ TÝŽ, *Úvod do dějin, společenského zřízení a kultury španělské Ameriky*, Praha 1964.

³³⁶ Jiří ČERNÝ, *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, Praha 2008, str. 47.

³³⁷ Bohumil ZAVADIL, *Pokus o klasifikaci modálních výrazů v moderní španělštině*, 1968.

³³⁸ Jiří ČERNÝ, *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, Praha 2008, str. 716.

³³⁹ TÝŽ, *Dějiny lingvistiky*, Olomouc 1996.

systémem,³⁴⁰ morfologií,³⁴¹ sémantikou, americkou španělštinou a kapitolám z obecné lingvistiky.

V zahraničí se nejvíce prosadil český lingvista Oldřich Tichý. Na Kubě založil centrum moderní hispanistiky a obecné lingvistiky. Proslul jako výborný pedagog španělštiny. Zabýval se otázkami španělské gramatiky v duchu pražské školy a největší zájem věnoval aktuálnímu členění výpovědi. Vydal mnoho učebnic španělštiny pro jazykové školy a v roce 1958 vydal základní pravidla španělské mluvnice.³⁴²

Nezanedbatelnou měrou obohatila španělskou lingvistiku také Jana Králová (1950). Tato hispanistka se zaměřuje zejména na španělskou stylistiku a fonetiku. Od roku 2005 působí na filozofické fakultě Karlovy Univerzity jako profesorka španělského jazyka. Drtivá většina jejího výzkumu spočívá v komparaci španělštiny a češtiny, ať už na poli gramatiky nebo translologie.³⁴³ Je také autorkou mnoha učebnic.³⁴⁴ V současné době se španělské fonetice věnuje i Petr Čermák.³⁴⁵

Průkopnicí v pasní klasických učebnic byla už od poloviny 20. století Libuše Prokopová.³⁴⁶ Učebnice k výuce hospodářské španělštiny psal Antonio Carrasco.³⁴⁷ Ekonomické zaměření mají učebnice Vlasty Hlavičkové.³⁴⁸

Většina výše zmínění hispanistů publikuje pravidelně své příspěvky v ročence Iberoamericana Pragensia, která vychází pod hlavičkou filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Kromě nich zde lze nalézt i další příspěvky týkající se španělské lingvistiky, ale jejich autoři mají jiné pole specializace. Proto zde nejsou detailněji popsáni. Patří mezi ně například Sylva Hamplová³⁴⁹ nebo Oldřich Tichý.³⁵⁰

³⁴⁰ TÝŽ, *Minulé časy španělského slovesa*, Olomouc 1980.

³⁴¹ TÝŽ, *Morfología española*, Olomouc 2008.

³⁴² Oldřich TICHÝ, *Základy španělské mluvnice*, Praha 1958.

³⁴³ Jana KRÁLOVÁ, *Kapitoly ze zvukového rozboru španělštiny*, Praha 1998.

³⁴⁴ TÁŽ, *¡Fiesta! : učebnice španělštiny pro střední a jazykové školy*, Plzeň 2002-2003.

³⁴⁵ Petr ČERMÁK, *Fonetika a fonologie současné španělštiny*, Praha 2009; TÝŽ,

³⁴⁶ Libuše PROKOPOVÁ, *Cvičebnice španělštiny*, Praha 1965; TÁŽ, *Učebnice španělštiny*, Brno 1949; TÁŽ, *Učebnice moderní španělštiny pro školy, samouky i kurzy*, Praha 1946.

³⁴⁷ Antonio CARRASCO, *Cvičebnice hospodářské španělštiny*, Praha 1954.

³⁴⁸ Vlasta HLAVIČKOVÁ, *ABC del español: Základy španělštiny pro ekonomy*, Praha 1982.

³⁴⁹ Sylva HAMPLOVÁ, *Algunas observaciones acerca de las Perífrasis Modales en Español*, in: *Iberoamericana Pragensia*, Praha 1969; TÁŽ, *Apuntes sobre las formas no personales del verbo español*, in: *Iberoamericana Pragensia*, Praha 1970.

³⁵⁰ Oldřich TICHÝ, *Característica morfosintáctica del adjetivo español*, in: *Iberoamericana Pragensia*, Praha 1973.

5. VÝZKUM ŠPANĚLSKÉ LITERATURY V ČECHÁCH A NA MORAVĚ

Literárních vědců, kteří by se zaměřovali na španělskou literaturu a její historii opravdu není mnoho. V tomto ohledu je literární věda na stejné úrovni s lingvistikou. Při pročítání nejvýznamnějších publikací naráží čtenář přibližně na desítku jmen, která se stále opakují a za posledních padesát let téměř ani nemění. A to včetně seznamů použité literatury na konci takových děl. V periodikách zaměřených na literaturu nebo v ročence *Iberoamericana Pragensia* je poměrně dost prostoru pro literární příspěvky, nicméně autoři, kteří je píšou, nejsou odborníci na španělskou literaturu na slovo vzatí. Spíše pro svůj vlastní zájem zpracovali jedno uzavřené téma nebo se snažili najít odpověď na otázku ohledně problematiky výskytu určitého jevu v tom či onom literárním díle.

Nejstarší publikace v češtině, která se zabývá španělskou literaturou a snaží se nastínit celý její vývoj až do současnosti, je datována rokem 1912.³⁵¹ Bohužel ale nepochází z pera českého autora, nýbrž anglického a do češtiny byla pouze přeložena. Její autor, James Fitzmaurice-Kelly, byl spisovatel, který se zabýval španělskou literaturou a jejími dějinami se speciálním zaměřením na Miguela de Cervantese a *Dona Quijota*.³⁵²

Prvním českým hispanistou, který se snažil alespoň stručně nastínit dějiny španělské literatury byl Jan Otakar Fischer, o kterém již bylo několikrát psáno v kapitole o překladatelích. Jeho kniha³⁵³ stručně popisovala vývoj španělské literatury na necelých sedmdesáti stranách. Tento českobudějovický rodák se věnoval romanistice obecně. Výše zmíněná kniha je jedinou, ve které se věnoval španělské literatuře. Ostatní jeho knihy byly zaměřené na francouzskou literaturu.³⁵⁴

Za nejvýznamnější literární vědce jsou dodnes považováni Oldřich Bělič a Josef Forbelský. Bělič byl český hispanista a iberoamerikanista, studoval na lyceu ve Francii a poté na univerzitách v Brně a Praze. Než se stal v roce 1968 vedoucím katedry romanistiky na filozofické fakultě Univerzity Karlovy, působil jako docent a později proděkan na olomoucké univerzitě. Bělič byl členem překladatelské organizace. Od doby, kdy začal působit jako vysokoškolský profesor, se začal podílet na budování

³⁵¹ James FITZMAURICE-KELLY, *Dějiny španělské literatury do konce XVIII. století*, Praha 1912.

³⁵² URL: <http://en.wikipedia.org/wiki/James_Fitzmaurice-Kelly> [cit.2009-10-30]

³⁵³ Jan Otakar FISCHER, *Dějiny španělské literatury*, Praha 1951.

³⁵⁴ URL: <<http://www.knihovnicka.net/autor/31-fischer-jan-otakar/zivotopis-biografie>> [cit.2009-10-30]

hispanistiky, která byla v té době na vysokých školách zcela novým oborem. Stejně jako Polišenský a Kybal, i on byl oceněn Řádem Isabely Kastilské.³⁵⁵ Na poli hispanistiky se věnoval zejména historii španělské literatury a v šedesátých letech 20. století vydal přehlednou publikaci o jejích dějinách.³⁵⁶ Práce Běliče a Forbelského se již od počátku velmi prolínala. Jeden se při psaní svých vědeckých studií opíral o literaturu toho druhého, vzájemně si cenzurovali díla, dokonce na některých projektech i spolupracovali. Bělič se již od vysokoškolských studií velice zasazoval o rozšíření u nás tehdy nového oboru - hispanistiky. Jeho první rozsáhlé dílo týkající se španělského pikareskního románu je napsané strojopisem a jako archivní exemplář uchováno v Národní knihovně. Stejný rok mu toto dílo vydalo Státní pedagogické nakladatelství.³⁵⁷ Bělič rozebíral historii španělské literatury ve svých knihách již dříve.³⁵⁸ Ty sloužily především jako učebnice pro vysokoškolské studenty. Ještě před tím, než vydal svou stěžejní publikaci, vyšlo mu v Nakladatelství politické literatury dílo o kubánské literatuře³⁵⁹ a napsal předmluvu a doslov k několika beletristickým knihám španělských autorů, které byly přeloženy do češtiny.³⁶⁰ Také napsal poměrně dlouhou studii o díle a vyznání španělského spisovatele Vicenta Blasca Ibáñeze,³⁶¹ ve které došel k překvapivému závěru. Ibáñez je běžně řazen ke Generaci 98, ale Bělič ve své práci přišel na to, že ideově ani umělecky autor k této generaci nepatří. V roce 1960 byla v Čechách vydána kniha Juana Chabáse o španělské literatuře.³⁶² Bělič tuto knihu přeložil, opatřil ji poznámkami a napsal k ní i komentář. Práce na této publikaci ho inspirovala k tomu, aby napsal podobnou knihu se zaměřením na potřeby českých studentů věnujících se hispanistice. Dlouhodobá práce dala vzniknout nenahraditelné publikaci, která vyšla v roce 1968.³⁶³ On sám ji v předmluvě prezentuje jako příručku čistě informativní a nikoli badatelskou. Tato práce byla první svého druhu, která v tehdejší Československu vznikla. Mnoho informací Bělič čerpal z Chabásovy knihy. Českému čtenáři se snažil podat co možná neobsáhlejší a ucelený pohled na španělskou literaturu od jejích počátků až do současnosti, s přihlédnutím k nejkritičtějším situacím,

³⁵⁵ Josef OPATRŇÝ, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999, s. 396.

³⁵⁶ Otakar BĚLIČ, *Španělská literatura*, Praha 1968.

³⁵⁷ Oldřich BĚLIČ, *Španělský pikareskní román*, Praha 1963.

³⁵⁸ TÝŽ, *Dějiny španělské literatury: 1. Literatura rozvítilého feudalismu*. Praha 1957.

³⁵⁹ TÝŽ, *O kubánské literatuře*, Praha 1964.

³⁶⁰ Vicente Blasco IBÁÑEZ, *Vinné sklepy*, Praha 1956; Pedro Antonio de ALARCÓN, *Třírohý klobouk*, Praha 1958.

³⁶¹ Oldřich BĚLIČ, *Vicente Blasco Ibáñez – jeho názory na společnost a jeho umělecká metoda*, Praha 1953.

³⁶² Juan CHABÁS, *Dějiny španělské literatury*, Praha 1960.

³⁶³ Oldřich BĚLIČ, *Španělská literatura*, Praha 1968.

kteřé literaturu ve Španělsku ovlivňovaly a nejdůležitějším autorům. Po vydání této knihy si Bělič od publikování na chvíli odpočinul. Z těchto „prázdnin“ vzešly pak práce o španělském verši³⁶⁴ nebo dramatu.³⁶⁵ Bělič se začal věnovat také literatuře hispanoamerické, zejména chilské. V roce 1983 bylo jeho dílo o literární teorii vydáno dokonce v Havaně.³⁶⁶ A nebylo jediné, které vyšlo v cizině. Jeho přínos nespočívá tedy pouze v obohacení české hispanistiky, ale v šíření povědomí o její úrovni i za hranicemi tehdejšího Československa. Byl historicky prvním profesorem španělské a hispanoamerické literatury v Čechách.

Na *Dějínách španělské literatury*³⁶⁷, které vyšly v roce 1984, pracoval společně s Běličem i Josef Forbelský. Jeho největší přínos spočívá v překladatelství, ale literární teorii věnoval také mnoho času. Než začal spolupracovat s Běličem, tak poznámkami, úvodem nebo závěrem opatřil nemalé množství knih, např. Góngorovy *Samoty* nebo Borgesovu *Brodiovu zprávu*. Na obou se také podílel překladem. Forbelského pozornost velmi přitáhlo Pražské Jezulátko. Českou literární vědu nejvíce obohatil publikací o španělské literatuře minulého století.³⁶⁸ Tato kniha vyšla v rámci oslav 650. let od založení Karlovy Univerzity a zároveň jako součást projektu Cátedra Complutense uzavřeným mezi Karlovou Univerzitou a univerzitou v Madridu, která tento projekt sponzorovala. Knihu recenzoval Oldřich Bělič společně s další českou iberoamerikanistkou Hedvikou Vydrovou. Tato kniha v úvodu obecně charakterizuje španělskou literaturu, popisuje historické a společenské podmínky, myšlenkové proudy, ideologie a generace španělských spisovatelů. Následně se detailně zabývá prózou, poesií a divadelní tvorbou ve Španělsku ve 20. století. Kniha je opatřená chronologickými tabulkami popisujícími celé 20. století z historicko-politického, vědeckého a kulturního kontextu, stejně tak jako bibliografií českých překladů. Od roku 1991 je profesorem španělské literatury na filozofické fakultě Univerzity Karlovy a do roku 2001 byl ředitelem oddělení romanistiky.

Václav Černý (1905-1987) byl jednou z nejvýznamnějších osobností české kultury ve 20. století. Systematicky a dlouhodobě se věnoval spíše české, francouzské a italské literatuře. Po vydání knihy *Studie o španělské literatuře*³⁶⁹ však vyšlo najevo, že španělská literatura pro něj byla stejně inspirativní. I když tato kniha vyšla dávno po

³⁶⁴ TÝŽ, *En busca del verso español*, Praha 1975.

³⁶⁵ TÝŽ, *Stručné dějiny španělského dramatu*, Praha 1977.

³⁶⁶ TÝŽ, *Introducción a la teoría literaria*, Havana 1983.

³⁶⁷ Oldřich BĚLIČ, Josef FORBELSKÝ, *Dějiny španělské literatury*, Praha 1984.

³⁶⁸ TÝŽ, *Španělská literatura 20. století*, Praha 1999.

³⁶⁹ Václav ČERNÝ, *Studie o španělské literatuře*, Praha 2008.

autorově smrti, přináší čtenářům studie o vlivu španělské literatury na tu českou. Kniha nepopisuje komplexně celou španělskou literaturu, ale je rozdělena do několika kapitol, které upozorňují na určitá témata nebo osobnosti. V první se snažil popsat Vrchlického překlady ze španělštiny, ve druhé se zaměřil na Cida a španělské romance. Třetí kapitola je věnována Pedru Calderónovi de la Barca. K tomuto autorovi měl Černý pravděpodobně osobnější vztah, neboť za to, že v knihovně v Mladé Vožici objevil rukopis k jednomu z jeho dramát (*El Don Duque de Gandía*), které bylo považováno za ztracené, byl jmenován členem Královské španělské akademie. Paradoxně k tomu přispěl konflikt, který měl Černý v polovině století s nastupující totalitní mocí. V roce 1954 dostal místo na Akademii věd, ale rozhodně ne hodné jeho vědomostem a zkušenostem. Z místa vědeckého pracovníka byl přeřazen do Komise pro soupis rukopisů a právě tehdy objevil již zmíněné Calderónovo dílo.³⁷⁰ Poslední kapitola knihy popisuje básnickou španělskou avantgardu a prózu během první poloviny 20. století. Černý přeložil i Dona Quijota,³⁷¹ napsal předmluvu ke *Kytici ze španělských romancí*³⁷² a dalšímu vydání dona Quijota,³⁷³ (ukončil bych větu, pak..Současně opatřil poznámkami..) poznámkami opatřil několik Calderonových dramát. Dodnes zůstává jedním z mála autorů, kteří dokázali popsat románskou literaturu z tak širokého hlediska.

Eduarda Hodouška (1921-2004) znají všichni především jako plodného překladatele beletrie ze španělštiny. Pozornost si zaslouží ale i jeho přínos na poli literární teorie. Počet knih, které přeložil, se dá počítat na desítky. Chvályhodné je, že téměř ke všem těmto knihám si Hodoušek sám napsal i prology a epilogy, stejně tak opatřil poznámkami ty, u kterých to bylo potřeba. I když nikdy nevydal knihu, která by souhrnně popisovala španělskou literaturu, je jasné, že aby byl schopen kvalitně popsat okolnosti, za kterých vznikaly španělské knihy, které překládal, musel nastudovat stejné množství materiálů jako jiní literární vědci. Pod jeho vedením byl vydán slovník spisovatelů Španělska a Portugalska,³⁷⁴ který dodnes zůstává jediným dílem svého druhu. V roce 1999 bylo, taktéž pod jeho vedením, přepracováno a rozšířeno o životopisy současných španělských autorů.³⁷⁵

³⁷⁰ URL : <http://www.praha6.cz/vaclav_cerny.html> [cit.2009-11-01]

³⁷¹ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1931.

³⁷² *Kytice ze španělských romancí*, Praha 1957.

³⁷³ Miguel de CERVANTES Y SAAVEDRA, *Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha*, Praha 1966.

³⁷⁴ Eduard HODOUŠEK, *Slovník spisovatelů: Španělsko a Portugalsko: literatura španělská, portugalská, katalánská, galicijská, baskická*, Praha 1968.

³⁷⁵ TÝŽ, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1999.

První práci o dějinách španělských překladů do češtiny napsal Miloslav Uličný (1942). Tato kniha³⁷⁶ je seznamem všech doposud přeložených knih španělských a latinskoamerických spisovatelů do češtiny. Celá je psána ve španělštině a kromě nekonečného výčtu chronologicky seřazených děl je doplněna i jasně psanými poznámkami o problematice vzniku některých z nich, ať už z polického hlediska nebo osobních důvodů spisovatele či překladatele. Kniha je přehledně rozdělena na španělskou a hispanoamerickou část, dále pak je próze, poezii a dramatu věnována samostatná kapitola. Stěžejním materiálem pro tuto knihu byla díla Oldřicha Běliče a Josefa Forbelského a mnoho slovníků českých, španělských a hispanoamerických spisovatelů. Uličný se zaměřil na poezii. On sám vydal několik vlastních poetických sbírek. Jeho přičiněním bylo v Čechách vydáno několik výborů španělské poezie. na Karlově Univerzitě přednáší dějiny španělské literatury se speciálním zaměřením na kritiku překladu. On sám překládá díla z angličtiny, španělštiny, italštiny a portugalštiny.³⁷⁷

Jak je patrné z předchozího textu, překladatelství se s literární teorií u mnoha osob prolínalo. Stejně tomu bylo i s hispanistikou a iberoamerikanistikou. Je opravdu málo osobností v české historii, které by se zaměřili výhradně na Španělsko nebo Latinskou Ameriku. Ani Kamil Uhlíř (1923-1983) nebyl výjimkou. Ten svou doktorskou práci zaměřil na to, jak španělská literatura ovlivňuje tu českou,³⁷⁸ ale v dalších letech se odklonil k literatuře hispanoamerické a její teorii. K ryze španělské literatuře se vrátil v knize o Antoniu Machadovi a španělské poezii.³⁷⁹ Další jeho významná díla se týkají literatur argentinské.

Hedvika Vydrová (1939) je další osobností, která se na pomyslném rozcestí rozhodla pro Latinskou Ameriku. Ačkoliv její pozornost byla z počátku zaměřena spíše na španělskou literaturu, od roku 1960 se věnuje hispanoamerickému písemnictví. Společně se španělštinou studovala na filozofické fakultě Karlovy Univerzity ještě francouzštinu, španělskou a hispanoamerickou literaturu pak na zahraničních univerzitách. Jako asistentka na katedrách španělského jazyka působila v Praze a Bratislavě. Dodnes je členkou mnoha spolků a sdružení zaměřených na romanistiku. Před tím, než se přiklonila k literatuře Latinské Ameriky, zabývala se dějinami

³⁷⁶ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005.

³⁷⁷ TAMTÉŽ

³⁷⁸ Kamil UHLÍŘ, *Španělsko v tvorbě Julia Zeyera*, Praha 1949.

³⁷⁹ TÝŽ, *Antonio Machado: jeho tvorba v letech 1900-1917 a některé problémy španělské poezie na počátku 20. století*, Praha 1960.

španělské literatury v 19. a 20. století.³⁸⁰ Vydrová napsala velké množství studijních textů pro vysokoškolské posluchače španělské a hispanoamerické literatury.

Anna Mohaplová (1934) se také zaměřila na španělskou literaturu. Její tvorba však neměla takový přínos jako osobností výše zmíněných. V roce 1988 vydala útlou antologii španělského románu.³⁸¹ Její další vysokoškolská učebnice byla zaměřena na španělskou literaturu do 17. století.³⁸² Krom toho spolupracovala na několika učebnicích pro studenty španělštiny a vydala jazykového průvodce.

Výše zmínění autoři uveřejňovali své příspěvky v různých odborných časopisech nebo sbornících a přispívali též do ročenky *Iberoamericana Pragensia*. Dále se na ročence podíleli také Jarmila Jandová, Zdeněk Hampl, František Vrhel, Anna Mištinová, Emil Volek, Helena Zbudilová nebo Nelida Noskovičová.

³⁸⁰ Miloslav ULIČNÝ, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005.

³⁸¹ Anna MOHAPLOVÁ, *Antologie ze současného španělského románu 1*, Olomouc 1988.

³⁸² TÁŽ, *La literatura española desde las orígenes hasta el siglo XVII*, Olomouc 1994.

ZÁVĚR

V diplomové práci se autorka rozhodla postupovat od obecného ke konkrétnímu, proto je v první kapitole nazíráno na hispanistiku jako na vědu obecně a až v následujících kapitolách jsou jednotlivá odvětví zpracována samostatně. Autorka se pokusila přijít na to, od jaké doby lze vlastně mluvit o hispanistice, kdo byli její zakladatelé, a co vůbec upoutalo pozornost těchto lidí. Zjistila, že hispanistika má své kořeny na počátku 20. století. První organizovanou skupinou byli lidé okolo Jaroslava Lenze, kteří v roce 1918 založili Španělský kroužek a šířili španělskou kulturu v Československu. Jan Rudolf Slabý v té době vedl první kurzy španělského jazyka. Důležitým mezníkem pak byla léta 1927-1933, kdy působil Vlastimil Kybal jako velvyslanec ve Španělsku. Kromě napsání první publikace odhalující alespoň část španělské historie, se zásadním způsobem podílel na šíření španělštiny na vysokých školách. Autorka dále přišla na to, že pro rozvoj hispanistiky na akademické půdě byl důležitou postavou Španěl Francisco Javier Fariña y Alonso. Zvědavost českých obyvatel umocnila ve třicátých letech španělská občanská válka a na podporu španělského lidu v roce 1937 vznikla Společnost přátel demokratického Španělska. Ta se snažila podat pravdivý obraz o politické situaci ve Španělsku. Druhá světová válka pak přerušila kontakty mezi oběma zeměmi. Boom naopak nastal v roce 1967, kdy bylo založeno Středisko Iberoamerických studií. Od té doby jsou všichni hispanisté úzce či vzdáleně s tímto střediskem spjati. Jeho členové jsou jak vysokoškolští profesori tak vědci nebo zájemci o postgraduální studium. Dalším mezníkem je rok 1989, po kterém se zájemcům o studium španělštiny otevřeli dveře i na dalších českých univerzitách. V roce 2005 byl v Praze otevřen Instituto Cervantes.

Kapitoly, které následují, jsou věnovány jednotlivým oborům. Hranice mezi nimi se někdy stírá. Literární kritik byl často i překladatelem, stejně jako nebylo neobvyklé, že historik zpracoval nějakou kapitolu ze španělské literatury. Redakci každé kapitoly předcházelo pátrání v knihovnách, zejména pak v Národní knihovně v Praze, Městské knihovně v Praze a knihovně filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Mnohdy byly velice užitečnými pomocníky úvody a závěry některých knih nejen o španělské historii. Několik důležitých publikací bylo objeveno v seznamu literatury u různých učebnic nebo slovníků.

V kapitole o překladatelích a překládaných dílech si autorka vytyčila za cíl chronologicky zmapovat výskyt děl španělských autorů v českém jazyce. Tato kapitola je nejobsáhlejší, neboť historie překladů je nejstarším článkem pomyslného řetězu. K lepší orientaci mezi překlady posloužily přehledy, které si autorka sama na základě prostudované literatury a návštěvách několika knihoven sestavila. Někdy bylo obtížné se dopátrat přesných dat vydání, neboť první překlady se u nás objevily před necelými dvěmi sty lety. Takové originály jsou uloženy v archívech a k dispozici jsou poskytovány pouze jejich naskenované, často nečitelné kopie. Mnoho exemplářů také nemělo datum vydání nebo jiný podstatný údaj. O některých se autorka dověděla pouze prostřednictvím jiných publikací, ale jejich originály se nedochovaly. Knihy vydané po přelomu 19. a 20. století nebylo již tak těžké sehnat. Drtivá většina z nich je přístupná ve studovně v pražském Klementinu. Tato kapitola se zabývala i osobnostmi překladatelů. Překladačství nebylo až do konce 19. století výdělečnou činností. Ti, kdo v té době překládali, byli povětšinou samotní spisovatelé, kteří toužili po jakémsi propojení Evropy prostřednictvím literatury. Mnohým z nich bylo v pozdější době vytýkáno, že jejich překlady nebyly úplné, upravené a někdy dokonce obsahovaly pasáže zcela vymyšlené. Autorka jim nicméně přikládá velkou důležitost, protože právě úsilí těchto osobností a jejich díla, ačkoliv někdy ne úplně zdařilá, byly základem pro vznik hispanistiky. S postupem času překladů přibývalo. Bylo to jednak způsobeno tím, že doprava do Španělska byla po technické stránce snazší, a čím dál víc lidí si ze svých cest přiváželo španělské originály, které dále překládaly. Velký vliv zde hrál politický vývoj. Někteří autoři byly po dlouhá desetiletí cenzurováni nebo zcela zakázáni a na českých pultech se objevili až po roce 1989.

Španělskou historii začali historici zpracovávat zhruba v polovině devatenáctého století. Odjeli do Generálního archivu v Simancasu, a tam hledali důkazy o kontaktech Španělska a ostatních zemí Evropy. Na základě těchto bádání vznikaly první publikace o událostech ve španělské historii. Systematicky pak začali historici popisovat dějiny španělského poloostrova až ve 20. století. Nedá se říci, že v té době by někdo byl výhradně překladatelem nebo historikem, zájmy jednotlivých osobností se prolínaly, proto není překvapením, že diplomat psal historické publikace a básníci překládali. Než bylo v druhé polovině 20. století vydáno první dílo, které zahrnovalo kompletní španělskou historii, byly zájemci o dějiny nuceni poskládat si události četbou různých publikací věnovaných konkrétní historické události nebo etapě. Je obdivuhodné, že

některá díla pocházející ze šedesátých nebo sedmdesátých let 20. století zůstávají i dnes, v době počítačových technologií nepřekonána.

Kapitoly o lingvistice a literární vědě jsou ve srovnání s předchozími méně obsáhlé. Autorka nebyla schopna je detailněji zpracovat vzhledem k absenci podkladových materiálů. I přes to se však pokusila alespoň částečně popsat vývoj a nejvýraznější osobnosti těchto odvětví. Lingvisté se nejvíce věnovali jednak vysvětlení zákonitostí španělského jazyka a jednak jej velice často srovnávali s češtinou. V druhé polovině 20. století jsou znatelné tendence vydat učebnice španělštiny ke specializovaným oborům jako hospodářství nebo ekonomika. V současné době je v České republice dostupné obrovské množství učebnic, příruček a slovníků vydávaných přímo ve Španělsku, takže práce českých lingvistů jsou nedobrovolně odsouvány do pozadí.

Ze čtyř odvětví hispanistiky, jimiž se autorka ve své diplomové práci zabývala, je literární věda nejmladší. Okruh osobností, které se jí věnují, je o poznání menší než u jiných hispanistických disciplín. Za její zhruba padesátiletou historii se nejvýznamnějšími stala jména Oldřicha Běliče a Josefa Forbelského.

Po dlouhodobém studování materiálů, které daly vzniknout této práci, došla autorka k závěru, že hlavní publikační základnou českých hispanistů je ročenka *Ibero-americana Pragensia* a hlavním centrem se stalo Středisko Iberoamerikanistických studií filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Diplomandka se ve své práci zaměřila výhradně na 19. a 20. století. Pokud to však bylo potřebné, zmínila i některá díla vydaná ve 21. století. Rozhodně ale práce nezahrnuje vývoj jednotlivých oborů po roce 2000. V posledních letech se hispanistika rozvíjí o poznání rychlejším tempem a zpracování této doby by bylo velice rozsáhlé.

Dle názoru autorky by bylo zajímavé navázat na tuto práci a podrobněji se zaměřit například na ohlas publikací českých hispanistů v zahraničí a samotném Španělsku nebo vypracovat komparaci vývoje hispanistiky v různých evropských státech.

SEZNAM LITERATURY

PRIMÁRNÍ:

- BARTEČEK Ivo - RESKA Jaroslav, *České země a Španělsko. Z dějin česko-španělských vztahů*, Ostrava 1996.
- BĚLIČ Oldřich - FORBELSKÝ Josef, *Dějiny španělské literatury*, Praha 1984.
- BĚLIČ Oldřich, *Dějiny španělské literatury: 1. Literatura rozvitého feudalismu*. Praha 1957.
- BĚLIČ Oldřich, *Španělská literatura*, Praha 1968.
- ČERNÝ Jiří, *Kdo je kdo v dějinách české lingvistiky*, Praha 2008.
- ESTÉBANEZ Calderón Demetrio, *El hispanismo en República checa*, Praha 2000.
- FISCHER Jan Otakar, *Dějiny španělské literatury*, Praha 1951.
- HODOUŠEK Eduard, *Slovník spisovatelů Španělska a Portugalska*, Praha 1968.
- HRBATA František, *La historia moderna de España en la historiografía y el publicismo checos entre las dos guerras mundiales*, Iberoamericana Pragensia 5, 1971, s. 174.
- CHABÁS Juan, *Dějiny španělské literatury*, Praha 1960.
- CHUDOBA Bohdan, *Španělé na Bílé hoře*, 1945.
- ILEK Bohuslav, *Překlad v Československu*, 1982.
- KRČ Eduard, *Španělská sekce*, Romanica Olomoucensia 13, 2004, str. 77-80.
- KUTNAR František – MAREK Jaroslav, *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*, Praha 1997.
- LENZ Jaroslav, *Kulturní styky česko-španělské v zrcadle dějin*, Praha 1930.
- LENZ Jaroslav, *Španělské kulturně-historické památky v Praze*, Praha 1945.
- LEVÝ Jiří, *České teorie překladu*, Praha 1957.
- MOISEENKO Lilia – ROMANOV Juri, *Historia del hispanismo ruso*, Paralelo 50 4, 2007, str. 86-89.
- NOVOTNÝ Miloslav, *España y los países checos en los siglos XVI-XVIII*, Opera romanica 3, 2002, str. 9-26.
- OPATRNÝ Josef, *Kdo byl kdo: čeští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*, Praha 1999.
- POLIŠENSKÝ Josef, *Historia y cultura de España y América Latina. Introducción*, Praha

1972.

POLIŠENSKÝ Josef, Ivo BARTEČEK, *Dějiny Iberského poloostrova do přelomu 19 a 20. století*, Olomouc 2002.

POLIŠENSKÝ Josef, *Úvod do studia dějin Španělska a Portugalska. Do přelomu 19. a 20. století*, Ostrava 1994.

SAWICKI Piotr, *Hispanismo polaco en el cambio de los milenios*, Paralelo 50 2, 2005, str.44-54.

SLABÝ Jan Rudolf, *Checoslovaquia. Su presente. Su pasado. Sus relaciones culturales con España*, Praha 1932.

ŠTĚPÁNEK Pavel - Eva BUKOLSKÁ, *Španělské podobizny*, Praha 1980.

ŠTĚPÁNEK Pavel, *Od Altamiry po Picassa*, Olomouc 2002.

TRUP Ladislav, ŠOLTYS Jaroslav, *Los estudios hispánicos en Eslovaquia*, Paralelo 50 1, Madrid 2004, str. 102-105.

UBIETO ARTETA Antonio, *Dějiny Španělska*, Praha 1995.

ULIČNÝ Miloslav, *Historia de las traducciones checas de literaturas de España e Hispanoamérica*, Praha 2005.

ULIČNÝ Miloslav, *Ještě v 60. letech bylo na Kubě veselo*, Literární noviny, Praha 3.4.2009.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

<http://praga.cervantes.es/cz/default.shtm>

<http://sias.ff.cuni.cz/>

<http://www.aus-ape.wz.cz/Informacion%20AUS/Estatutos.htm>

http://www.europeum.org/disp_article.php?aid=379

http://www.mzv.cz/madrid/cz/bilateralni_vztahy/vztahy_se_spanelskem/index.html

<http://www.psp.cz/eknih/1945pns/stenprot/034schuz/s034001.htm>

http://www.praha6.cz/vaclav_cerny.html

http://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%A1clav_%C4%8Cern%C3%BD

<http://www.obecprekladatelu.cz>

<http://www.phil.muni.cz/rom/erb/3hala-69-opraveno.rtf>

http://leccos.hu.cz/index.php/clanky/pichl__josef_bojislav

<http://www.csvz.cz/kalendar/vyroci14.htm>

<http://www.obecprekladatelu.cz/S/SlabyRudolfJan.htm>

<http://www.osu.cz/ffi/index.php?idc=13460>
<http://www.svetovka.cz/archiv/2007/03-2007-prekl.htm>
http://www.zdravcentra.sk/cps/rde/xbcr/zc/INT2005_08_11.pdf
<http://www.ff.cuni.cz/edice/prilohy/KASPAR-BOHEMIKA/A-summary.doc>
http://en.wikipedia.org/wiki/James_Fitzmaurice-Kelly
<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/419414-lenz-jaroslav-cesky-lekar>
<http://www.knihovnicka.net/autor/31-fischer-jan-otakar/zivotopis-biografie>
<http://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/chudob.html>
<http://www.radio.cz/es/articulo/786>
<http://www.radio.cz/cz/clanek/52375>

SEKUNDÁRNÍ:

ADAM Z VELESLAVÍNA Daniel, *Silva quadrilinguis*, 1598.
ALARCÓN Pedro Antonio de, *Bronislavino štěstí*, Praha 1923.
ALARCÓN Pedro Antonio de, *Krásná mlynářka*, Praha 1891.
ALARCÓN Pedro Antonio de, *Třírohý klobouk*, Praha 1904.
AYALA Ramón Peréz de, *Prometheus*, Brno 1941.
BAĐURA Bohumil, *Styky mezi českým královstvím a Španělskem ve středověku*, Praha 1995-1996.
BAĐURA Bohumil, *Španělsko-americká válka 1898*, Praha 1989.
BAJORA Pío, *Dědičný pan Labrazský*, Praha 1906.
BARTOŠ Lubomír, *Neología en el español actual*, Ostrava 2006.
BĚLIČ Oldřich, *Španělský pikareskní román*, Praha 1963.
BĚLIČ Oldřich, *Vicente Blasco Ibáñez – jeho názory na společnost a jeho umělecká metoda*, Praha 1953.
Bible Kralická 1579-1593, Praha 1913.
BINKOVÁ Simona, *La Problemática de la Etnicidad en el Noroeste Novohispano y la Actitud de los Misioneros Jesuitas de Bohemia, Siglos XVII y XVIII*, Iberoamericana Pragensia15, 1991, s. 171-176.
BLASCO IBÁÑEZ Vicente, *Čtyři příšerní jezdcí z Apokalypsy*, Praha 1923.
BLASCO IBÁÑEZ Vicente, *Vinné sklepy*, Praha 1956.
BOROVIČKA, Josef *Archív v Simancasu - příspěvek ke kritice zpráv španělských vyslanců*, Zprávy zemského archivu Království českého 3, 1910.

- BORTLOVÁ Hana, *Los españoletes checoslovacos – intento de reconstrucción de algunos denominadores comunes de sus vidas*, Ibero-americana Pragensia, Supplementum 20, s.253-270.
- CALDERÓN DE LA BARCA Pedro Antonio, *Srdce náleží Marii. Veliké divadlo světa*, Praha 1868.
- CALDERÓN DE LA BARCA Pedro Antonio, *Život pouhý sen*, Praha 1870.
- CELA Camilo José, *Rodina Pascuala Duarde*, Praha 1960.
- CELA Camilo José, *Úl*, Praha 1968.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Cervantesovy novely*, Praha 1903.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Cesta na Parnas*, Praha 1981.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Cikánečka*, Praha 1944.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Don Quijote de la Mancha*, Praha 1866.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Nowelly*, 1838.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Numancie*, Praha 1962.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *O žárlivém Extremadurci*, Praha 1950.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Příkladné novely*, Praha 1957.
- CERVANTES Y SAAVEDRA Miguel de, *Bláznivý rytíř. Kratochvilné čtení pro lid.*, Praha 1864.
- CIBULA Václav, *Španělské pohádky*, Praha 1984.
- ČAPEK Karel, *Výlet do Španěl*, Praha 1929.
- ČEJKA Josef Radomil, NEBESKÝ Václav Bolemír, *Kytice ze španělských romancí*, Praha 1864.
- ČERMÁK Petr, *Las valencias no verbales en español*, Iberoamericana Pragensia 36, 2002, str. 49-56.
- ČERMÁK PETR, *Acerca de algunas cualidades de los adjetivos valenciales en español*, Iberoamericana Pragensia 33, 1999, str. 37-46.
- ČERNÝ Jiří, *Dějiny lingvistiky*, Olomouc 1996.
- ČERNÝ Václav, *Studie o španělské literatuře*, Praha 2008.
- ČIVRNÝ Lumír, *Španělské romance*, Praha 1938.
- ČIVRNÝ Lumír, *Ty uvězněný strome*, Praha 1964.
- DELIBES Miguel, *Můj synáček Sisí*, Praha 1978.
- DELIBES Miguel, *Pět hodin s Mariem*, Praha 1972.
- DELIBES Miguel, *Podobenství o trosečnickovi*, Praha 1986.
- DELIBES Miguel, *Spor o hlas pana Caya*, Praha 1983.

- DUBSKÝ Josef, *100 španělských obchodních dopisů*, Praha 1947.
- DUBSKÝ Josef, *Učebnice španělského jazyka pro I. a II. ročník vyšších obchodních škol*, Praha 1944.
- DVOŘÁK Max - MATĚJKA Bohuslav, *Soupis památek historických a uměleckých v politickém okrese roudnickém. 2. díl Zámek roudnický*, Praha 1907.
- ECHEGERAY José, *Velký galateo*, Praha 1892.
- ESPRONCEDA José, *Výbor*, Praha 1961.
- FELIU Y CODINA José, *Ta Dolores*, Praha 1906.
- FITZMAURICE-KELLY James, *Dějiny španělské literatury do konce XVIII. století*, Praha 1912.
- FORBELSKÝ Josef - RYOT Jan - HORYNA Mojmír, *Pražské Jezulátko*, Praha 1992.
- FORBELSKÝ Josef, *Pražské Jezulátko*, Praha 1992.
- FRANKLOVÁ Olga, *Poesie hrdinů a světců*, Praha 1943.
- GARCÍA HORTELANO Juan, *Letní bouře*, Praha 1966.
- GINDELY Antonín, *Dějiny českého povstání léta 1618 I-IV*, Praha 1870-1880
- GINDELY Antonín, *Geschichte der Gegenreformation in Böhmen*, Leipzig 1894
- GINDELY Antonín, *Rudolf II. und seine Zeit*, Prag 1863.
- GÓNGORA Y ARGOTE Luis de, *Z pěny zrozená*, Brno 1999.
- HAMPLOVÁ Sylva, *Algunas observaciones acerca de las Perífrasis Modales en Español*, Iberoamericana Pragensia 3, 1969, str. 127-129.
- HAMPLOVÁ Sylva, *Apuntes sobre las formas no personales del verbo español*, Iberoamericana Pragensia 4, 1970, str. 63-73.
- HARTZENBUSCH Juan Eugenio, *Juan z vinic*, Praha 1973.
- Národní archiv Praha, *Sbírka opisů – cizí archivy*, Simancas, kart. 1-4.
- HEIDRICH Oldřich, *Slovníček španělsko-český a česko španělský*, Praha 1917.
- HEINRICH SPRINGER Antonín, *Geschichte des Revolutionszeitalters (1789–1848)*, Prag 1849.
- HERNÁNDEZ Miguel, *Vítr v olivách*, Praha 1975.
- HOLAN Vladimír, *Cestou, Výbor z překladů*, Praha 1962.
- HRBATA František, *El historiador checo Vlastimil Kybal sobre España*, Ibero-americanana pragensia 25, 1991, s. 87-106.
- HRUBÝ Z JELENÍ Zikmund, *Lexicon symphonum*, Basilej 1537.
- CHALOUPECKÝ Václav, *Simancas (stati hejtmana Paldusa a Drů. Kybala a Borovičky o archivu v Simancas)*, Český časopis historický 17, 1911, s.103.

- CHALUPA Jiří, *Don Carlos a ti druzí. Karlistické války ve Španělsku 1833-1936*, Praha 2008.
- CHALUPA Jiří, *Jak umírá diktatura. Pád Frankova režimu ve Španělsku.*, Olomouc 1997.
- CHUDOBA Bohdan, *Jindy a nyní, dějiny českého národa*, Praha 1946
- ILLINGOVÁ Ella, *Jan Jeník rytíř z Bratřic jako historik XVIII. století*, Praha 1951.
- JOHANN VIETZ Karel, *Das Studium der allgemeinen Geschichte nach dem gegenwärtigen Stand der historischen Wissenschaft und Literatur*, Praha 1844.
- KALISTA Zdeněk, *Cesty ve znamení kříže. Dopisy a zprávy českých misionářů 17. a 18. věku ze zámořských krajů*, Praha 1947.
- KALISTA Zdeněk, *Ctihodná Marie Elektra Ježíšova. Po stopách španělské mystiky v českém baroku*, Kostelní Vydří 1992.
- KALISTA Zdeněk, *Čechové, kteří tvořili dějiny světa*, Praha 1939.
- KAŠPAR Oldřich, *České překlady španělské literatury v 16. – 18. století*, Praha 1987.
- KAŠPAR Oldřich, *Jesuitas checos en la Nueva España*, México 1991.
- KAŠPAR Oldřich, *Soupis španělských a portugalských tisků bývalé pražské lobkovické knihovny nyní deponovaných ve Státní knihovně ČSR v Praze*, Praha 1984.
- KAŠPAR Oldřich, *Soupis španělských tisků bývalé zámecké knihovny v Roudnici nad Labem nyní deponovaných ve Státní knihovně ČSR v Praze*, Praha 1983.
- KHOL František, Tadeáš Haenke, jeho život, dílo a listy ze zámořských krajů, Praha 1911.
- KOLUMBUS Kryštof, *Kolumbův lodní deník*, Praha 1942.
- KOMENSKÝ Jan Ámos, *Orbis Sensualium Pictus Quadrilinguis*, Levoča 1685.
- KONRAD Kurt, *Španělské revoluce*, Praha 1937.
- KONRÁDOVÁ Helena, *Relaciones entre España y Checoslovaquia. El comercio en los años cincuenta*, Ibero-americana Pregensia, Supplementum 20, 2007, s.293-306.
- KOŽÍŠEK Antonín Jaroslav, *Španělsko krví zborcené*, Brno 1937.
- KOŽÍŠEK Antonín Jaroslav, *Zakrvácené arény*, Brno 1938.
- KRÁLOVÁ Jana, *Kapitoly ze zvukového rozboru španělštiny*, Praha 1998.
- KRATOCHVÍL Jaroslav, *Barcelona – Valencia – Madrid*, Praha 1937.
- KYBAL Vlastimil, *M. Jan Hus : život a učení. Díl 2, Učení.*, Praha 1923-1931.
- KYBAL Vlastimil, *O Španělsku: cestovní dojmy a úvahy*. Praha 1928.
- KYBAL Vlastimil, *Jindřich IV. a Rudolf II : dvě studie o zahraniční politice Francie a domu rakouského v letech 1592 až 1610*, Praha 1907.

- KYBAL Vlastimil, *Jindřich IV. a Evropa v létech 1609 a 1610 : kritický rozbor pramenů a literatury*, Praha 1909.
- KYBAL Vlastimil, *Velikáni španělských dějin*. Praha 1935.
- KYBAL Vlastimil, *Drobné spisy historické. 1. Z cest a archivů*, Praha 1915
- KYBAL Vlastimil, *Über die Bedeutung des General-Archivs zu Simancas für die neuere Geschichte Österreichs*, Wien 1910.
- Kytice za španělských romancí*, Praha 1957.
- LA SERNA Ramón Gómez de, *Torero*, Praha 1923.
- Lazarillo z Tormesu*, Praha 1953.
- LENZ Jaroslav, *Tři úvahy o pohlavním životě*, Praha 1935.
- LUNA Juan de, *Druhá část Lazarilla z Tormesu*, Praha 1980.
- MANRIQUE Jorge, *Naše životy jsou řeky/Sloky na otcovu smrt*, Kostelní Vydří 1996.
- MAREK Pavel, *La red clientelar en Praga*, in: José Martínez Millán - Maria Antonietta Visceglia (dirs.), *La monarquía de Felipe III I-IV*, Madrid 2008, zde IV. (Los Reinos), s.1349-1373.
- MAREK Pavel, *Klientelní strategie španělských králů na pražském císařském dvoře konce 16. a počátku 17. století*, ČČH 105, 2007, s. 40-89.
- MAREK Pavel, *Patronagepolitik der spanischen Könige Philips II. und Philips III. am Prager Kaiserhof*, in: das Tagungsband zu den Österreichisch-Tschechischen Historikertagen 2006.
- MAREK Pavel, *Los viajes al sur. Sdenco Adalberto Popel de Lobkowicz y sus primeros encuentros con el mundo hispano*, Ibero-america pragensia, Supplementum 20, 2007, s. 119-136.
- MARÍAS José, *Vzpomínejte na mě zítra při bitvě*, Praha 1999.
- MATUTE Ana María, *Luční kobylka*, Praha 1994.
- MIKEŠ Vladimír, *Výbor/José de Espronceda*, Praha 1961.
- MOHAPLOVÁ Anna, *Antologie ze současného španělského románu I*, Olomouc 1988.
- MOLINA Tirso de, *Sevillský svůdce a kamenný host*, Olomouc 1920.
- MORETO Augustýn de, *Donna Diana*, Praha 1868.
- MÜNSTER Sebastian, *Kozmografía Česká*, München 1988.
- NĚMCOVÁ Božena, *La Abvela : cvadros de campesinas costumbres de Bohemia*, Barcelona před r.1925.
- OPATRŇNÝ Josef, *Španělsko a USA v zápase o Kubu*, Praha 1978.
- ORTEGA Y GASSET José, *Vzpouřa davů*, Praha 1993.

- PARDO BAZÁN Emilia, *Uhelný kámen*, Praha 1902
- PARDO BAZÁN Emilia, *Tajemství*, Praha 1907.
- PARDO BAZÁN Emilia, *Na ullojském zámku*, Praha 1916.
- PARDO BAZÁN Emilia, *Karnarská svatá a jiné povídky*, Praha 1896.
- PECHAR Jiří, *Kéž hoří popel můj*, Praha 1967.
- PEKAŘ Josef, *Bílá hora a její příčiny a následky*, Praha 1921.
- PÉREZ GALDÓS Benito , *Dona Perfekta*, Praha 1936.
- PÉREZ GALDÓS Benito , *Generál Juan Martín*, Praha 1953.
- PÉREZ GALDÓS Benito , *Marianela*, Praha 1979.
- PÉREZ GALDÓS Benito , *Mňau*, Praha 1894.
- PÉREZ GALDÓS Benito , *Žebráci*, Praha 1928.
- PÉREZ GALDÓS Benito . *Dona Perfekta*, Praha 1936.
- PÉREZ REVERTE Arturo, *Vlámský obraz*, Frýdek-Místek 1997.
- PÉREZ REVERTE Arturo, *Šermířský mistr*, Frýdek-Místek 1998.
- PIKHART Antonín, *Starošpanělský zpěvník*, Praha 1908.
- PIKHART Antonín, *Španělský sborník*, Praha 1908.
- POLIŠENSKÝ Josef, *Tragic triange. The Netherlands, Spain and Bohemia*, Praha 1991.
- POLIŠENSKÝ Josef, *Třicetiletá válka a evropská krize XVII. století*, Praha 1970.
- POLIŠENSKÝ Josef, *Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Latinské Ameriky*, Praha 1963.
- RODRÍGUEZ Alonso, *Cvičení v Dokonalosti o Cnostech Křesťanských*, 1663.
- RUIZ Juan, *Kniha pravé lásky*, Praha 1979.
- SEGRELLES Vicente, *Zbraně, které zasáhly do vývoje lidstva, 1*, Bratislava 1991.
- SEGRELLES Vicente, *Zbraně, které zasáhly do vývoje lidstva, 2*, Bratislava 1992.
- SEMPRUN George, *Psaní nebo život*, Praha 1997.
- STLOUKAL Karel, *Papežská politika a císařský dvůr pražský na předělu XVI. a XVII. věku*, Praha 1925.
- STÝSKAL Jiří, *La imagen de España en las páginas de la prensa checa durante la primera mitad del siglo XIX.*, Ibero-americana Pragensia, Supplementum 20, 2007, s.181-198.
- ŠAŠEK Z BÍRKOVA Václav, *Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa v letech 1465-1467*, Praha 1951.
- ŠUSTA Josef (ed.), *Dějiny lidstva od pravěku k dnešku*, Praha 1936.
- UHLÍŘ Kamil, *Antonio Machado: jeho tvorba v letech 1900-1917 a některé problémy*

- španělské poezie na počátku 20. století*, Praha 1960.
- UHLÍŘ Kamil, *Španělsko v tvorbě Julia Zeyera*, Praha 1949.
- UNAMUNO Miguel de, *Celý muž*, Praha 1933.
- UNAMUNO Miguel de, *Tragický pocit života v lidech a v národech*, Praha 1927.
- VALLE INCLÁN Ramón de, *Tyran Banderas*, Praha 1956.
- VEGA CARPIO Lope Felix de, *Otrokyně svého milence*, České Budějovice 1942.
- VEGA CARPIO Lope Felix de, *Proč unikáš mi*, Praha 1975.
- VRAŠTIL Josef, *Seznam zámořských misionářů staré české provincie Tovaryšstva Ježíšova*, 1934.
- VURM Filip, *Las relaciones hispano-checoslovacas 1939-1946*, Ibero-americana pragensia, Supplementum 20, 2007, s.287-292.
- ZEYER Julius, *Sor Pascualina*, Barcelona 1927.

Rok vydání	Překladatel	Autor	Titul	Nakladatelství
1831	Tyl, Josef Kajetán	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Presicosa	
1838	Pichl, Josef Bojislav	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Nowelly	Jan Host. Pospíšil, Praha
1841	Tyl, Josef Kajetán	Calderón de la Barca, Pedro	Láska v nárožním domě	
1851	Zahálka, Pawel	Granada, Luis de	Bl. Ludwjka z Granady Rozgjmánj w passiwém týdni, zvlásste prjhodna w Božjm hrobě	Dědictwj Swatojanské
1856	Nebeský, Václav Bolemír		O španělských romancích. S některými ukázkami z ni.	Praha
1864	Pečírka, Josef	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Bláznivý rytíř. Kratochvilné čtení pro lid.	Jaroslav Pospíšil, Praha
1864	Nebeský, Václav Bolemír		Kytice ze španělských romancí	Praha
1866	Pichl, Josef Bojislav	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Don Quijote de la Mancha	I. L. Kober, Praha
1868	Desolda, Jan Nepomuk František	Granada, Luis de	Ctihodného otce Ludwjka Granadského z řádu kazatelského, wúdcce hříssníkúw	Swatojánské Dědictwj, Praha
1868	Stefan, Kristian	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Don Quijote de la Mancha	I. L. Kober, Praha
1868	Stankovský, Josef Jiří	Moreto, Agustín de	Donna Diana	Jaroslav Pospíšil, Praha
1868	Beníšek, V.	Diana, Juan Manuel	Recept proti tchýním	Jaroslav Pospíšil, Praha
1868	Císař, Karel Boromejský	Calderón de la Barca, Pedro	Srdce náleží Marii. Veliké divadlo světa	Praha, náklad vlastní
1870	Stankovský, Josef Jiří	Calderón de la Barca, Pedro	Život pouhý sen	Jaroslav Pospíšil, Praha
1871	Stankovský, Josef Jiří	Calderón de la Barca, Pedro	Lékař své cti	I. L. Kober, Praha
1878	Štolba, Josef	Tamayo y Baus, Manuel (Joaquín Estébanez)	Nové drama	I. L. Kober, Praha
1881	Pohunek, František	Trueba, Antonio de	Vesnické povídky	Cyrilo-metodějské knihkupectví, Praha
1881	Pohunek, František	Trueba, Antonio de	Ofero	Cyrilo-metodějské knihkupectví, Praha
1882	Kubín, J. L.	Trueba, Antonio de	Opilci	nákl. vlastním, Tutnov
1882	Červenka, Jan	Caballero, Fernán	Tři andělské duše	A. Hynek, Praha
1882	Červenka, Jan	Bécquer, Gustavo Adolfo	Legendy	A. Hynek, Praha
1883	Pohunek, František	Caballero, Fernán	Lepší čest než důstojenství	Katol. Spol. tisk, Praha
1884	Hrubý, Timotej	Trueba, Antonio de	Španělské povídky	K. Vačlena, Mladá Boleslav
1885	K. T. K.	Blasco, Eusebio	Kompromitovaná paní	I. L. Kober, Praha
1889	Kubín, J. L.	Caballero, Fernán	Květ zřícenin	nákl. vlastním, Turnov
1891	Vaněk, Jiří	Alarcón, Pedro Antonio de	Krásná mlynářka	Národní tiskárna, Praha
1892	Vodák, Jindřich	Alarcón, Pedro Antonio de	Ježíšek	J. Otto, Praha
1892	Vetti, O. S.	Palacio Valdés, Armando	Marta a Marie	J. Otto, Praha

Příloha: Tabulka – Chronologický přehled českých překladů španělské literatury

1892	Král, Josef	Calderón de la Barca, Pedro	Divotvorný kouzelník	J. Otto, Praha
1892	Vrchlický, Jaroslav	Echegaray, José	Velký Galeotto	Praha, M. Knapp
1892	Šípek, Karel	Alarcón, Pedro Antonio de	Noc Šimona a Judy (Frasquita)	Edvard Beauforta, Praha
1892	Beran, Štěpán	Alarcón, Pedro Antonio de	Soudce své viny	Šašek, Velké Meziříčí
1893	Vetti, O. S.	Alarcón, Pedro Antonio de	Marnotratnice	F. Šimáček, Praha
1893	Vrchlický, Jaroslav	Echegaray, José	Světec či blázen	Jaroslav Pospíšil, Praha
1894	Vrchlický, Jaroslav	Echegaray, José	Mariana	Jaroslav Pospíšil, Praha
1894	Červenka, Jan	Bécquer, Gustavo Adolfo	Paprsek luny a jiné povídky	F. Šimáček, Praha
1894	Kosterka, Hugo	Pardo Bazán, Emilia	Zločin z pověry	J. Otto, Praha
1894	Pikhart, Antonín	Valera, Juan	Doña Luz	F. Šimáček, Praha
1894	Kosterka, Hugo	Pérez Galdós, Benito	Mňau	J. R. Vilímek, Praha
1894	Pikhart, Antonín	Alarcón, Pedro Antonio de	Prorocství a jiné novely	F. Šimáček, Praha
1894	Vetti, O. S.	Alfonso, Luis	Rukavička	F. Šimáček, Praha
1895	Pikhart, Antonín	Valdés, Zahonero, Frontaura	Tři španělské povídky	J. Otto, Praha
1895	Pikhart, Antonín	Altamira, Rafael	Osud	F. Šimáček, Praha
1895	Pikhart, Antonín	Carretero, Tomás	Posvátný úkol	F. Šimáček, Praha
1895	Koudelka, A.	Coloma, Luis	Několik povídek	V. Kotrba, Praha
1895	Novotný, V. Juda,	Ramos Carrión, Miguel	Čarodějka	A. Hynek, Praha
1896	Pikhart, Antonín	Palacio Valdés, Armando	Povídky o dětech	F. Šimáček, Praha
1896	Pikhart, Antonín	Pardo Bazán, Emilia	Karnarská svatá a jiné povídky	J. Otto, Praha
1896	Pikhart, Antonín	Valera, Juan	Zelený pták. Parsondes	F. Šimáček, Praha
1897	Pikhart, Antonín	Coloma, Luis	Byl to světec	F. Šimáček, Praha
1897	Pikhart, Antonín	Pérez Galdós, Benito	Nazarín	F. Šimáček, Praha
1897	Sládek, Josef Václav		Pepita Jiménez, Andalúzský román	J. Otto, Praha
1897	Pikhart, Antonín	Ochoa, Juan	Jeho milovaný žák	F. Šimáček, Praha
1897	Funk, Karel	Urrecha, Federico	Remoque.	J. Otto, Praha
1897	Kabelík, J. V.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Don Quijote de la Mancha	E. Šolc, Telč
1897	Pikhart, Antonín,	Campillo, Narciso del	Douhé noci v Kordově	J. Otto, Praha
1897	Pikhart, Antonín	Coloma, Luis	Maličkostí	F. Šimáček, Praha
1897	Pikhart, Antonín	Martínez Barrionuevo, Manuel	Osud. Slib	J. Otto, Praha
1898	Vrchlický, Jaroslav	Ruiz de Alarcón y Mendoza, José	Lež na lež	
1898	Pikhart, Antonín	Martínez Barrionuevo, Manuel	Spravedlnost	J. Otto, Praha

1898	Pikhart, Antonín	Hurtado de Mendoza, Diego	Lazarillo z Tormesu	J. Otto, Praha
1899	Červenka, Jan	Calderón de la Barca, Pedro	Soudce zalomejský	Alois Wiesner, Praha
1899	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Dáma skřítek	Grosnam a Svoboda, Praha
1899	Pikhart, Antonín	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Důmyslný rytíř Don Qujote de la Mancha	J. Otto, Praha
1899	Šmíd, Václav	Alarcón, Pedro Antonio de	Tvrdohlavec	Národní tiskárna, Praha
1900	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Kvas Baltasarův	Grosman a Svoboda, Praha
1900	Třebský, V. O.	Coloma, Luis	Chyba	V. Kotrba, Praha
1900	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Život je sen	Grosman a Svoboda, Praha
1900	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Lékař své cti	Grosman a Svoboda, Praha
1901	Kučera, Ondřej	Pérez Galdós, Benito	Electra	Karel St. Sokol, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav		Cid v zrcadle španělských romancí. Parafraze.	Bursík a Kohout, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Dcera vzduchu	Grosman a Svoboda, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Posvátný Parnas	Grosman a Svoboda, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Velká Zenobie	Grosman a Svoboda, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Dcera vzduchu	Grosman a Svoboda, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Socha Prometheova	Grosman a Svoboda, Praha
1901	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Korunovaná pokora rostlin	Grosman a Svoboda, Praha
1902	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Dva milenci nebes	Grosman a Svoboda, Praha
1902	Pikhart, Antonín	Pardo Bazán, Emilia	Úhelný kámen	J. Otto, Praha
1902	Šarapatka, Antonín	Caballero, Fernán	Ubohá Dolores	Cyrilo-methodějská knihtiskárna, Praha
1902	Tille, Václav	Manuel Don Juan	Švec a trubadúr	Volné směry, Praha
1902	Tille, Václav	Manuel, Don Juan	Strom Iží. Z knihy Conde Lucanor	Volné směry, Praha
1902	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Moje dáma nade všecko	Grosman a Svoboda, Praha
1902	Pikhart, Antonín	Zorilla y Moral, José	Don Juan Tenorio	J. Otto, Praha
1902	Grossnammová-rodská, L.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Don Quijote z La Manchy	A. Hynek, Praha
1902	A.E.H.	Pardo Bazán, Emilia	Adam a Eva	Nár. tisk. A nakl., Praha
1903	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Velké divadlo světa	Grosman a Svoboda, Praha
1903	Pikhart, Antonín	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Poučné povídky	J. Otto, Praha
1903	Pikhart, Antonín	Blasco Ibáñez Vicente	Chalupa	Máj, Praha
1903	Pikhart, Antonín	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Paní Cornelia	J. Otto, Praha
1903	Pikhart, Antonín	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Cervantesovy novely	J. Otto, Praha

1904	Sládek, Josef Václav	Pérez Galdós, Benito	Marianela	J. Otto, Praha
1904	Pikhart, Antonín	Alarcón, Pedro Antonio de	Třírohý klobouk	J. Otto, Praha
1904	Pikhart, Antonín	Palacio Valdés, Armando	José	J. Otto, Praha
1904	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Vytrvalý princ	Grosman a Svoboda, Praha
1904	Vrchlický, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Očistec svatého Patricia	Grosman a Svoboda, Praha
1906	Kheil, M.	Feliu y Codina, José	Ta Dolores!	F. Šimáček, Praha
1906	Pikhart, Antonín	Bajora y de labraz Nessi, Pío	Dědičný pan Labrazský	J. Otto, Praha
1907	Pikhart, Antonín	Pardo Bazán, Emilia	Tajemství	Národní politika, Praha
1907	Pikhart, Antonín	Blasco Ibáñez, Vicente	Marná chlouba	Máj, Praha
1908	Durych, Jaroslav	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Výkřiky	Revue Meditace, Praha
1908	Pikhart, Antonín		Španělský sborník	J. Otto, Praha
1908	Lachman, K.	Echegaray, José	Mstitel (memento mori!)	M. Knapp, Praha
1908	Pikhart, Antonín		Starošpanělský zpěvník	J. Otto, Praha
1908	Kronus, V.	Coloma, Luis	Různým směrem	V. Kotrba, Praha
1909	Pikhart, Antonín	Vancells y Marqués, José	Obiléné hroby	Národní Politika, Praha
1910	Pikhart, Antonín	Blasco Ibáñez, Vicente	Nahota	Máj, Praha
1910	Vetti, O. S.	Fernando-Bremón, José	Sedm historek v jedné	Benediktánská knihtiskárna, Brno
1910	Slabý, Jan Rudolf	Gual, Adria	Zlomené srdce	Praha
1910	Vetti, O. S.	Trueba, Antonio de	Žena stavitelova	Benediktánská knihtiskárna, Brno
1910	Stenhart, Jan	Valle-Inclán, Ramón María del	Jarní Sonata	Kamilla Neumannová, Praha
1910	Šťastný, A. B.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Bláznivý rytíř Don Quijote de la Mancha	R. Storch, Praha
1911	Janota, Otakar J.	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Výkřiky duše k Bohu	Revue Meditace, Praha
1911	Slabý, Jan Rudolf	Guimera, Ángel	Mladá královna	Praha
1911	Linhart, Rudolf	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Život svaté Terezie z Ježíše. Svěživotopis.	Benediktánská knihtiskárna, Brno
1911	Hikl, Artur	Arroyo Pérez, G.	Svatební dar	J. R. Vilímek, Praha
1911		Valle, Adriano del	Strach	J. R. Vilímek, Praha
1912		Pardo Bazán, Emilia	Velký pátek	J. R. Vilímek, Praha
1912	Křečan, Antonín	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Hlas krve	J. R. Vilímek, Praha
1912	Janota, Otakar J.	Zayas y Sotomayor, María	Pozdě se dochází k poznání	J. R. Vilímek, Praha
1912	Vít, Karel	Palacio Valdés, Armando	Dvě španělské novelly	A. Hynek, Praha
1912	Horký, Pavel	Silva, Ricardo	Naděle doma	J. R. Vilímek, Praha
1912	Votrubová, Jaroslava	Pereda, José María	Do Indie	J. R. Vilímek, Praha

1912	Janota, Otakar J.	Bécquer, Gustavo Adolfo	Pablesk měsíční	J. R. Vilímek, Praha
1913	Pikhart, Antonín	Valle-Inclán, Ramón María del	Don Juan Manuel	J. R. Vilímek, Praha
1913	Janota, Otakar J.	Chaves, Ángel	Bezděky rekem	J. R. Vilímek, Praha
1913		Reyes, Arturo	Svůdná Pepa	J. R. Vilímek, Praha
1913	Pikhart, Antonín	Martínez Barrionuevo, Manuel	Slib	J. R. Vilímek, Praha
1913	Semerád, Zdeněk	Vancells y Marqués, José	Když taje sníh	Semerád, Praha
1914	Drzka, K.	Echegaray, José	Hodinář	J. R. Vilímek, Praha
1914	Bělohávek, V.	Calderón de la Barca, Pedro	První květ Karmélu	Revenue Archa, Prostějov
1914	Drobílek, Eduard	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha	Praha
1915	Janota, Otakar J.	Palacio Valdés, Armando	Hrozný plukovník	J. R. Vilímek, Praha
1916	Bejček, A. V.	Benavente, Jacinto	Vzbuzené zájmy	
1916	Janota, Otakar J.	Altamira, Rafael	Dvojí láska	V. Kotrba, Praha
1916	Kyselý, Bohumil	Montemayor, Jorge de	Velitel tvrze v Aloře	J. R. Vilímek, Praha
1916	Kyselý, Bohumil	Manuel, Don Juan	Děkan a kouzelník	J. R. Vilímek, Praha
1916	Pikhart, Antonín	Pardo Bazán, Emilia	Na ullojském zámku	J. Otto, Praha
1917	Linhart, Rudolf	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Kniha o zakládání	Josef Florian, Stará Říše na Moravě
1917	Bělohávek, P. O.	Calderón de la Barca, Pedro	Věž babylonská	Prostějov
1918	Reynek, Bohuslav	Junoy, José	Joaquín Torres García. Joaquín Sunyer.	M. Florianová, Stará Říše na Moravě
1918	Vít, Karel	Alfonso, Luis	Rukavička a jiné povídky	K. Neubert, Praha
1918	Vít, Karel	Alarcón, Pedro Antonio de	Láska kapitána Venena	K. Neubert, Praha
1918	Janota, Otakar J.	Coloma, Luis	Boy	Praha
1919	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Probuzení Buddhovo	Matička, Břevnov
1919	Vrchlický, Jaroslav	Vega Carpio, Lope Félix de	Sedlák svým pánem	Zora, Praha
1920	Votrubová-Haunerová, M.	Blasco Ibáñez, Vicente	Krev a písek	K. Beníško, Plzeň
1920	Kyselý, Bohumil	Molina, Tirso de	Svůdce Sevillský a Kamenný host	Olomouc
1920	Klásterský, Antonín	Calderón de la Barca, Pedro	Chudý muž musí mít za ušima	M. Knapp, Praha
1921	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Loyola, Ignacio de	Duchovní cvičení sv. ignáce z Loyoly	Hostýn na Moravě
1922	Procházka, Fr. S.	Molina, Tirso de	Don Gil	Unie, Praha
1922	Linhart, Rudolf	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Meditace duše o Bohu	L. Kuncíř, Praha
1923	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Čtyři příšerní jezdci z Apokalypsy	Miloslav Nebeský, Praha
1923	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Loyola, Ignacio de	Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly	Hostýn na Moravě

1923	Slabý, Jan Rudolf	Gómez de la Serna, Ramón	Torero	Praha
1923	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Mare nostrum	Miloslav Nebeský, Praha
1923	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Katedrála	Melantrich, Praha
1923	Vít, Karel	Alarcón, Pedro Antonio de	Bronislavino štěstí	Miloslav Nebeský, Praha
1924	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Květ černé řeky	Miloslav Nebeský, Praha
1924	Kaněra, Lumír	Carretero, José María	Obnažená Virgen	Borský a Šulc, Praha
1924	Švorčík, A.	Pérez, Ruy	Ve výhni. Obraz bojů za svobodu ve Španělsku	Borský a Šulc, Praha
1924	Líkař, Karel	Manuel, Don Juan	Hrabě Lukanor. Příběhy a bajky. Výbor pro mládež	Československá akciová tiskárna
1924	Kosterka, Hugo	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Duchaplný rytíř Don Quijote de la Mancha	Družstevní práce, Praha
1924	Tichý, Otto Albert	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Knih zprávy	Družstvo přátel studia, Praha
1925	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Kurtizána Sonnica	Miloslav Nebeský, Praha
1925	Líkař, Karel	Valera, Juan	Dlouhá Juanita	Československá akciová tiskárna
1925	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Král Alfons XIII. Demaskován	Miloslav Nebeský, Praha
1925	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Nepřátelé žen	Miloslav Nebeský, Praha
1925	Kyselý, Bohumil	Coloma, Luis	Povídky pro děti	Matice cyrilometodějská, Olomouc
1925	Skalický, Jaroslav	Miró, Gabriel	Obrazy z utrpení Páně	M. Florianová, Stará Říše na Moravě
1925	Noska, Jiří	Ciges Aparacio, M.	Pout	Čin, Praha
1925	Kyselý, Bohumil	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Pět mezihér	J. Birnbaum, Brtnice
1926	Skalický, Jaroslav	Gómez de la Serna, Ramón	Zázračný lékař	M. Florianová, Stará Říše na Moravě
1926	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Královna Calafa	Miloslav Nebeský, Praha
1926	Kosterka, Hugo	Alarcón, Pedro Antonio de	Finale z Normy	Národní politika, Praha
1927	Štěpánek, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Mrtví poroučejí	A. Svěcený, Praha
1927		Escalada, N.	Dravá láska	J. Albert, Praha
1927	Jiřina, Václav	Gómez de la Serna, Ramón	Bílá a černá vdova	R. Škeřík, Praha
1927	Kyselý, Bohumil	Isla, José Francisco de	Historie proslulého kaatele Fray Gerundia de Campa	L. Kuncíř, Praha
1927	Jiřina, Václav	Valle-Inclán, Ramón María del	Letní sonata	Mrkvička, Praha
1927	Štěpánek, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Květ májový	A. Svěcený, Praha
1927	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Námořský papež	J. R. Vilímek, Praha
1927	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Ráj žen	Miloslav Nebeský, Praha
1927	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Vinné sklepy	Miloslav Nebeský, Praha
1927	Zaorálek, Jaroslav	Unamuno, Miguel de	Tragický pocit života v lidech a v národech	Rudolf Škeřík, Praha
1928	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Romanopiscova cesta kolem světa	Šolc a Šimáček, Praha

1928	Štěpánek, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Argonauti	Miloslav Nebeský, Praha
1928	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	U nohou Venušiných	J. R. Vilímek, Praha
1928	Kunhlová, Marie Luisa	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Důmyslný rytíř Don Quijoe de la Mancha	I. L. Kober, Praha
1928	Nováková, Mil.	Pérez Galdós, Benito	Žebráci	A. Svěcený, Praha
1928	Jiřina, Václav	Unamuno, Miguel de	Abel Sánchez	O. Štorch-Marién, Praha
1929	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	V zemi umění - Tři měsíce v Itálii	Šolc a Šimáček, Praha
1929	Červenka, Jan	Bécquer, Gustavo Adolfo	Paprsek luny	Šolc a Šimáček, Praha
1929	Weinfurter, Karel	Molinos, Miguel de	Duchovní rádce, který odpoutává duši	Edice Psyche, Praha
1929	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Loyola, Ignacio de	paměti sv. Ignáce z Loyoly	L. Kuncíř, Praha
1930	Bartoš, Jaroslav	Vega Carpio, Lope Félix de	Sedlák svým pánem	Praha
1930	Nezval, Vítězslav	Calderón de la Barca, Pedro	Schovávaná na schodech	F. Borový, Praha
1930	Kyselý, Bohumil	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Hrad nitra čili Komnaty	L. Kuncíř, Praha
1931	Vít, Karel	Blasco Ibáñez, Vicente	Krev a písek	Šolc a Šimáček, Praha
1931	Eger, K.	Espina, Antonio	Luis Candlas, lupič madridský	Česká grafická unie, Praha
1931	Papírníková-Jelínková, J.	Madariaga, Salvador de	Angličané, Francouzi, Španělé	Orbis, Praha
1931	Černý, Václav	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha	Melantrich, Praha
1932	Kyselý, Bohumil	Pardo-Bazán, Emilia	Poklad	V. Kotrba, Praha
1932	Eger, K.	Unamuno, Miguel de	Mír ve válce	Česká grafická unie, Praha
1932	Kubiček, Jindřich	Tenreiro, Ramón María de	Služka Páně	J. Laichter, Praha
1933	Šmíd, Zdeněk	Unamuno, Miguel de	Celý muž	Adolf Synek, Praha
1933	Černý, Václav	Ortega y Gasset, José	Vzpouza davů	Orbis, Praha
1934	Slabý, Jan Rudolf	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Rohánek a Střihánek	V. Čechák, Praha
1935	Peyrová, Růžena	Carretero, José María	Smrtonosný květ	Šolc a Šimáček, Praha
1936	Nováková, Mil.	Pérez Galdós, Benito	Marianela	Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství, Praha
1936	Borecký, Jaromír	Echegaray, José	Šílený bůh	Nakladatelské družstvo Máje v Praze
1936	Borek, Vlastimil	Arconada, César	Rozdělení půdy	Jan Fromek, Praha
1936	Nováková, Mil.	Pérez Galdós, Benito	Doña Perfecta	Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství, Praha
1936	Kolár, Jan	Ortega y Gasset, José	Rozhovory o ženách a lásce	Rudolf Škeřík, Praha
1937	Bart, Ilja	García Lorca, Federico	A v Córdoba umírat	Ústřední dělnické knihkupectví a nakladatelství, Praha
1937	Nechvátal, František	Machado, Antonio	Země Alvergonzálezova	J. Kohoutek, Praha

1937	Nechvátal, František	García Lorca, Federico	Balada na rynečku	Josef Glivický, František Haase, Prostějov, Blansko
1937	Knapp, Viktor	Sender, Ramón J.	Sedm rudých nedělí	Sfinx, B. Janda, Praha
1937	Šmíd, Zdeněk	Unamuno, Miguel de	Španělské essaye	J. V. Pojer, Brno
1937	Antar, J.	Vega Carpio, Lope Félix de	Laurencie - Ovčí pramen	Praha
1937	Flos, J. V.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Rytíř smutné postavy	Státní nakladatelství, Praha
1938	Nechvátal, František		Španělské romance. Hrdinská poezie občanské války	
1938	Čivrný, Lumír		Španělské romance	Praha
1938	Fischerová, Jiřina	Sender, Ramón J.	Z kovadliny kladivo	K. Borecký, Praha
1938	Šmíd, Zdeněk	Ortega y Gasset, José	Smrt a zmrtvýchvstání. Essaye.	J. V. Pojer, Brno
1939	E. M.	Balmes, Jaime Luciano	Umění, jak dojít pravdy	Josef Florian, Stará Říše na Moravě
1939	Šmíd, Zdeněk	Villegas, Antonio de	Příběh o Abindarrázovi a krásné Charifě	J. V. Pojer, Brno
1939	Holan, Vladimír	Góngora y Argote, Luis de	Báje o Ákidu i Galateii	F. Borový, Praha
1939	Slabý, Jan Rudolf	Benavente, Jacinto	Vzbuzené zájmy	Nakladatelské družstvo Máje v Praze
1940	Kosterka, Hugo	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Příběhy Dona Quijota	Orbis, Praha
1940	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Cruz, Juan de la	Výstup na horu Karmel	Dominikánská edice Krystal, Olomouc
1941	Hořejší, Jindřich	Vega Carpio, Lope Félix de	Sedlák svým pánem aneb každý jí svůj marcipán	Novina, Praha
1941	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Loyola, Ignacio de	Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly	Vyšehrad, Praha
1941	Hořejší, Jindřich	Calderón de la Barca, Pedro de	Dáma skřítek	Praha, Lidové divadlo a literárně historická společnost
1941	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Cruz, Juan de la	Temná noc	Dominikánská edice Krystal, Olomouc
1941	Šmíd, Zdeněk	Pérez de Ayala, Ramón	Prometheus	J. V. Pojer, Brno
1942	Walló, Karel Michael	Molina, Tirso de	Sokyně aneb sama sobě sokyní	Českomoravský kompas, Praha
1942	Slabý, Jan Rudolf	Espina, Concha	Čekala jsem na tebe	Vyšehrad, Praha
1942	Walló, Karel Michael	Vega Carpio, Lope Félix de	Otokyně svého milence	Edice zvěrokruh, Budějovice
1942	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Loyola, Ignacio de	Duchovní cvičení sv. Ignáce z Loyoly	Vyšehrad, Praha
1942	Janovský, E.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	O žárlivém Extremadurci	J. Podroužek, Praha
1942	Brechensbauer, Jan	Colón, Cristóbal	Kolumbův lodní deník	Novina, Praha
1942	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Cruz, Juan de la	Duchovní píseň	Dominikánská edice Krystal, Olomouc
1943	Franková, Olga		Poesie hrdinů a světců. Literárně historická studie.	L. Mazáč, Praha
1944	Šmíd, Zdeněk	Azorín	Zavřený dům	J. V. Pojer, Brno

1944	Janovský, E.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Cikánečka	Jaroslav Podroužek, Praha
1945	Lorenc, Zdeněk		Básně Federica Garcíi Lorky	K.Marel, Praha
1946	Hořejší, Jindřich	García Lorca, Federico	Krvavá svatba	Družstvo Dílo, Praha
1946	Nechvátal, František	García Lorca, Federico	Cikánské romance	Svoboda, Praha
1946	Tůma, Mirko	Calderón de la Barca, Pedro	Rychtář zalamejský	J. Pávek, Praha
1946	Florian, Josef	Balmes, Jaime Luciano	Filosofie budoucnosti	Josef Florian, Stará Říše na Moravě
1946	Šmíd, Zdeněk	Góngora y Argote, Luis de	Z pěny zrozená	Toužimský a Moravec, Praha
1947	Šmíd, Zdeněk	Alarcón, Pedro Antonio de	Třírohý klobouk	Vilém Šmidt, Praha
1947	Miklík, Konstantin	Balmes, Jaime Luciano	Katechismus základních pravd	Brno
1947	Ovečka, Jaroslav Štěpán	Cruz, Juan de la	Plamen lásky žhavý	Dominikánská edice krystal, Olomouc
1947	Nechávta, František		Slova v ohni. Básníci bojujícího Španělska	Svoboda, Praha
1947	Kytka, Antonín	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Tři komedie	
1947	Florian, Josef	Balmes, Jaime Luciano	Lroterop aneb umění, jak dospěti pravdy	Cyrilo-Methodějská nakladatelství Gustava Francla, Praha
1947		Cruz, Juan de la	Duše láskou vzňatá	Edice Krystal, Valašské Meziříčí
1948	Durych, Bohuslav	Balmes, Jaime Luciano	Protestantismus a katolicismus v jejich poměru k evropské ci vilizaci	Stará Říše na Moravě
1948	Prokopová, Libuše	Mora, Constancia de la	Život, ne smrt	Práce, Praha
1948	Durych, Bohuslav	Balmes, Jaime Luciano	Protestantismus a katolicismus v jejich poměru k evropské civilizaci	Stará Říše na Moravě
1949	Nechvátal, František	García Lorca, Federico	Básník v Novém Yorku	Svoboda, Praha
1949	Fischer, Jan Otakar	Arconada, César M.	Řeka Tajo	Svoboda, Praha
1949	Knapp, Viktor	Sender, Ramón	Chmurná svatba	ELK, Praha
1950	Janovský, E.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Cikánečka	Svoboda, Praha
1950	Kosterka, Hugo	Cervantes y Saavedra, Miguel de	O nerozvážném zvědavci	Československý spisovatel, Praha
1951	Uhlíř, Kamil	Herrera Petere, José	Vrcholky Extremadury	Naše vojsko, Praha
1952	Hořejší, Jindřich	Calderón de la Barca, Pedro	Dáma skřítek	
1952	Ornest, Ota	Vega Carpio, Lope Félix de	Pes na seně, aneb hraběnka a její sekretář	ČDLJ, Praha
1952	Fischer, Jan Otakar	Vega Carpio, Lope Félix de	Ovčí pramen	Osvěta, Praha
1952	Fischer, Otakar	Vega Carpio, Lope Félix de	Vzbušení na vsi	ČDLJ, Praha
1952	Šmíd, Zdeněk	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha	Vyšehrad, Praha
1952	Pokorný, Jaroslav	Vega Carpio, Lope Félix de	Ovčí pramen	Osvěta, Praha
1953	Kvapilová, Jarmila	Pérez Galdós, Benito	Generál Juan Martín	Naše vojsko, Praha
1953	Bělič, Oldřich		Život Lazarilla z Tormesu, jeho příhody a nehody	SNKLHU, Praha

1953	Hořejší, Jindřich	Calderón de la Barca, Pedro	Zalamejský sudí	ČDLJ, Praha
1953	Fischer, Jan F.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Lišák Pedro	ČDLJ, Praha
1954	Gel, František	Casas, Bartolomé de las	O zemích indijských pustošení a vyliďňování zpráva nejstručnější	Lidová demokracie, Praha
1954	Kvapilová-Pilzová, Jarmila	Rodríguez, Antonio	Neplodný mrak	SNKLHU, Praha
1954	Walló, Karel Michael	Vega Carpio, Lope Félix de	Fuente ovejuna	ČDLJ, Praha
1954	Dvořák, Vladimír	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Sto dukátů za Juana	ČDLJ, Praha
1954	Hrubín, František	Vega Carpio, Lope Félix de	Dívka se žbánem	ČDLJ, Praha
1954	Fischer, Jan F.	Vega Carpio, Lope Félix de	Chytrá milenka	ČDLJ, Praha
1954	Businský, Vladimír	Ruiz de Alarcón y Mendoza	Podezřelá pravda	ČDLJ, Praha
1954	Walló, Karel Michael	Molina, Tirso de	Don Gil, modrý kavalír	ČDLJ, Praha
1955	Cibula, Václav	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Bdělý strážný	Naše vojsko, Praha
1955	Svobodová, Marcela	Pérez Galdós, Benito	Zaragoza	SNKLHU, Praha
1955	Beková, Věra	Vega Carpio, Lope Félix de	Lest a láska	ČDLJ, Praha
1955	Koldasová, A.	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Jeskyně u Salamanky - Žárlivý stařec	ČDLJ, Praha
1955	Šmíd, Zdeněk	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha	SNKLHU, Praha
1955	Černý, Jindřich	Molina, Tirso de	Zbožná Marta	ČDLJ, Praha
1956	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Cikánské romance	SNKLHU, Praha
1956	Černý, Jindřich	Calderón de la Barca, Pedro	Chudás ať má za ušima	ČDLJ, Praha
1956	Cibula, Václav	Blasco Ibánéz, Vicente	Vinné sklepy	SNKLHU, Praha
1956	Fischer, Jan	Vega Carpio, Lope Félix de	Zázračný pramen madridský	ČDLJ, Praha
1956	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Čarokrásná ševcová	Dilia, Praha
1956	Heller, Miroslav	García Lorca, Federico	Dům Doni Bernardy	
1956	Bělič, Oldřich	Valle-Inclán, Ramón María del	Tyran Banderas	SNKLHU, Praha
1956	Piřha, Bruno	Doínguez Benavides, Manuel	Poslední pirát Středozevního moře	Melantrich, Praha
1957	Šmíd, Zdeněk	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Příkladné novely	SNKLHU, Praha
1957	Hvížďala, Vladimír	Casona, Alejandro	Stromy umírají vstoje	Dilia, Praha
1957	Hvížďala, Vladimír	Calderón de la Barca, Pedro	Chudás, ať má za ušima	Orbis, Praha
1957		Vega Carpio, Lope Félix de	Podřezaný aneb jez a pij co hrdlo ráčí, hrdlo však měj radši	Naše vojsko, Praha
1957	Horáček, Vladimír	Cervantes y Saavedra, Miguel de	O žárlivém starochovi	Naše vojsko, Praha
1957	Walló, Karel Michael	Molina, Tirso de	Sokyně aneb Sama sobě sokyní	Dilia, Praha
1957	Hodoušek, Eduard	Quevedo, Francisco de	Život rošťáka	SNKLHU, Praha

1957	Hodoušek, Eduard	Rojas, Fernando de	Celestina	Dilia, Praha
1957	Walló, Karel Michael	Vega Carpio, Lope Félix de	Až k smrti milovat	Dilia, Praha
1957	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Mariana Pinedová	Dilia, Praha
1957	Fischer, Jan	Molina, Triso de	Zbožná Marta	Orbis, Praha
1957	Černý, Jindřich	Calderón del a Barca, Pedro	Chudšas ať má za ušima	Orbis, Praha
1957	Fischer, Jan	Molina, Tirso de	Zbožná Marta	ČDLJ, Praha
1957	Walló, Karel Michael	Vega Carpio, Lope Félix de	Vdova z Valencie	ČDLJ, Praha
1957	Čivrný, Lumír	Alberti, Rafael	Rozkvetlý jetelíček	Dilia, Praha
1957	Čivrný, Lumír	Alberti, Rafael	Čiré jako voda	SNKLHU, Praha
1957	Walló, Karel Michael	Vega Carpio, Lope Félix de	Učitel tance	ČDLJ, Praha
1957	Walló, Karel Michael	Vega Carpio, Lope Félix de	Až k smrti milovat	ČDLJ, Praha
1957	Walló, Karel Michael	Calderón de la Barca, Pedro	Dcera vichřice	ČDLJ, Praha
1958	Hořejší, Jindřich	Calderón de la Barca, Pedro	Život je sen	Dilia, Praha
1958	Bezděková, Eva	Calderón de la Barca	Moje dáma nade všecko	Dilia, Praha
1958	Šmíd, Zdeněk	Alarcón, Pedro Antonio de	Třírohý klobouk	SNKLHU, Praha
1958	Cibula, Václav	Castro, Ernesto L.	Ostrované	SNKHLU, Praha
1958	Bělič, Oldřich	Colón, Cristóbal	Cesty Kryštofa Kolumba. Deníky, Listy, Dokumenty.	Orbis, Praha
1958	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Dramata	SNKLHU, Praha
1958	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Pláňka	Dilia, Praha
1958	Hvížďala, Vladimír	Casona, Alejandro	Jitřní paní	Dilia, Praha
1958	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Krvavá svatba	Dilia, Praha
1959	Hodoušek, Eduard	Pérez Galdós, Benito	Doña Perfecta	Mladá Fronta, Praha
1959	Šmíd, Zdeněk	Casona, Alejandro	Pět aktovek	Dilia, Praha
1959	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Neprovdaná paní Rosita neboli Mluva květů	Dilia, Praha
1959	Hvížďala, Vladimír	Vega Carpio, Lope Félix de	Zázračný kavalír	Dilia, Praha
1959	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Lyrika	SNKLHU, Praha
1959	Prokopová, Libuše	Goytisoló, Juan	Cirkus	Odeon, Praha
1959	Pokorný, Jaroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Zalamejský rychtář	Dilia, Praha
1959	Šmíd, Zdeněk	Casona, Alejandro	Sedm výkřiků na moři	Dilia, Praha
1959	Šmíd, Zdeněk	Casona, Alejandro	Inés de Castro	Dilia, Praha
1960	Čivrný, Lumír	Chabás, Juan	Dějiny španělské literatury	SNKLHU, Praha
1960	Bělič, Oldřich	Chabás, Juan	Dějiny španělské literatury	SNKLHU, Praha

1960	Hodoušek, Eduard	Alas, Leopoldo (Clarín)	Doña Berta	Československý spisovatel, Praha
1960	Kvapilová-Pilzová, Jarmila	Cela, Camilo José	Rodina Pascuala Duarta	SNKLHU, Praha
1960	Hvížďala, Vladimír	Mihura, Miguel	Florita jde do světa	Praha
1960	Čivrný, Lumír		Španělsko, tobě	Mladá Fronta, Praha
1960	Čivrný, Lumír	Otero, Blas de	Režný vítr	SNKLHU, Praha
1961	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Písně na andaluzskou notu	Mladá Fronta, Praha
1961	Nechvátal, František	Jiménez, Juan Ramón	Stříbrák a já. Andaluská elegie 1907-1916	Státní nakladatelství dětské knihy, Praha
1961	Šmíd, Zdeněk	Casona, Alejandro	Inés de Castro	Dilia, Praha
1961	Hořejší, Jindřich	Vega Carpio, Lope Félix de	Láska másvé klíče	Dilia, Praha
1961	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	V zahradě jsou s láskou svou Don Perlimplín s Belisou	Dilia, Praha
1961	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Dům Bernardy Albové	Dilia, Praha
1961	Mikeš, Vladimír	Espronceda, José de	Výbor	Mladá fronta, Praha
1961	Kult, Luděk	Manuel, Don Juan	Hrabě Lucanor	SNKLHU, Praha
1962	Slavík, Jan	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Numancie	SNKLU, Praha
1962	Forbelský, Josef	Goytisolo, Juan	Nijarské úhory	SNKLHU, Praha
1962	Frynta, Emanuel	Vega Carpio, Lope Félix de	Zahradníkův pes	SNKLU, Praha
1962	Forbelský, Josef	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Numancie	SNKLU, Praha
1962	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	V zahradě jsou s láskou svou Don Perlimplín s Belisou	SNKLU, Praha
1962	Holan, Vladimír		Cestou. Výbor z překladů	SNKLU, Praha
1962	Hvížďala, Vladimír	Cervantes y Saavedra, Miquel de	Pedro de Urdemalas	SNKLU, Praha
1962	Veselý, Miloš	López Pacheco, Jesús	Svatyně bez Bohů	SNKLU, Praha
1962	Landovský, Vladimír	López Salinas, Armando	Šachta	SNPL, Praha
1962	Vladislav, Jan	Machado, Antonio	Kastilské pláně	SNKLU, Praha
1962	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Dramata a próza. V zahradě jsou s láskou svou don Perlimpím s Belisou	SNKLU, Praha
1962	Skála, Pavel	Vega Carpio, Lope Félix de	Učitel tance	Dilia, Praha
1962	Cibula, Václav	Goytisolo, Juan	Svátky	SNKLU, Praha
1963	Čivrný, Lumír	Vega Carpio, Lope Félix de	Svádna Fenisa	Dilia, Praha
1963	Čermák, Josef	Casona, Alejandro	Sebevraždy na jaře zakázány	Dilia, Praha
1963	Landovský, Vladimír	Goytisolo, Juan	Spodina	SNKLU, Praha
1963	Hvížďala, Vladimír	Bardem, Juan Antonio	Hlavní třída	Odeon, Praha
1963	Mikeš, Vladimír	Quevedo, Francisco de	Kruté sny	Mladá fronta, Praha

1963	Čivrný, Lumír	Zalmea, Jorge	Velký Burundun Burunda zemřel	SNKLU, Praha
1964	Cibula, Václav	Alemán, Mateo	Dobrodružný život Guzmána z Alfarache	SNKLU, Praha
1964	Čivrný, Lumír		Ty uvězněný strome	Československý spisovatel, Praha
1964	Šrámek, Vladimír	Zorilla, Juan	Don Juan Tenorio	Dilia, Praha
1964	Veselý, Miloš	Matute, Ana María	Mrtvé děti	SNKLU, Praha
1964	Čivrný, Lumír	Alberti, Rafael	Válečná noc v muzeu Prado	Dilia, Praha
1964	Fischer, Jan Otakar	Arconada, César Muñoz	Řeka Tajo	SNKLU, Praha
1964	Hodoušek, Eduard	Vidal Cadellans, José	Nebyl náš	SNKLU, Praha
1966	Vrba, František	Vega Carpio, Lope Félix de	Vzbouření v blázinci	Dilia, Praha
1966	Hvízdala, Vladimír	Sainz, Hermógenes	Dyonisio	Československý rozhlas, Praha
1966	Prokopová, Libuše	García Hortelano, Juan	Letní bouře	Odeon, Praha
1966	Forbelský, Josef	Martín Santos, Luis	Doba ticha	Odeon, Praha
1967	Pechar, Jiří		Kéž hoří popel můj	Praha
1967	Hvízdala, Vladimír	Unamuno, Miquel de	Bratr Juan neboli svět je divadlo	Dilia, Praha
1968	Bezděková, Eva	Arrabal, Fernando	Hřbitov aut	Dilia, Praha
1968	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Krvavá svatba	Odeon, Praha
1968	Konůpek, Jiří	Arrabal, Fernando	Panické divadlo	Dilia, Praha
1968	Veselý, Miloš	Caballero Bonald, José	Dvy dny v září	Odeon, Praha
1968	Ondrušková, Alena	Cela, Camilo José	Úl	Odeon, Praha
1969	Čivrný, Lumír	Aub, Max	Nebožtíci	Dilia, Praha
1969	Forbelský, Josef	Gómez de la Serna, Ramón	Co vykřikují věci	Odeon, Praha
1969	Králíček, Vladimír	Blasco Ibáñez, Vicente	Krev a písek	Odeon, Praha
1969	Ondrušková, Alena	Aldecoa, Ignacio	Budoucnost není tak černá	Odeon, Praha
1969	Mikeš, Vladimír	Calderón de la Barca, Pedro	Život je sen	Praha
1969	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Zelený vítr	Československý spisovatel, Praha
1969	Forbelský, Josef	Ortega y Gasset, José	Úkol naší doby	Mladá fronta, Praha
1970	Hiršal, Josef	Góngora y Argote, Luis de	Samoty	Odeon, Praha
1970	Schejbal, Jan	Calders, Pere	Čára a přání	Světová literatura, Praha
1970	Vadlejchová, Ivana	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Zázračné divadlo	Dilia, Praha
1970	Rychlíková, Olga	Baroja y Nessi, Pío	Boj o život. Lačnost - Verbež - Rudá jitřenka	Odeon, Praha
1970	Čivrný, Lumír	García Lorca, Federico	Dům Doni Bernardy	Praha, Dilia
1970	Jemelka, Jaroslav	Xérez, Francisco de	Pravdivá zpráva o dybytí Peru a provincie Cuzca	Mladá fronta, Praha

1971	Forbelský, Josef	Góngora y Argote, Luis de	Samoty	Odeon, Praha
1971	Makarius, Jan	Vilalta, Maruxa	Jako dva holoubci, jako dvě hrdličky	Dilia, Praha
1971	Ondrušková, Alena	Unamuno, Miguel de	MIha	Odeon, Praha
1971	Schejbal, Jan		Jen prostý verš	Světová literatura, Praha
1971	Urban, Vít	Juan Arbó, Sebastián	Cervantes	Odeon, Praha
1972	Posseltová, Hana	Casona, Alejandro	Dům se sedmi balkóny	Dilia, Praha
1972	Toušková, Jana	Delibes, Miguel	Pět hodin s Mariem	Vyšehrad, Praha
1972	Novotná, Jana	Delibes, Miguel	Pět hodin s Mariem	Vyšehrad, Praha
1972	Forbelský, Josef	Delibes, Miquel	Lovcův deník	Odeon, Praha
1972	Mikeš, Vladimír	Nicola, Juan	Kdo bere, má za tři	Dilia, Praha
1972	Králíček, Vladimír	Lera, Ángel María de	Fanfáry strachu	Odeon, Praha
1973	Uldrichová, Věra	García Lorca, Federico	Úžasná ševcová	Dilia, Praha
1973	Posseltová, Hana	Casona, Alejandro	Jitřní paní	Dilia, Praha
1973	Ondrušková, Alena	Matute, Ana María	Kramáři	Odeon, Praha
1973	Makarius, Jan	Buero Vallejo, Antonio	Spánek rozumu	Dilia, Praha
1973	Cvak, Ladislav	Hartzenbusch, Juan Eugenio	Juan z vinic	Dilia, Praha
1973	Schejbal, Jan		Letizia a jiné katalánské povídky	Světová literatura, Praha
1973	Makarius, Jan	Buero Vallejo, Antonio	Příběh jednoho schodiště	Dilia, Praha
1973	Vadlejchová, Ivana	García Lorca, Federico	Yerma	Dilia, Praha
1973	Uldrichová, Věra	García Lorca, Federico	Dům Bernardy Alby	Dilia, Praha
1974	Kult, Luděk	Ordóněz de Montalvo, Garci	Příběhy chrabrého rytíře Amadise Waleského	Odeon, Praha
1974	Suchý, Josef	García Lorca, Federico	Mariana Pinedová	Dilia, Praha
1974	Rychlíková, Olga	Rubio, Rodrigo	Břemeno lásky	Práce, Praha
1975	Nezval, íVtězslav	Calderón de la Barca	Veselohra s dvojníkem	Olomouc
1975	Posseltová, Hana	Casona, Alejandro	Stromy umírají vstoje	Dilia, Praha
1975	Mikeš, Vladimír	Vega Carpio, Lope Félix de	Proč unikáš mi	Mladá fronta, Praha
1975	Calábková, Blanka	Solís, Ramón	Když kohout zakdáká	Práce, Praha
1975	Mikeš, Vladimír	Hernández, Miguel	Vítr v olivách	Odeon, Praha
1975	Vrhel, František	Cabot, José Tomás	Popravčí četa	Odeon, Praha
1975	Forbelský, Josef	Valle-Inclán, Ramón del	Barbarská elegie	Odeon, Praha
1976	Vadlejchová, Ivana	Valle-Inclán, Ramón de	Zázračná slova	Dilia, Praha
1976	Cvak, Ladislav	Sastre, Alfonso	Temné řemeslo	Dilia, Praha

1976	Ondrušková, Alena	Pinilla, Ramiro	Slepí mravenci	Československý spisovatel, Praha
1976	Schejbal, Jan		Verše lásky a loučení	Odeon, Praha
1976	Makarius, Jan	Sastre, Alfonso	V pasti	Dilia, Praha
1976	Makarius, Jan	Mihura, Miguel	Maribel a podivná rodina	Dilia, Praha
1976	Ondrušková, Alena	Matute, Ana María	Černý pasažér z Odyssea	Albatros, Praha
1977	Kvapilová, Jarmila	Cela, Camilo José	Větrný mlýn	Odeon, Praha
1977	Uličný, Miroslav	Lamberg, Fernando	Dámy a pánové	Světová literatura, Praha
1977	Koutný, Petr	García pavón, Francisco	Předtucha komisaře Plinia	Odeon, Praha
1977	Vadlejchová, Ivana	Valle Inclán, Ramón del	Zázračná slova	Praha, Dilia
1977	Vladislav, Jan	Pi Joan, José	Dějiny umění II	Odeon, Praha
1977	Ondrušková, Alena	Cela, Camilo José	Větrný mlýn	Odeon, Praha
1977	Forbelský, Josef	Cela, Camilo José	Nové příhody a nehody Lazarilla z Tormesu	Odeon, Praha
1977	Hodoušek, Eduard	Cela, Camilo José	Větrný mlýn	Odeon, Praha
1977	Forbelský, Josef	Jiménez Lozano, José	Historie jednoho podzimu	Vyšehrad, Praha
1977	Housková, Anna	Olmo, Lauro	Vyznamenání	Dilia, Praha
1977	Šmíd, Zdeněk	Baroja, Pío	Sedm záhad	Svoboda, Praha
1977	Cvak, Ladislav	Buero Vallejo, Antonio	Druhý příběh	Dilia, Praha
1977	Cvak, Ladislav	Buero Vallejo, Antonio	Nadace	Dilia, Praha
1978	Vadlejchová, Ivana	García Lorca, Federico	Dům Bernardy Alby	Kladno-Mladá Boleslav
1978	Rychlíková, Olga	Delibes, Miguel	Můj synáček Sisí	Odeon, Praha
1978	Pechar, Jiří	Garrido, Alfonso Martínez	Strach a naděje	Odeon, Praha
1978	Cibula, Václav		Cid a jeho věrní. Hrdinské zpěvy starého Španělska	Albatros, Praha
1978	Prokopová, Libuše	Gudiol, José	Velázquez	Odeon, Praha
1978	Hodoušek, Eduard	Prada Oporeza, Renato	Úsvit	Melantrich, Praha
1978	Lebduška, Jiří	Vega Carpio, Lope Félix de	Přemysl Otakar II.	Dilia, Praha
1978	Vadlejchová, Ivana	García Lorca, Federico	Dům Bernardy Alby	Dilia, Praha
1978	Prokopová, Libuše	Gómez de Avellaneda, Gertrudis	Dopisy sevillskému příteli	Odeon, Praha
1978	Cvak, Ladislav	Vega Carpio, Lope Félix de	Odstrčený nápadník	Dilia, Praha
1979	Schejbal, Jan	Pi Joan, José	Dějiny umění III	Odeon, Praha
1979	Přidal, Antonín	Ruiz, Juan	Knihy pravé lásky	Odeon, Praha
1979	Haringová, Eva	Arrabal, Fernando	Trojkolka - miláček Fando a Lis	Dilia, Praha
1979	Posseltová-Lederová, Hana	Pérez Galdós, Benito	Marianela	Mladá fronta, Praha

1979	Schejbal, Jan	Pi Joan, José	Dějiny umění IV	Odeon, Praha
1979	Šrut, Pavel		Obrys mušle. Poezie španělské avantgardy	Československý spisovatel, Praha
1979	Vadlejchová, Ivana	García Lorca, Federico	Svobodná paní Rosita aneb Květomluva	Dilia, Praha
1979	Vladislav, Jan	Pi Joan, José	Dějiny umění V	Odeon, Praha
1980	Bělič, Oldřich		Život Lazarilla z Tormesu	Odeon, Praha
1980	Schejbal, Jan	Espriu, Salvador	Zachráněná slova	Odeon, Praha
1980	Bělič, Oldřich	Luna, Juan de	Druhá část lazarilla z Tormesu	Odeon, Praha
1980	Suda, Josef	Cunqueiro, Álvaro	Muž, který se podobal Orestovi	Vyšehrad, Praha
1980	Kostohryz, Josef	Cunqueiro, Álvaro	Muž, který se podobal orestovi	Vyšehrad, Praha
1980	Vladislav, Jan	Pi Joan, José	Dějiny umění VI	Odeon, Praha
1980	Hodoušek, Eduard	Morales, Rafael	Kůň v lesích	Albatros, Praha
1980	Prokopová, Libuše	Sénder, Juan Ramón	Requiem za španělského venkovana	Odeon, Praha
1980	Frobelský, Josef		Život a skutky Estabanilla Gonzáleze	Odeon, Praha
1980	Kult, Luděk	Díaz del Castillo, Bernal	Pravdivá historie dobývání Mexika	Odeon, Praha
1980	Cvak. Ladislav	Gala, Antonio	Citavy zavěšené na stromech	Dilia, Praha
1980	Hiršal, Josef		Život a skutky Estebanilla Gonzáleze	Odeon, Praha
1981	Mikeš, Vladimír	Calderón de la Barca, Pedro	Život je sen	Praha, Odeon
1981	Forbelský, Josef	Azorín	Pod španělským sluncem	Odeon, Praha
1981	Uličný, Miloslav	Jiménez, Juan Ramón	Daleké zahrady	Odeon, Praha
1981	Mikeš, Vladimír	Cervantes y Saavedra, Miquel de	Cesta na Parnas	Lyra Pragensis, Praha
1982	Schejbal, Jan	Ors, Eugeni d´	Ztepilá	Odeon, Praha
1982	Schejbal, Jan	Gudiol, José	Goya I-II	Odeon, Praha
1982	Poková, A.	Marsé, Juan	Poslední odpoledne s Terezou	Svoboda, Praha
1983	Novotná, Jana	Delibes, Miguel	Spor o hlas pana Caya	Vyšehrad, Praha
1983	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Krvavá svatba	Praha, Dilia
1983	Schejbal, Jan	Riera, Miquel Ángel	Až nastane ticho	Odeon, Praha
1983	Koutný, petr	Mendoza, Eduardo	Pravda o případu Savolta	Odeon, Praha
1983	Uličný, Miloslav	García Lorca, Federico	Uzavřený ráj	Odeon, Praha
1984	Vodák, Jindřich	Palacio Valdés, Armando	Pěna	Šašek a Frgal, Velké Meziříčí
1984	Forbelský, Josef	Gracián, Baltasar	Kritikon	Odeon, Praha
1984	Cibula, Václav		Španělské pohádky	Albatros, Praha
1984	Pechar, Jiří	Pi Joan, José	Dějiny umění X	Odeon, Praha

1984	Stárková, Blanka	Laforet, Carmen	Nic	Odeon, Praha
1984	Mikeš, Vladimír	Milina, Tirso de	Sevillský svůdce a kamenný host	Odeon, Praha
1985	Stárková, Blanka	Sastre, Alfonso	Fantastická tragédie o cikánce Celestině	Dilia, Praha
1985	Bělič, Oldřich	Valle-Inclán, Ramón de	Tyran Banderas	Odeon, Praha
1985	Hiršal, Josef	Vega Carpio, Lope Félix de	Dorotea	Odeon, Praha
1986	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Hry a hříčky	Odeon, Praha
1986	Stárková, Blanka	Delibes, Miguel	Podobenství o trosečnickovi	Odeon, Praha
1986	Novotná, Jana	Delibes, Miguel	Pět hodin s Mariem	Odeon, Praha
1986	Schejbal, Jan	Malet, Rosa Maria	Miró	Odeon, Praha
1986	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Yerma	Odeon, Praha
1986	Uličný, Miloslav	Bécquer, Gustavo Adolfo	Ztichlá harfa	Odeon, Praha
1986	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Pimprlata	Odeon, Praha
1986	Novotná, Jana		Hra na zločin. Šest španělských detektivních povídek	Práce, Praha
1986	Uličný, Miroslav	García Lorca, Federico	Láska dona Perimplína avášnivost Belisina	Odeon, Praha
1986	Hajný, Josef	Ibárruri, Dolores	Jediná cesta	Naše vojsko, Praha
1986	Hodoušek, Eduard	Zepeda, Eraclio	Jak jde čas v Chiapasu	Světová literatura, Praha
1986	Uličný, Miroslav	García Lorca, Federico	Neprovdaná doña Rosita aneb Květomluva	Odeon, Praha
1986	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Dům Bernardy Alabové	Odeon, Praha
1986	Makariusová, Jana	Mihura, Miguel	Vila paní Renardové	Dilia, Praha
1986	Přidal, Antonín	García Lorca, Federico	Fantastická ševcová	Odeon, Praha
1986	Uličný, Miloslav		Meč i růže. Španělská romance o hrdinství a lásce	Mladá fronta, Praha
1987	Kasl, Jiří	Azancot, Leopoldo	Pražský rabin	Rada židovských náboženských obcí, Praha
1987	Schejbal, Jan	Catalá, Victor	Samota	Odeon, Praha
1987	Kasl, Jiří	Fernán Gómez, Fernando	Na kole se jezdí v létě	Dilia, Praha
1987	Hloušek, Jan	Cardenal, Ernesto	Nultá hodina	Odeon, Praha
1987	Vadlejchová, Ivana	Vega Carpio, Lope Félix de	Umřít pro lásku	Dilia, Praha
1988	Novotná, Jana	Guelbenzu, José María	Očekávaný	Odeon, Praha
1988	Schejbal, Jan	Rodoreda, Mercé	Aloma	Odeon, Praha
1988	Zuluetová-Cahová, Jana	Unamuno, Miguel	Ábel Sánchez	Vyšehrad, Praha
1988	Schejbal, Jan	Pedrolo, Manuel de	Okna se otvírají do noci	Odeon, Praha
1988	Schejbal, Jan	Riera, Miquel Àngel	Andreu Milá	Odeon, Praha

1988	Schejbal, Jan	Calders, Pere	Zde odpočívá	Odeon, Praha
1988	Kasl, Jiří	García Lorca, Federico	Publikum	Dilia, Praha
1988	Schejbal, Jan	Espriu, Salvador	Laia	Odeon, Praha
1989	Kasl, Jiří	Molina Foix, Vicente	V objetí chobotnice	Dilia, Praha
1990	Mikeš, Vladimír	García Lorca, Federico	Krvavá svatba	Československý rozhlas, Praha
1990	Forbelský, Josef	Gracián, Baltasar	Příruční orákulum a umění moudrosti	Odeon, Praha
1990	Forbelský, Josef	Atencia, María Victoria	Vybrané básně	Artugraf Málaga, Málaga-Praha
1991	Uličný, Miloslav	García Lorca, Federico	Krev noci	Mladá fronta, Praha
1991		Cepeda y Ahumada, Teresa de	Nad Velepísní a jiné spisy	Nakladatelství Tiskárny Vimperk
1991		Cepeda y Ahumada, Teresa de	Hrad v nitru	Nakladatelství Tiskárny Vimperk
1991		Cepeda y Ahumada, Teresa de	Kniha o zakládání	Nakladatelství Tiskárny Vimperk
1991	Kolářek, Josef	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Cesta k dokonalosti	Nakladatelství Tiskárny Vimperk
1991	Kolářek, Josef	Cepeda y Ahumada, Teresa de	Život	Nakladatelství Tiskárny Vimperk
1991	Binková, Simona	Segrelles, Vicente	Zbraně, které zasáhly do vývoje lidstva, 1	Obzor, Bratislava
1992	Uličný, Miloslav		Stín ráje. Tisíc let španělské poezie	Práce, Praha
1992	Francl, Gustav	Cruz, Juan de la	Poezie	Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří
1992	Binková, Simona	Sefrelles Vicente	Zbraně, které zasáhly do vývoje lidstva, 2	Obzor, Bratislava
1992	Mištinová, Anna	Grandes, Almudena	Lulu - Životní etudy	Obzor, Bratislava
1992	Mištinová, Anna	Unzuera, Patxo	Z hor do údolí - Cesty baskitského nacionalismu	
1993	Uličný, Miroslav		Výpravy do katalánských básnických světů.	
1993	Novotná, Jana	Grosso, Alfonso	Zlá náhoda	Melantrich, Praha
1993	Hodoušek, Eduard	Gimferrer, Pere	Max Ernst aneb Rozplývání identity	Odeon, Praha
1993	Forbelský, Josef	Ortega y Gasset, José	Evropa a idea Národa	Mladá Fronta, Praha
1993	Černý, Václav	Ortega y Gasset, José	Vzpoua davů	Naše vojsko, Praha
1993	Neumann, Bohumil	Martín, Andreu	Barcelonská spojka	Universe, Praha
1993	Uličný, Miroslav		Výpravy do španělských básnických světů.	
1993	Vadlejchová, Ivana	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Rozvodový soudce	Český rozhlas, Praha
1994	Uličný, Miloslav	Góngora y Argote, Luis de	Plody Tantalovy	Mladá fronta, Praha
1994	Housková, Anna		Blok španělských esejí	
1994	Uličný, Miroslav	Calderón de la Barca, Pedro	Zázračný mág	Národní divadlo, Praha
1994	Frybort, Zdeněk	Silo	Dopisy mým přátelům	Trado Image, Praha
1994	Uličný, Miloslav		Píseň o Cidovi	Práce, Praha

1994	Hartel, L.	Matute, Ana María	Luční kobylka	Portál, Praha
1994	Uličný, Miloslav	Bouza, Antonio	Barva času	Nadace Lyrý Pragensis, Praha
1995	Forbelský, Josef	Lain Entralgo, Pedro	Nemoc a hřích	Vyšehrad, Praha
1995	Kasl, Jiří	Ubieto Artera, Antonio + další	Dějiny Španělska	Lidové noviny, Praha
1995	Stárková, Blanka	Ubieto, Reglá-Jover, Seco	Dějiny Španělska	Lidové noviny, Praha
1995	Urban, Vít	Ubieto Arteta, Antonio + další	Dějiny Španělska	Lidové noviny, Praha
1995	Stárková, Blanka	Fortún, Elena	Celie si vymýšlí	INA, Bratislava
1995	Kofroňová, V. A. M.	Jan od Kříže	Temná noc	Řád karmelitánů, Kostelní Vydří
1995	Binková, Simona	Reglá Campistol, Juan	Dějiny Španělska	Lidové noviny, Praha
1995	Forbelský, Josef	Lain Entralgo, Predo	Nemoc a hřích	Vyšehrad, Praha
1995	Forbelský, Josef	Vega Carpio, Lope Félix de	Dorotea	Odeon, Praha
1996	Uličný, Miloslav	Manrique, Jorge	Naše životy jsou řeky/Sloky na otcovu smrt	Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří
1996	Stárková, Blanka	Fortún, Elena	Celie spisovatelkou	INA, Bratislava
1996	Přidal, Antonín	Padrón, Justo Jorge	Kruhy pekla	Ivo Železný, Praha
1996	Novotná, Jana		Španělsko a Andorra	Olympia, Praha
1997	Jurionová, Alena	Atxaga ,Bernardo	Sám za sebe	Mladá fronta, Praha
1997	Beguivínová, Helena	Semprum, Jorge	Psaní nebo život	G plus G, Praha
1997	Skalická, Bronislava	Pérez-Reverte, Arturo	Vlámský obraz	Alpress, Frýdek-Místek
1998	Novotná, Jana	Jiménez Lozano, José	Jan od Kříže	Vyšehrad, Praha
1998	Uličný, Miloslav	García Lorca, Federico	Cikánské romance/Romancero gitano	Arca Jimfa, Třebíč
1998	Šmíd, Zdeněk	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Španělka ze země anglické	Slovart, Praha
1998	Hodoušek, Eduard	Cruz, Juan de la	Krátké spisy a korespondence	Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří
1998	Kovářová, Zdenka	Rico-Godoy, Carmen	Jsem žena!Ale jak to přežít?	Motto, Praha
1998	Forbelský, Josef	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Tři příkladné novely	Slovart, Praha
1998	Durych, Bohuslav	Cervantes y Saavedra, Miguel de	Tři příkladné novely	Slovart, Praha
1998	Mikeš, Vladimír	Calderón de la Barca, Pedro	Dcera vichřice	Praha
1998	Skalická, Bronislava	Pérez-Reverte, Arturo	Šermířský mistr	Alpress, Frýdek-Místek
1998	Uličný, Miloslav	Bécquer, Gustavo Adolfo	Sloky	Mladá fronta, Praha
1999	Urban, Vít	Bécquer, Gustavo Adolfo	Hora duchů	Vyšehrad, Praha
1999	Slavinská, Martina	Unamuno, Miguel de	Svatý Manuel Dobrotivý, mučedník	L. Marek, Brno
1999	Uličný, Miloslav		Romancero del Cid/Romance o Cidovi	Ivo Železný, Praha

1999	Kovářová, Zdenka	Rico-Godoy, Carmen	užívám si života!	Motto, Praha
1999	Brichtová, Terezie	Svatý Jan od Kříže	Výstup na horu Karmel	Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří
1999	Jungmanová, Marie	Marías, Javier	Vzpomínejte na mě zítra při bitvě	Argo, Praha
2000	Charvátová, Anežka	Pérez-Reverte, Arturo	Dumasův klub	Mladá Fronta, Praha
2000	Kašpar, Oldřich	Cortés, Hernán	Dopisy - Relaciones de la conquista de México	Argo, Praha
2000	Schejbal, Jan	Gispert, Carlos	Svět hudby	Ikar-Knižní klub, Praha
2000	Kohut, Vojtěch	Jan od Kříže	Duchovní píseň	Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří
2000	Schejbal, Jan	Morell, Antoni	Boris I., král andorrský	Argo, Praha
2001	Novotná, Jana	Torrente Ballester, Gonzalo	Větrná růžice	Prostor, Praha
2001	Schejbal, Jan	Dalmau, Antoni	Země zapomnění	Mladá fronta, Praha
2001	Kasl, Jiří	Jiménez Lozano, José	Podobenství a nápovědi rabiho Izáka ben Jehudy	L. Marek, Brno
2001	Kasl, Jiří	Fontana, Josep	Evropa před zrcadlem	Lidové noviny, Praha
2001	Uličný, Miroslav	Salvat-papasseit, Joan	Malý vůz	Ivo Železný, Praha
2001	Hodoušek, Eduard	Alas, Leopoldo (Clarín)	Regentka	Olympia, Praha
2001	Uličný, Miroslav		Romancero antiguo/Španělské romance	Ivo Železný, Praha
2001	Valverde, Šárka	Pedrero, Palma	Noci letmé lásky	Praha, Divadelní Ústav
2002	Vadlejchová, Ivana	Valle-Inclán, Ramón de	Božská slova	Kladno
2003	Kasl, Jiří	Ladero Quesada, Miguel Ángel	Španělsko katolických králů	L. Marek, Brno
2004	Jungmanová, Marie	Fundació Gala-Salvador Dalí	Dalí důvěrně	Euromedia Group, Odeon, Praha
2004	Uličný, Miroslav		Ďábel svět. Poezie španělského romantismu	Ivo Železný, Praha
2004	Stárková, Blanka	Cercas, Javier	Vojáci od Salaminy	Mladá fronta, Praha
2004	Stárková, Blanka	Marías, Javier	Srdce tak bílé	BB/art, Praha
2005	Kasl, Jiří	Goytisolo, Juan	Za gaudím v Kappadokii a jiné eseje	L. Marek, Brno
2006	Uličný, Miroslav		Heroldové jasu. Španělští básníci 18.století	Ivo Železný, Praha

Zdroj: vlastní zpracování